ANNELERİN EBEVEYN ROLÜNE İLİŞKİN KENDİLİK ALGILARI İLE ÇOCUKLARININ BESLENME SÜRECİNE YÖNELİK TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİDE AKILCI OLMAYAN İNANÇLARIN BİÇİMLENDİRİCİ ROLÜ

Günay AFANDİYEVA
191180124

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı
Danışman: Dr. Z. Deniz AKTAN

İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Eylül, 2022

ANNELERİN EBEVEYN ROLÜNE İLİŞKİN KENDİLİK ALGILARI İLE ÇOCUKLARININ BESLENME SÜRECİNE YÖNELİK TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİDE AKILCI OLMAYAN İNANÇLARIN BİÇİMLENDİRİCİ ROLÜ

Günay AFANDİYEVA
191180124
ORCID: 0000-0002-2362-7709

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı
Danışman: Dr. Z. Deniz AKTAN

İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Eylül, 2022

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli "*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*" ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

Bu belge, Yükseköğretim Kurulutarafından 19.01.2021 tarihli "Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge" ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

TEŞEKKÜR

Öncelikle tüm tez sürecim boyunca desteğini, bilgi ve birikimini hiçbir zaman eksik etmeyen, değerli görüşleriyle bana her zaman yol gösteren kıymetli tez danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Z. Deniz Aktan'a teşekkürlerimi sunarım.

Lisansüstü eğitimim boyunca hem alanda kendimi geliştirebilmem hem de kendi yolculuğuma çıkabilmem için şefkatini ve bilgisini esirgemeyen sevgili Doçent Dr. Özden Bademci ve Dr. İrem Akduman Akın'a teşekkürlerimi borç bilirim.

Tüm hayatım boyunca her zaman kararlarıma saygı duyan, ne olursa olsun hep arkamda olduklarını bildiğim, kilometrelerce uzaktan bile sevgisini ve desteğini her zaman yanımda hissettiğim canım aileme teşekkür ederim.

Hayatıma çocukluğumdan bugüne giren tüm arkadaşlarıma, yaşadığım üzüntümü ve mutluluğumu içtenlikle kabul edip, sevgisiyle sarmalayan Büşra Demirhan, Ümran Mutlu, Büşra Uysal, Narmin Rahmanova, Nargiz Abdullayeva, Narmin Mammedova, Leyla Shamilova ve Jeyla Guliyeva'a çok teşekkür ederim.

Hayatımı paylaştığım, bu keyifli ve zorlu yolculukta en büyük dayanağım, her düştüğümde sevgisi ve şefkatiyle kalkmama yardımcı olan, elimi hiç bırakmayan sevgili eşim, seni çok seviyorum.

Son olarak, hayatımı tümüyle değiştiren ve güzelleştiren canım oğluma;

Beni annen olarak seçtiğin ve bu kıyaslanamaz duyguyu yaşattığın için teşekkür ederim. Sen en güzel hediyem, en güzel emanetimsin. Birlikte büyüdüğümüz bu yolda, bana kattığın, öğrettiğin ve öğreteceğin her şey için çok teşekkür ederim.

Günay AFANDIYEVA
Eylül, 2022

ÖZ

ANNELERİN EBEVEYN ROLÜNE İLİŞKİN KENDİLİK ALGILARI İLE ÇOCUKLARININ BESLENME SÜRECİNE YÖNELİK TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİDE AKILCI OLMAYAN İNANÇLARIN BİÇİMLENDİRİCİ ROLÜ

Günay Afandiyeva
Yüksek Lisans Tezi
Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı
Danışman: Dr. Z. Deniz Aktan

Bu araştırmanın temel amacı, okul öncesi dönemi çocukları olan annelerin algıladıkları kendilik algısı ile beslenme sürecine ilişkin tutumları arasında akılcı olmayan inançlarının biçimlendirici rolünün incelemektir. Araştırma, 0-6 yaş aralığında çocukları olan 399 anne ile gerçekleştirilmiştir. Veriler Sosyodemografik Bilgi Formu, Anne Babaların Akılcı Olmayan İnançları Ölçeği (ABAOİÖ), Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği (ERKAÖ), Beslenme Süreci Anne Tutumları Ölçeği (BSATÖ) aracılığıyla, çevrimiçi olarak toplanmıştır. Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı ile Beslenme Süreci Anne Tutumları arasındaki ilişkide Anne Babaların Akılcı Olmayan İnançlarının biçimlendirici rolü bootstrap yöntemini esas alan regresyon analizi ile test edilmiştir. Bununla birlikte araştırmada ek analiz olarak araştırma değişkenlerinin sosyodemografik değişkenlerle ilişkisi incelenmiştir. Bu amaç doğrultusunda, bağımsız gruplar t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda annelerin ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısı ile beslenme süreci anne tutumları arasındaki ilişkide anne babaların akılcı olmayan inançlarının kısmi biçimlendirici rolüne sahip olduğu görülmüştür. Çalışmanın bulguları, ilgili literatür ile değerlendirilmiş ve gelecek çalışmalara yönelik birtakım öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Akılcı İnançlar, Akılcı Olmayan İnançlar, Kendilik Değeri, Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Değeri, Beslenme Süreci

ABSTRACT

THE MODERATOR ROLE OF PARENTS' IRRATIONAL BELIEFS IN THE RELATIONSHIP BETWEEN SELF-PERCEPTION OF THE PARENT ROLE AND THE MOTHER'S ATTITUDES TO THE FEEDING PROCESS

Gunay Afandiyeva
Master's Thesis
Department of Psychology
Clinical Psychology Master's Program with Thesis
Advisor: Dr. Z. Deniz Aktan

The main purpose of this study is to examine the moderator role of irrational beliefs between the perceived self-perception of mothers with preschool children and their attitudes towards the feeding process. The research was carried out with 399 mothers who have children between the ages of 0-6. The data were collected online through the Sociodemographic Information Form, the Parent's Irrational Beliefs Questionnaire (APAIS), the Parental Role-Related Self-Perception Questionnaire (ERCAS), the Feeding Process Mother Attitudes Questionnaire (PSTS). The moderator role of Parents' Irrational Beliefs in the relationship between Self-Perception of the Parent Role and the Mother's Attitudes to the Feeding Process was tested with regression analysis based on the bootstrap method. In addition, the relationship between research variables and sociodemographic variables was examined as an additional analysis in the study. For this purpose, independent groups t-test and one-way analysis of variance (ANOVA) were used. As a result of the analysis, it was seen that the irrational beliefs of the parents had a partial moderator role in the relationship between the self-perception of the mother's parental role and the mother's attitudes towards the feeding process. The findings of the study were evaluated with the relevant literature and some suggestions for future studies were presented.

Keywords: Rational Beliefs, Irrational Beliefs, Self Value, Self Value Related to Parental Role, Feeding Process

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI i

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI ii

TEŞEKKÜR iii

ÖZ iv

ABSTRACT v

İÇİNDEKİLER vi

TABLOLAR LİSTESİ x

ŞEKİLLER LİSTESİ xiii

KISALTMALAR LİSTESİ xiv

BÖLÜM 1. GİRİŞ 1

BÖLÜM 2. LİTERATÜR 4

2.1 Ebeveynlerin Beslenme Sürecine Yönelik Tutumları 4

2.1.1 Beslenme sürecindeki anne tutumları 5

2.1.2 Ebeveyn beslenme tutumlarına ilişkin araştırmalar 7

2.2 Kendilik Algısı 8

2.2.1 Ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısı 9

2.2.1.1 Yeterlilik 10

2.2.1.2 Doyum 11

2.2.1.3 Yatırım 11

2.2.1.4 Rol dengeleme 12

2.3.1 Akılcı duygusal davranış terapisi (ADDT) kuramı 13

2.3.1.1 ADDT 14

2.3.2 ABC 15
2.4 Mantıklı ve Mantık Dışı İnançlar 17
2.4.1 Mantıklı inançlar 17
2.4.2 Mantık dışı inançlar 17
2.4.2.1 Anne babaların akılcı olmayan inançları 19

BÖLÜM 3. AMAÇ VE HİPOTEZLER 22

3.1 Araştırmanın Amacı 22
3.2 Araştırmanın Hipotezleri 23

BÖLÜM 4. YÖNTEM 25

4.1 Katılımcılar 25
4.1.1 Katılımcı verilerinin toplanması 25
4.1.2 Katılımcıların demografik özellikleri 26
4. 2 Veri Toplama Araçları 28
4.2.1 Ebeveynler için bilgilendirilmiş onam formu 28
4.2.2 Sosyodemografik bilgi formu 28
4.2.3 Ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısı ölçeği 28
4.2.4 Beslenme süreci anne tutumları ölçeği 29
4.2.5 Anne babaların akılcı olmayan inançları ölçeği 29
4.3 Verilerin Analizi 30

BÖLÜM 5. BULGULAR 32

5.1 Araştırma Değişkenlerine Ait Betimsel İstatistikler 32
5.2 Ana Değişkenler Arasındaki Korelasyon İlişkisine Dair Bulgular 35
5.3 Moderatör (Biçimlendirici) Etki Analizleri 36
5.3.1. Annelerin ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısı ile beslenme süreci anne tutumları arasındaki ilişkide akılcı olmayan inançların biçimlendirici rolü 37
5.3.2 Annelerin yeterlilik alt boyutu ile öğün sırasındaki negatif duygu durumu alt boyutu arasındaki ilişkide beklentilerin biçimlendirici rolü 40
5.3.3 Annelerin yeterlilik alt boyutu ile yetersiz/dengesiz beslenmeye ilişkin tutumlar alt boyutu arasındaki ilişkide beklentilerin biçimlendirici rolü 41

5.3.4 Annelerin yeterlilik alt boyutu ile negatif beslenme stratejileri alt boyutu arasındaki ilişkide beklentilerin biçimlendirici rolü 42
5.3.5 Annelerin yeterlilik alt boyutu ile diğerlerinin görüşüne tepki alt boyutu arasındaki ilişkide beklentilerin biçimlendirici rolü 43
5.3.6 Annelerin yeterlilik alt boyutu ile öğün sırasındaki negatif duygu durumu alt boyutu arasındaki ilişkide mükemmeliyetçiliğin biçimlendirici rolü 44
5.3.7 Annelerin yeterlilik alt boyutu ile yetersiz/dengesiz beslenmeye llişkin tutumlar alt boyutu arasındaki ilişkide mükemmeliyetçiliğin biçimlendirici rolü 45
5.3.8 Annelerin yeterlilik alt boyutu ile negatif beslenme stratejileri alt boyutu arasındaki ilişkide mükemmeliyetçiliğin biçimlendirici rolü 46
5.3.9 Annelerin yeterlilik alt boyutu ile diğerlerinin görüşüne tepki alt boyutu arasındaki ilişkide mükemmeliyetçiliğin biçimlendirici rolü 47
5.3.10 Annelerin rol doyumu alt boyutu ile öğün sırasındaki negatif duygu durumu alt Bbyutu arasındaki ilişkide beklentilerin biçimlendirici rolü 48
5.3.11 Annelerin rol doyumu alt boyutu ile yetersiz/dengesiz beslenmeye ilişkin tutumlar alt boyutu arasındaki ilişkide beklentilerin biçimlendirici rolü 49
5.3.12 Annelerin rol doyumu alt boyutu ile negatif beslenme stratejileri alt boyutu arasındaki ilişkide beklentilerin biçimlendirici rolü 50
5.3.13 Annelerin rol doyumu alt boyutu ile diğerlerinin görüşüne tepki alt boyutu arasındaki ilişkide beklentilerin biçimlendirici rolü 51
5.3.14 Annelerin rol doyumu alt boyutu ile öğün sırasındaki negatif duygu durumu alt boyutu arasındaki ilişkide mükemmeliyetçiliğin biçimlendirici rolü 52
5.3.15 Annelerin rol doyumu alt boyutu ile yetersiz/dengesiz beslenmeye ilişkin tutumlar alt boyutu arasındaki ilişkide mükemmeliyetçiliğin biçimlendirici rolü 53
5.3.16 Annelerin rol doyumu alt boyutu ile negatif beslenme Stratejileri Alt Boyutu Arasındaki İlişkide Mükemmeliyetçiliğin Biçimlendirici Rolü..... 54
5.3.17 Annelerin Rol doyumu Alt Boyutu ile Diğerlerinin Görüşüne Tepki Alt Boyutu Arasındaki İlişkide Mükemmeliyetçiliğin Biçimlendirici Rolü..... 55

5.4 Annelerin Akılcı Olmayan İnançları Ölçeği Değerlerinin Sosyo-demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi 56

BÖLÜM 6. TARTIŞMA VE SONUÇ 91

6.1 Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulguların Tartışılması 91
6.2 Moderatör (Biçimlendirici) Etki Analizleri Bulgularının Tartışılması 95
6.3 Bulguların Sosyodemografik Değişkenlere Göre İncelenmesi 98
6.4 Araştırmanın Sınırlılıkları ve Öneriler 104

KAYNAKÇA 107

Ekler 120

Ek A. Bilgilendirilmiş Onam Formu 120

Ek B. Sosyodemografik Bilgi Formu 122

Ek C. Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği 124

Ek D. Beslenme Süreci Anne Tutumları Ölçeği 126

Ek E. Anne-Babaların Akılcı Olmayan İnançları Ölçeği 133

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 4. 1 Demografik Bilgiler 26
Tablo 4. 2 Normallik analizleri bulguları 31
Tablo 5. 1 Araştırma Değişkenlerine İlişkin Betimsel Analizler (n=399) 32
Tablo 5. 2 Ana Değişkenler Arasındaki Korelasyon İlişkisine Dair Bulgular 34
Tablo 5. 3 Annelerin Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı ile Beslenme Süreci Anne Tutumları Arasındaki İlişkide Akılcı Olmayan İnançların Biçimlendirici Rolüne İlişkin Özet 38
Tablo 5. 4 Annelerin Yeterlilik Alt Boyutu ile Öğün Sırasındaki Negatif Duygu Durumu Alt Boyutu Arasındaki İlişkide Beklentilerin Biçimlendirici Rolü 40
Tablo 5. 5 Annelerin Yeterlilik Alt Boyutu ile Yetersiz/Dengesiz Beslenmeye İlişkin Tutumlar Alt Boyutu Arasındaki İlişkide Beklentilerin Biçimlendirici Rolü 41
Tablo 5. 6 Annelerin Yeterlilik Alt Boyutu ile Negatif Beslenme Stratejileri Alt Boyutu Arasındaki İlişkide Beklentilerin Biçimlendirici Rolü 42
Tablo 5. 7 Annelerin Yeterlilik Alt Boyutu ile Diğerlerinin Görüşüne Tepki Alt Boyutu Arasındaki İlişkide Beklentilerin Biçimlendirici Rolü 43
Tablo 5. 8 Annelerin Yeterlilik Alt Boyutu ile Öğün Sırasındaki Negatif Duygu Durumu Alt Boyutu Arasındaki İlişkide Mükemmeliyetçiliğin Biçimlendirici Rolü 44
Tablo 5. 9 Annelerin Yeterlilik Alt Boyutu ile Yetersiz/Dengesiz Beslenmeye İlişkin Tutumlar Alt Boyutu Arasındaki İlişkide Mükemmeliyetçiliğin Biçimlendirici Rolü... 45
Tablo 5. 10 Annelerin Yeterlilik Alt Boyutu ile Negatif Beslenme Stratejileri Alt Boyutu Arasındaki İlişkide Mükemmeliyetçiliğin Biçimlendirici Rolü 46
Tablo 5. 11 Annelerin Yeterlilik Alt Boyutu ile Diğerlerinin Görüşüne Tepki Alt Boyutu Arasındaki İlişkide Mükemmeliyetçiliğin Biçimlendirici Rolü 47
Tablo 5. 12 Annelerin Rol Doyumu Alt Boyutu ile Öğün Sırasındaki Negatif Duygu Durumu Alt Boyutu Arasındaki İlişkide Beklentilerin Biçimlendirici Rolü 48
Tablo 5. 13 Annelerin Rol Doyumu Alt Boyutu ile Yetersiz/Dengesiz Beslenmeye İlişkin Tutumlar Alt Boyutu Arasındaki İlişkide Beklentilerin Biçimlendirici Rolü 49
Tablo 5. 14 Annelerin Rol Doyumu Alt Boyutu ile Negatif Beslenme Stratejileri Alt Boyutu Arasındaki İlişkide Beklentilerin Biçimlendirici Rolü 50

Tablo 5. 15 Annelerin Rol Doyumu Alt Boyutu ile Diğerlerinin Görüşüne Tepki Alt Boyutu Arasındaki İlişkide Beklentilerin Biçimlendirici Rolü 51
Tablo 5. 16 Annelerin Rol Doyumu Alt Boyutu ile Öğün Sırasındaki Negatif Duygu Durumu Alt Boyutu Arasındaki İlişkide Mükemmeliyetçiliğin Biçimlendirici Rolü 52
Tablo 5. 17 Annelerin Rol Doyumu Alt Boyutu ile Yetersiz/Dengesiz Beslenmeye İlişkin Tutumlar Alt Boyutu Arasındaki İlişkide Mükemmeliyetçiliğin Biçimlendirici Rolü..... 53
Tablo 5. 18 Annelerin Rol Doyumu Alt Boyutu ile Negatif Beslenme Stratejileri Alt Boyutu Arasındaki İlişkide Mükemmeliyetçiliğin Biçimlendirici Rolü..... 54
Tablo 5. 19 Annelerin Rol doyumu Alt Boyutu ile Diğerlerinin Görüşüne Tepki Alt Boyutu Arasındaki İlişkide Mükemmeliyetçiliğin Biçimlendirici Rolü..... 55
Tablo 5. 20 Katılımcıların Anne Babaların Akılcı Olmayan İnançları Ölçeği Alt Boyutlarından "Beklentiler" den Aldıkları Puanların Sosyodemografik Değişkenlere Göre İncelenmesi 56
Tablo 5. 21 Katılımcıların Anne Babaların Akılcı olmayan İnançları Ölçeği Alt Boyutlarından "Mükemmeliyetçilik"den aldıkları puanların Sosyodemografik Değişkenlere göre İncelenmesi 60
Tablo 5. 22 Katılımcıların Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı Ölçeğinin Alt Boyutlarından "Yeterlilik" den Aldıkları Puanların Sosyodemografik Değişkenlere Göre İncelenmesi 62
Tablo 5. 23 Katılımcıların Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği Alt Boyutlarından "Rol Doyumu" dan Aldıkları Puanların Sosyodemografik Değişkenlere Göre İncelenmesi 65
Tablo 5. 24 Katılımcıların Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği Alt Boyutlarından "Yatırım" dan Aldıkları Puanların Sosyodemografik Değişkenlere Göre İncelenmesi 67
Tablo 5. 25 Katılımcıların Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği Alt Boyutlarından "Rol dengeleme" dan Aldıkları Puanların Sosyodemografik Değişkenlere Göre İncelenmesi 70
Tablo 5. 26 Katılımcıların Beslenme Süreci Anne Tutumları Anne Ölçeği Alt Boyutlarından "Öğün sırasındaki Negatif Duygu Durum" dan Aldıkları Puanların Sosyodemografik Değişkenlere Göre İncelenmesi 73

Tablo 5. 27 Katılımcıların Beslenme Süreci Anne Tutumları Anne Ölçeği Alt Boyutlarından "Yetersiz Dengesiz Beslenmeye İlişkin Tutumlar" dan Aldıkları Puanların Sosyodemografik Değişkenlere Göre İncelenmesi 77
Tablo 5. 28 Katılımcıların Beslenme Süreci Anne Tutumları Anne Ölçeği Alt Boyutlarından "Negatif Beslenme Stratejileri" dan Aldıkları Puanların Sosyodemografik Değişkenlere Göre İncelenmesi 79
Tablo 5. 29 Katılımcıların Beslenme Süreci Anne tutumları Ölçeği Alt Boyutlarından "Zorla Beslenme'den Aldıkları Puanların Sosyodemografik Değişkenlere Göre İncelenmesi 84
Tablo 5. 30 Katılımcıların Beslenme Süreci Anne tutumları Ölçeği Alt Boyutlarından "Diğerlerinin Görüşüne Tepki" den Aldıkları Puanların Sosyodemografik Değişkenlere Göre İncelenmesi 87

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2. 1 Albert Ellis'in ABC Modeli (Corey, 2009) 16
Şekil 3. 1 Araştırma Modelinin Gösterimi 23
Şekil 5. 1 Düzenleyici Etki Modelinin Gösterimleri 37

KISALTMALAR LİSTESİ

ABAOİÖ: Anne-Babaların Akılcı Olmayan İnançları Ölçeği

ERKAÖ: Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği

BSATÖ: Beslenme Süreci Anne Tutumları Ölçeği

ADDT: Akılcı Duygusal Davranışçı Terapi

DEHB: Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozuklu

BÖLÜM 1. GİRİŞ

Dünyaya yeni göz açan bir çocuk insanoğlunun en savunmasız ve saf halidir. Çocukluk döneminde ilk yıllar çocuğun hayatını şekillendirme etkisine sahip olduğundan önemlidir. Çocuğun hayatta kalması için temel ihtiyaç olan beslenme, sevgi ve yakınlık gibi yaşam ihtiyaçlarının birincil bakım veren tarafından nasıl karşılandığı çok önemlidir. Bu yüzden aile tümüyle hayatımızda ve dolayısıyla çocukluk anılarımızdaki en büyük etkendir.

Günümüzde çocuk için en temel ihtiyaçlardan biri olan beslenme, hem anne hem de çocuk için zor ve yorucu bir hal almaktadır. Biyolojik bir nedene bağlı olmayan yeme problemlerinin altında yatan en önemli etkeni, yeme-yedirme ilişkisini başlatan annenin beslenme süreciyle ilişkili inançları, kaygıları, varsayımları oluşturmaktadır. Annenin yetersiz beslenmeye yönelik bu tür bilişleri ve beklentileri kullandığı tutumları şekillendirmekte (Erdem ve Üstün, 2007), ve en temel ihtiyaç olan anne-çocuk ilişkisini birçok açıdan olumsuz etkilemektedir (Feldman ve ark., 2004). Anne, çocuğunun gelişimi için doğal bir ihtiyaç olan beslenme sürecinde aşırı kaygılı olduğunda, beslenme çocuk için zorlaşabilir ve anneyle arasındaki bağ zedelenebilir. Okul öncesi dönem, çocukların beslenme süreci için kritik öneme sahip olmakta ve çocuk anne-babanın davranışlarını esas olarak almaktadır (Baysal 2013).

Çocukluk döneminde kazanılan alışkanlıkların yaşam boyu sağlığımızı etkilemesinden dolayı özellikle hızlı büyüme ve gelişmenin en hızlı gerçekleştiği çocukluk ve ergenlik döneminde dönemde edinilecek yeterli ve dengeli beslenme alışkanlıkları çocuklar için çok önemlidir (Sağlık Bakanlığı, 2013). Bu yüzden okul öncesi dönemde sağlıklı beslenme alışkanlıklarının temelinin oluşması için bu sürece etki sağlayabilecek etkenlerin iyi incelenmesi çok önemlidir.

Sosyal yaşama adım atılan temel birim görevini aile yerine getirmektedir (Schaffer, 1996). İlk yıllarında ebeveynlerle, özellikle anne ile olumlu etkileşim kurulması, çocukların çok yönlü gelişimleri için temel yaratmış olmaktadır. Çocuğun hayata bakışı,

hayatındaki en önemli kişilerden biri olan anne figürüne yönelik kabul ya da red algısı tarafından etkilenmektedir (Gander & Gardiner, 2001; Tezcan, 2015). Bowlby, çocukların birincil bakıcıları ile kurduğu bağın çeşitliliğine ve bu çeşitliliğin ilerde nasıl sonuçlara yol açabileceğine dair çok önemli teori ortaya koymuştur. Bowlby'nin bağlanma teorisi, bebeklerin birincil bakıcıları ile yaşadıkları etkileşimlerin sonucunun farklı bağlanma şekillerini ve zihinsel modellerinin temelini oluşturduğunu savunmaktadır (Aktaran: Şahin ve Özer, 2012). Buna göre, bebeklerin bakıcıları ile kurduğu etkileşim dahilinde erken dönemde geliştirilen temsiller ve şemaların dünyanın geri kalanıyla ilişkili temsillerine de zemin hazırlamaktadır. Böylece, kişinin gelecekteki ilişkileri ve davranışları da etkilenebilmekte olup, ortaya çıkabilecek bir patolojide de rol oynayabileceği ileri sürülmektedir (Young & Lindeman, 1992).

Doğduğu andan itibaren anne-babanın oluşturduğu kültüre adım atan çocuğun, sağlıklı yetişebilmesi için sağlıklı davranan ve düşünen ebeveynlere ihtiyacı vardır. Anne-babanın düşünceleri, duyguları ve davranışları çocuğun dünyasını şekillendirmektedir. Yapılan çalışmalar, anne babaların sahip olduğu düşüncelerin sadece çocuklarının üzerinde değil aynı zamanda kendi davranışları üzerinde de çok önemli etkilere sahip olduğunu destekler niteliktedir. Örneğin, Hauck (1967), anne babaların akılcı olmayan inançları ile çocuk yetiştirme tarzları arasında ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Ebeveynlerin çocuk yetiştirmeye ve çocuğa karşı tutumların nasıl olması gerektiğine dair inançları, anne-baba olmaya ilişkin düşünceleri, kendilerini ebeveyn olarak değerlendirmelerini ve çocuk yetiştirme tarzlarını etkilemektedir (Bernard ve ark., 2006). Sağlıklı çocukların geliştiği aile ortamında, ebeveynle çocuk arasında gerçek duygusal etkileşimin olduğu, sevgi ve koşulsuz kabulün varlığı, çocuğa yönelik beklentilerin gerçekçi ve akılcı olduğu gözlemlenmektedir (Yavuzer, 2001). Akılcı olmayan inanç düzeyinin yüksek olması ise, ebeveynlik becerilerinin azalmasına yol açmış ve ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısını ve ebeveyn tutumlarını etkilemekte olduğu gözlemlenmiştir (Özbiler, 2017).

Bahsedilen çalışmalar değerlendirildiğinde, çocuğun beslenme sürecine yönelik annelerin tutumları üzerinde rolü olan etkenlerin incelenmesi amaçlanarak, bu çalışmada; annelerin ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algıları ile beslenme sürecine yönelik tutumları

arasındaki ilişkide akılcı olmayan inançlarının biçimlendirici etkisinin araştırılması hedeflenmiştir.

Literatür çalışmaları incelendiğinde, ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısını, ebeveynlerin çocuklarını beslenmeye yönelik tutumları ve akılcı olmayan inançlarının birçok sosyodemografik değişkene bağlı olarak değiştiği gözlemlenmektedir (Campbell K, Peters J, Parletta N, Lynch J., 2014). Yapılan bu çalışmalarda, çocuğun yaşının, cinsiyetinin, annenin eğitim düzeyi ve güncel çalışma durumu gibi birçok sosyodemografik özellikle ilişkileri incelenmiştir. Dolayısıyla bu araştırmanın yan amacı da katılımcıların kendilik algısı, çocuk besleme tutumu ve akılcı olmayan inanç düzeylerinin sosyodemografik özelliklerle arasındaki ilişkisinin incelenmesi ve literatürdeki daha önce yapılan çalışmalarla karşılaştırılmasıdır.

Tüm bu amaçlar doğrultusunda araştırmanın literatür bölümünde ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısı, besleme sürecine yönelik tutumları, akılcı olmayan inanç kavramlarıyla ilgili tanımlamalar ile bilgilere yer verilecek ve bu değişkenlerle yapılan literatür çalışmaları aktarılacaktır.

BÖLÜM 2. LİTERATÜR

2.1 Ebeveynlerin Beslenme Sürecine Yönelik Tutumları

Beslenme insanoğlunun hayatta kalabilmesi için yadsınamaz öneme sahiptir. Yaşamın ilk yıllarında beslenme, fiziksel büyüme için gerekliliğe ek olarak, çocuğun hem sosyal hem de duygusal gelişimi için ilk zeminleri oluşturmaktadır. "Yemek yeme" davranışı yeni doğmuş bebekte "yedirilme" olmaksızın gelişmeyeceğinden, beslenme süreci her zaman ikili bir ilişkiye ve etkileşime dayanmaktadır (Doğan ve Ertem, 2005). Ebeveynler, çocuklarının beslenme sürecinde çocuklarını birçok yönden etkilemektedirler. Bunu yaparken kendi inançlarından, yeme tutumlarından, bakış açılarından, yeme davranışlarından yola çıkmaktadırlar. Bu durum çocuğun yaşam boyu edineceği yeme tutum ve alışkanlıklarını özümsemesinde önemlidir (Romanos ve ark., 2018). Sağlıklı bir yeme-yedirme ilişkisi içinde çocuğa bakım veren kişi bebeğe birey olarak saygı duyan şekilde davranmalıdır (Satter, 1990; akt: Erden ve Üstün, 2007).

Bowne'n (2009) çalışmasında, ebeveynlerin çocuklarına karşı tutumları ile çocukların beslenme tutumları arasında bir bağ bulunduğunu belirtmektedir. Çocuklarının beslenmeleri konusunda baskılayıcı davranışa sahip anne-babaların çocuklarının negatif beslenme sürecinde çok etkili olduğu, daha esnek davranabilen ebeveynlerin ise daha düşük etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Ek olarak, aile içi kişi sayısı, ebeveynlerin iş ve gelir düzeyleri, kişilerin psikososyal özellikleri, ek olarak çocuğun yaş ve cinsiyeti de beslenme tutumunu etkileyen faktörlerdir.

3-4 yaş sonrası çocuklar açısından yemek yeme yalnızca acıkma olarak değil, birçok çevresel faktörün de etkileşime girdiği olay olarak değerlendirilmektedir (Rolls ve diğ., 2000). Bu anlamda, okul öncesi dönemin beslenme alışkanlıklarını şekillendirdiğinden bahsedilmekte ve ilerleyen yaşlardaki beslenme alışkanlıklarının da etki ettiği öne sürülmektedir (Kaya, 1999). Yoğun ve sürekli bir ebeveyn kontrolü tutumunun varlığı, çocuğun beslenme sürecini olumsuz etkileyebilir. Çalışmalar incelendiğinde, ebeveynlerin, çocuğun beslenmesini kısıtlayarak, beslenme sırasında baskıyı artırarak veya yiyecekleri çocuğun erişemeyeceği hale getirerek çocuğun beslenme sürecini

kontrol etmeye çalıştığı görülmektedir (Gerz, 2022) Beslenme sürecinde ebeveynlerin kontrolcu yaklaşımlarının, çocukların kendilerini algılama ve kontrol etme yeteneklerini sınırlayarak bağımlı davranışlara yol açtığı bulunmuştur. (Fister ve Birch, 1999).

Bu çalışmalar göz önünde bulundurularak, özellikle okul öncesi dönemde ebeveynlerin beslenme farkındalıklarının ve çocukların beslenme alışkanlıklarının araştırılması önemlidir. Bunun sebebi, bu yaşta çocukların akranlarıyla etkileşim halinde oldukları için alışkanlıklarının değişebilmesidir. Bebeklik döneminde, ebeveynler çocuğa ait birçok beslenme kararını verebiliyorken, anaokulu öğrencilerinin beslenme ihtiyaçlarını karşılamak daha zor olabilir. Bu yüzden, okul öncesi dönem, ebeveynlerin çocuklarının beslenme alışkanlıklarının yerleşmesi ve besin hakkında iletişim kurmaları için çok önemli dönemdir. Yapılan araştırmalar, obeziteye karşı müdahalelerinin en etkili olabileceği dönemin okul öncesi dönem olduğunu vurgulamıştır (Ventura AK, Birch LL.: 2008).

2.1.1 Beslenme sürecindeki anne tutumları

Ebeveynler çocuklarının beslenme biçimleri ve yiyecek tercihleri konusunda aktif rol oynamaktadırlar. Fakat bakım görevini üstlenen anne, çocuğa daha fazla zaman ayırarak çocukla yakından ilgilenen kişi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sebeple, babaya kıyasla annenin beslenme sürecine daha aktif katıldığı bilinmektedir.

Çalışmalarda, babaların genellikle gıda alımı üzerinde daha az aktif kontrol uyguladıkları, annelerin ise çocuklarının beslenme sürecinde doğrudan etkili oldukları belirtilmiştir (Ciappolino V, Parazzini F, Scaglioni S, De Cosmi V, Brambilla P, Agostoni C., 2018). Yapılan diğer çalışmalarda, ülkemizde evde yemeğin hazırlanması ve sunulması işlerinde genellikle kadınların rol aldığı, çalışan erkeklerin ev içi görevlere çok fazla dahil olmadığı ve beslenmeye yönelik tüm sorumluluğun kadınlara yüklendiği üzerinde durulmuştur (Onur F., 2017, Onur N Sarper F).

Alan yazında beslenme ile ilgili olarak anneler ve çocukları arasında devam eden sorunlar olduğu belirtilmektedir. Çocukların beslenmeyi reddetmesinde aç olmama, iştahsızlık, hastalık, yemeği beğenmeme, ilgi çekme, sağlıksız beslenme gibi farklı birçok durum etkili olabilmektedir. Bununla birlikte annenin çocuğu besleme konusunda ısrarcı olması,

zorlaması, öğün aralarının sık olması gibi durumlarda da çocukların beslenme konusunda isteksiz davrandıkları belirtilmiştir (Leahy-Warren, McCarthy, 2011). Bu durumlarda annelerde çocuklarının beslenme süreçlerine ilişkin negatif duyguları artış gösterir, yetersiz beslediği ile ilgili kaygıları ortaya çıkar, zorla besleme davranışları görülür ve çevrelerinden gelen görüşlere tepkiler gösterirler (Bloomfield ve Kendall, 2012). Çocukların beslenmeleri ile ilgili yaşanan sorunlar neticesinde annelerde endişe meydana gelir ve çocuklarını kontrol etmeye çalışırlar. Bu süreçte annelerde huzursuzluk, gerginlik, stres meydana gelebilmektedir (Erden ve Üstün, 2007). Olumsuz duyguları yaşayan anneler, benzer duyguları çocuklara da yansıta bilmektedirler. Çocuğunu beslenme konusunda zorlayan anneler hem kendilerinde hem de çocuklarında meydana gelen öfke ve stres durumları sonucunda çocuğun yemeği reddederek daha fazla aç kalmasına neden olabilmektedir (Anderson ve Lock, 2007).

Literatürde ebeveynlerin kendi inançları, beslenme tutumları, besin tüketim uygulamaları, bakış açıları ya da bilgilerinin çocukların beslenme süreci üzerinde önemli bir etkisi olduğu bildirilmiştir. (Grusec, 2008). Hatta annelerin beslenme bilgisinin artmasıyla çocuklar için daha sağlıklı diyet seçimleri yaptıkları görülmektedir (Parletta N, Peters J, Campbell K, Lynch J, 2014). Bu nedenle anne babaların sağlıklı ve dengeli beslenme konusunda eğitilmesi çok önemlidir.

Ebeveynlerin beslenme alışkanlıklarının obezitenin nesilden nesile geçmesine katkıda bulunduğuna uzun zamandır inanılmaktadır (Kremers SP, Rodenburg G, Oenema A, van de Mheen D., 2014). Bu fikir, yetersiz beslenmelerinden ebeveynlerinin yeme alışkanlıklarının sorumlu olduğu obez yetişkin hastaların klinik gözlemlerinden ortaya çıkmıştır. Ebeveynlerin beslenme uygulamaları, çocukların vücut ağırlığı ve tıkınırcasına yeme davranışı ile ilişkili bulunmuştur. Çocukların yeme davranışı, çocuklarının beslenme deneyimlerinin birincil kaynağı olan ve ilk beslenme eğitimlerini birlikte aldıkları ailelerinden çok etkilenirler. Ebeveynler, çocuklarının ne zaman, nerede ve ne yiyeceğine karar verir. Bu seçimler, çocuğun yiyecek tercihlerinin, beslenme davranışının ve kilo durumunun gelişimini etkileyebilir. (Edelson LR, Martin N, Shloim N, Hetherington MM., 2015). Ancak çocuklar büyüdükçe, öğretmenler, akranlar ve medya besin tüketiminde giderek daha etkili hale gelmektedir. Böylece, ebeveynler çocuklarının

yiyecek alımı üzerinde daha az kontrole sahip oldukları için, yiyecek alımı ve çocukların vücut ağırlığı bir sorun haline gelebilmektedir. (Özdemir, 2018)

Ebeveynlerin sosyo-ekonomik düzeylerinin yetersiz olması sağlıklı yiyeceklere erişim ve alma konusunda ciddi sorunlar yaratacağından çocuk beslenmesini de olumsuz şekilde etkileyebilmektedir (Burchi F., 2010; Campbell K, Peters J, Parletta N, Lynch J., 2014).

2.1.2 Ebeveyn beslenme tutumlarına ilişkin araştırmalar

Feldman ve diğerleri (2004) yaptıkları araştırma sonucunda, beslenme sorunu olan çocukların anne-bebek etkileşimlerinde zorluk yaşadıklarını bulmuşlardır. Aynı çalışmada, beslenme sorunu yaşayan çocuk ve annelerde temasa dayalı etkileşimlerin bozulduğu gözlenmiştir.

Çocukların yiyecek seçimleri ve ebeveynlerin beslenme stratejileri doğrudan bağlantılı olduğu bulunmuştur. Kısıtlayıcı bir beslenme stratejisinde çocukların sağlıksız gıdalara erişimi engellenir. Kısıtlayıcı yeme stratejilerinde çocuklar sağlıklı yiyecekler yemeye zorlanmaktadırlar. Burada ebeveyn için çocuğun açlığı/tokluğu ve duyguları önemli değildir. Çocuklarda görülen sağlıksız yeme davranışları, genelde ebeveynlerin yeme sürecinde çok fazla kontrol ve sorumluluk alması durumunda görülebilir. (Birch ve Fisher, 2000). Aynı zamanda, okul öncesi dönem aynı zamanda başta psikolojik kökenli yeme bozukluklarının sık görüldüğü bir zamandır. Bu dönemde çocuklar çeşitli psikolojik nedenlerle yiyecekleri reddederler.

Özdoğan ve diğerleri (2018), annelerin çocuğun beslenme sürecine dahil olduğunu bulmuştur. Diğer yandan, bu çalışmaya dahil edilen annelerin çocuklarını kontrol altına almak için baskı uyguladıkları da görülmektedir. Bu çalışmadan alınan sonuca göre, annenin çocuğa karşı uyguladığı yeme baskısı arttıkça, çocuğun besinden keyif alması azalmaktadır. Ek olarak, kullanılan baskının çocukta besin seçiciliğini de artırdığı görülmektedir. Aynı zamanda, çocuğun düşük ağırlıklı olmasına ilişkin annenin duyduğu kaygı ve endişenin artmasıyla kullandığı beslenmeye yönelik baskının da arttığı görülmüştür. Çocukların ebeveynlerinden bağımsız yeme davranışı kazanmaları çok önemlidir. Bu yüzden, ebeveynlerin çocuğa yönelik baskıdan uzak davranışlarda bulunmaları önemlidir.

Okul öncesi döneminde olan anaokulu çocukları ile Ana Çocuk sağlığı çocuklarının beslenme özellikleri karşılaştırmıştır (Kobak ve Pek, 2015). Bu sonuçlara göre, Ana çocuk sağlığında çocuğu olan anne-babalar beslenme sürecinde zorla besleme stratejisi kullanıyorken, anaokulu çocuğu olan anne-babalar daha çok çocuğuyla iletişim yoluyla anlaşmaktadırlar. Aynı zamanda, anaokulu velileri çocuklarını besleme sırasında hep birlikte yemek masasında otururken, ana ve çocuk sağlığı görevlilerinin çocuklarını televizyon karşısında beslemekte olduğu gözlemlenmiştir. Dolayısıyla, bir aile içindeki bireylerin yeme davranışlarının çocukluktaki yeme davranışlarını etkilediği düşünülmektedir. Çocukların içine doğduğu gelenekleri, ekonomik durumları ve onlara bakan yetişkinlerin beslenme bilgi ve uygulamaları beslenme alışkanlıklarının kazanılmasında önemli etkenlerdir.

Kanioğluları (2015) çocukların beslenme davranışları, beslenme durumları ve kilolarının annelerin beslenmeye ilişkin tutum ve uygulamalarına etkisini incelemiştir. Anne kısıtlama boyutu ve beslenme baskısı, bebeğin gıda tepkisi, aşırı yeme ve yemeyi geciktirme ile pozitif olarak ilişkili bulunmuştur. Diğer bir bulgu, annenin sırayla yemek yeme baskısı ve duygusal aşırı yeme boyutu puanları ile gıda seçiciliği, yavaş yeme ve tokluk istekleri arasında negatif bir ilişki olduğuydu.

2.2 Kendilik Algısı

Kendilik; kişinin kendi çevresini yorumlaması sırasında kendisi ile ilgili biçimlendirdiği bir grup düşünce toplumunun özetidir. Bu bakış açısı, diğer insanlardan edinilen deneyimler, geri bildirimler ve pekiştirmelerin birlikte etkisi ile oluşmaktadır (Hubner Shavelson, & Stanton, 1976). Bu bağlamda kendilik kavramı benlik saygısını da içermektedir. Kişi, davranışları ve yorumlamalarıyla düzenlenmiş tepki biçimi oluşturur. Böylece çevresel diğer etkenlere karşı, tek bir yapı olarak, tepki biçimi ortaya koymaktadır (Crain, Bruce, Bracken, & diğerleri, 1994).

Kendilik algısı, ebeveynin davranışlarını biçimlendirmekte olup, aynı zamanda motive etmektedir. Kişiler böylece, ebeveyn rolü ve çocuk yetiştirme tutumu geliştirmektedir. Araştırmalar, ebeveyn tarafından algılanan kendilik algısının çocuğun gelişiminde rol oynadığını savunmaktadır (Bornstein ve ark., 2003).

Literatür çalışmalarında, bireyin anne-baba rolüne ilişkin algıları ve bu algılara ilişkin davranışları ve duyguları, ebeveyn rollerine dair kendilik algılarını etkilediğini desteklemektedir (Bornstein ve Cote, 2006; Güler ve Yetim; MacPhee ve ark., 1996;). Bu doğrultuda kişilerin ebeveynlerin rollerine yönelik kendilik algıları önem teşkil etmektedir.

2.2.1 Ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısı

Ebeveynin ebeveyn rolüne yönelik kendilik algısı, ebeveyn eylemlerini de etkilemekte olup, çocuk gelişiminde doğrudan ya da dolaylı olarak rol oynamaktadır (Bornstein & diğerleri, 2003; Mac Phee & diğerleri, 1996; Güler, 2007). Bireyin anne-baba rollerine ilişkin eylemde bulunduğunda kendini nasıl hissettiği, nasıl değerlendirdiği ebeveyn rollerine yönelik kendilik algısını şekillendirmektedir (Yılmaz ve Ülker, 2018). Yapılan çalışmalar göz önünde bulundurulduğunda, ebeveyn rollerine ilişkin kendilik algısı kişinin bakım veren rolünden ne denli tatmin olduğu, bu rolde kendini ne derecede yeterli gördüğü, bakım vermek için yapılan yatırımlar (fedakarlıklar) ve diğer roller ile bakım vermeyi dengede tutma yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Güler, 2007; Mac Phee & diğerleri, 1996).

Her çocuğun sorun çözme konusunda başarılı olup olmaması, kendine bakış açısını ve yaşadığı dünyaya bakışını etkilemektedir. Her çocuğun karşılaştığı sorunlarla başa çıkabilme düzeyleri farklılaşmaktadır. Sorunları ile başa çıkabilen çocukların, erken yaşlardan itibaren kendilerini daha olumlu algıladıkları görülmektedir (Akın ve diğerleri, 2013; Erdoğmuş, 2006)

Çalışmalar ebeveynlerin öz yeterliliğinin gelişmesinde kişinin eğitim düzeyinin, kendi anne-babasıyla kurduğu bağlanma ilişkisinin ve aldığı sosyal desteğin etkili olduğunu belirtmektedir (Aksoy ve Diken, 2009).

Ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısının tanımı yapılırken, onu etkileyen 4 ayrı alt boyutun birleşiminden bahsedilmektedir. Bunlar; yeterlilik, doyum, yatırım ve rol dengelemedir (Yılmaz ve Ülker, 2018).

2.2.1.1 Yeterlilik

Yeterlilik; kişinin karşılaşabileceği zor durumların üstesinden gelebilmesi için gerekli olarak gördüğü eylemleri gerçekleştirmede ne kadar başarılı olduğuna dair yargılarını içermektedir (Bandura, 1982: 195-199). Literatür incelendiğinde, ebeveynlik konusundaki yeterlilik yargısının ise, "Ebeveyn Öz Yeterliliği" olarak ifade edildiğini görmekteyiz (Aksoy ve Diken, 2009: 59-68). Yapılan çalışmalarda, ebeveyn öz yeterliğinin birçok tanımı görülmektedir. Coleman (1998), bunu ebeveynin çocuğunun davranış ve gelişimi üzerindeki olumlu etkisine bağlı olarak tanımlamıştır. Bir diğer çalışma ise, ebeveyn yeterliliğini ebeveynin kendini sahip olduğu rollerle ilgili yeterli hissetme derecesine bağlı olarak tanımlamaktadır (Yılmaz ve Ülker 2018).

Öz yeterlilik algısı kavramı Albert Bandura tarafından geliştirilmiş olup, bireyin belirlenen görevi başarıyla yerine getirmesine yönelik inancını belirtmektedir. Anne babalık becerilerinde öz- yeterlilik kavramı, çocuğun yetiştirilme sürecinde gereken bakım ve görevler hakkında kendi yetenek ve yeterliliklerine dair içsel inançlarıdır (Montigny ve Lacharite, 2005).

Annenin öz yeterlilik algısı hem kendi hem de çocuğunun doğrudan veya dolayı yoldan psikolojik iyi oluşunu halini etkilemektedir. Yapılan araştırmalar, annenin ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısı ile kaygı, depresyon gibi sağlıklı olmayan duyguların negatif yönde ilişkili olduğunu savunmaktadır (Shaw, Dishion, Weaver ve Wilson, 2008). Diğer yandan, annenin kendisini yeterli olarak algılaması daha fazla olumlu duygular hissetmesine olanak sağlamaktadır (Murdock, 2013; Kuhn ve Carter, 2006). Öz yeterlilik algısının yüksek olması aynı zamanda çocuğun da psikolojik iyi oluşunu pozitif yönde etkilemektedir. Özellikle okul öncesi dönemde çocuğun bağımsızlık kazanması ve özgüven geliştirmesinde ebeveyn öz yeterliliğinin olumlu etkisi vardır. Benzer bir çalışmada, öz yeterliliğini yüksek olarak nitelendiren bireylerin çocuk yetiştirmesinde daha az cezalandırıcı olduğu görülmektedir (Cavkaytar ve ark., 2014). Aynı zamanda, annenin öz yeterliliğini yüksek olarak algılaması emzirme sürecinde çocuğa karşı pozitif tutuma sahip olmasını da sağlamaktadır (Yalçınöz ve ark., 2014).

Yapılan çalışmalar, ebeveynlik rolüne ilişkin algılanan yeterliliğin, ebeveynin çocuğun beslenmesine yönelik tutumlarından, davranış problemlerine kadar geniş bir çerçevede

tutumlarını etkileyebileceğini belirtmektedir. Öz yeterlik algısı daha düşük olan ebeveynler kontrol odaklı davranışlar sergilediği için suçluluk duygusu hissetme, sevgiyi esirgeme ve tutarsız davranışlarda bulunma gibi tutumlara yönelebilmektedir (Akçinar ve Özbek, 2017). Özetle, ebeveynlerin algıladıkları yetkinlik düzeyleri, çocuklarına karşı nasıl davranacaklarını ve nasıl tutum takınacaklarını etkilemektedir. Bahsedilen negatif tutum ve davranışları önlemek adına yapılan alan çalışmalarında anne ve babaların çocuk beklediklerini öğrendiği andan itibaren eğitim almaları ve bilgilendirilmelerinin ebeveyn öz-yeterlilik algılarını geliştirdiği saptanmıştır. Çocuk bakımı ve yetiştirilmesi hakkında yapılan eğitimler, ebeveynlerin daha pozitif tutumlara sahip olmasını desteklemektedir (Güler ve Yetim, 2008).

2.2.1.2 Doyum

Doyum, rollerimize yönelik eylemlerimizi yerine getirirken ki memnuniyetimiz olarak tanımlanmaktadır (Mouton, P. Y. ve Tuma, J. M.: 1988). Ebeveynlik rolüne ilişkin doyum ise; "ebeveyn olmaktan dolayı hissedilen hoşnutluk veya çocuğa karşı sorumluluklarına bağlı olarak hissedilen neşe" olarak tanımlanmaktadır (Charlotte Johnston ve Eric J. Mash, 2010). Ebeveynlik ile ilişkili duyguların kalitesi ebeveyn doyumunun içeriğini oluşturmaktadır. Doyum algısının yüksek olması, ebeveynlik rolüne ilişkin kendilik algısını önemli bir ölçüde etkileyen alt faktördür (Yılmaz ve Ülker, 2018).

Literatür incelendiğinde, annenin algıladığı ebeveyn doyumunda çocuğuyla kurduğu ilişkisinin kalitesinin öneminin büyük olduğu görülmektedir. Anne ile çocuk ilişkisinde ne kadar güçlü bir bağ oluşursa, ebeveynlik rolünden alınan doyum da o denli yüksek olmaktadır (Yılmaz, Ülker ve Yılmaz, 2018). Gözübüyük-Bayraktaroğlu'nun (2010) çalışmasında da, annenin ebeveynlikten aldığı doyumun artımına bağlı olarak kaygı ve depresyon derecesinin düştüğü bulunmuştur.

2.2.1.3 Yatırım

Ebeveynlerin çocukluk dönemine ilişkin araştırma yapması, kitap okuması, eğitimlere katılması, yatırım algısının yükselmesini sağlamaktadır. Yatırım boyutu, kişinin çocuk yetiştirme konusunda kendini ne derece sorumlu algıladığı ve bu sorumluluğu ne derece üstlendiği olarak da tanımlanmaktadır (Greenberg ve Goldberg, 1989).

Ebeveynlik algısının yatırım boyutu duygusal ve sosyal yönleriyle açıklanmaktadır. Sosyal yönüyle, çocuğun iyi beslenmesine, yeterli tıbbi desteğin sağlanmasına, çocuğun genel bakımına ilişkin sorumluluklar içerirken, duygusal yönüyle, çocuğu olduğu gibi kabul etme, birlikte geçirilen zamandan keyif alma, duygularını yansıtma gibi yatırımları kapsamaktadır (Ishenger, 1993). Yüksek yatırıma sahip olan ebeveynler çocuklarının ihtiyaçlarını karşıladıklarına inanıyorken, daha az yatırıma sahip ebeveynlere kıyasla daha gerçekçi beklentilere sahiptirler, daha cevaplayıcıdırlar ve çocuklarını daha olumlu resmederler (Güler ve Yetim, 2008).

2.2.1.4 Rol dengeleme

Bir diğer boyut olan rol dengeleme, farklı rollerin birbirine uyumlu bir şekilde bir arada yürütülebilmesi anlamına gelir. Ebeveyn, eş ve çalışan gibi rollerin dengeli bir biçimde birbirine engel olmadan kişide bulunması rol dengeleme olarak tanımlanmaktadır. Günümüzde anneler eskiye kıyasla daha çok rol üstlenmekte, bu da beraberinde aile dinamiklerini etkilemektedir. Genel düşüncenin aksine, yapılan araştırmalar, çoklu role sahip kadınların psikolojik ve fiziksel iyi olma hallerinin yüksek olduğunu göstermektedir (Barnett, 2004). Buna ek olarak, ebeveynin roller arasında bir denge kurması, bu roller üzerinde etkililiği hakkında bilgi vermektedir. Örneğin, çalışan annenin, ev ve iş hayatındaki rollerini dengede tutmasının, çocuğuna karşı olumlu ebeveyn davranış ve tutumlarıyla ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır (Harrell ve Ridley, 1975, s. 556-564).

Araştırmalar incelendiğinde, ebeveynlerin kendilik algısının birçok değişkene göre farklılık gösterdiğini gözlemleyebiliriz. Örneğin, sosyo-ekonomik düzeyin anne-çocuk ilişkisini etkilediğini belirten birçok araştırma mevcuttur. Sosyo-ekonomik düzeyi daha yüksek olan ebeveynlerin, anne-çocuk ilişkisi daha olumlu değerlendirilmektedir (Muluk, 2004). Bu sonuç, sosyoekonomik düzeyi yüksek kadınların çocuklarının istek ve ihtiyaçlarını karşılamayı bildiklerinin ebeveynlik algıları üzerinde olumlu bir etki olarak yorumlanabilir.

Ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısını etkileyen diğer değişken ise annenin çalışıyor olmasıdır. Kadınların bir çalışma hayatına sahip olmaları onların benlik imajını güçlendirmektedir. Kadının çeşitli alanlarda üstlendiği roller, öz-yeterlilik inancını ve

ebeveynlikteki doyumunu artırmaktadır. Bu da, çocukla geçirilen zamanın miktarının değil, kalitesinin önemli olduğunu göstermektedir.

Kadınların evlendiği yaş da rol doyumuyla ilgili önemli bir değişkendir. Bu çalışma, erken evlenen kadınların kendi algıladıkları ebeveynlik rolünün geç evlenen kadınlara göre önemli ölçüde daha düşük olduğunu bulmuştur. Buradan yola çıkarak, erken evliliğin kadınların kendilik algıları üzerinde olumsuz etki bıraktığı düşünülebilir.

Anne-babaların yeterlilik algılarının çocuk sayısına bağlı olarak da değişim gösterdiği belirlenmiştir. Üç ve daha fazla çocuğu olan anneler, problemlerine karşı daha güvenli hissetmekte ve problem çözmeye karşı daha olumlu bir tutuma sahiptir. Bu gibi davranışlarda bulunan anneler diğerlerine kıyasla daha yoğun yeterlilik algılarına sahiptirler (Aksoy ve Diken, 2009).

Literatürde görüldüğü gibi ebeveynlik rolleri kavramı, yeterlilik, rol doyumu, yatırım ve rol dengesi gibi alt boyutlarda bütüncül olarak ele alınabilirken, bu alt işlevlerin bazı değişkenlere göre farklılık gösterdiği de tartışılmaktadır. Bunlar; çalışma durumu, evlilik yaşı, çocuk sayısı veb değişkenler olabilir. Yapılan çalışmalar, anne-babaların ebeveynliğe yönelik algılarının çocuğun davranışları üzerinde çok önemli derecede etkisinin olduğunu belirtmektedir (Sevigny ve Loutsenhiser, 2009). Olumlu ebeveynlik algısına sahip ebeveynlerin her konuda çocuğa yönelik daha olumlu tavırda olduğu, çocuğun ihtiyaçlarına duyarlı oldukları, beslenme-büyütme yönünden uygun ortamın sağlanmasında yüksek kapasiteye sahip oldukları görülmüştür (Coleman ve Karraker, 2000). Ek olarak, ebeveynlik algısı daha olumsuz olan ebeveynlerin ise bir problemle karşılaştıklarında yüksek düzeyde kaygı ve endişe yaşadığı, yaşadığı zorlukları tehdit olarak gördüğü, başarıdan çok başarısızlıklarla ilgili kendini sorumlu hissettiği ve becerilerine güvenmediği görülmüştür. (Weaver ve ark., 2008). Ebeveynlerin kendine yönelik bu tür algılamaları, çocuğa karşı davranışlarını etkilemekte ve tutarsız ve cezalandırıcı ebeveyn tutumlarını benimsemesine yol açmaktadır (Jones ve Prinz, 2005).

2.3.1 Akılcı duygusal davranış terapisi (ADDT) kuramı

Çocuğun zamanının çoğunluğunu geçirdiği ve gelişiminde doğal etkileşimlerin yaşandığı en temel ortam ailedir. Böylece kişiler, kendi aile ortamlarından izler taşımaktadır.

Ebeveynlerin çocuklarına yönelik tutum ve davranışlarının, ebeveynlik rolüne ilişkin inançları ve çocuklarına yönelik sahip olduğu beklentileri gibi bileşenler tarafından etkilenmektedir (Grusec, 2008).

Farklı psikolojik kuramlar ebeveynlerin çocuğun psikolojik iyi oluş hali üzerinde etkisini çeşitli şekillerde göstermiştir. Davranışçı kuram öğrenmenin önemini vurgularken, psikoanalitik kuram, tutumların bilinçdışı düzeyinde etkilenerek ortaya çıktığını savunmaktadır. Öte yandan, Albert Ellis tarafından geliştirilen bilişsel-davranışçı terapi, özellikle rasyonel duygusal davranış terapisi (ADBT), ebeveynlik hakkında ebeveynin irrasyonel inançlarını vurgulamıştır (Joyce, 2006)

2.3.1.1 ADDT

Bilişsel davranışçı yaklaşımlardan biri olan Akılcı Duygusal Davranış Terapisi ADDT 1955 yılında Albert Ellis tarafından öne sürülmüştür (Çivitçi, 2014). ADDT, duygu-düşünce-davranışın birbiriyle sürekli iletişimde olduğunu ve aralarında nedensellik ilişkisinin olduğunu savunmaktadır (Corey, 2009). Burada birey, dünyayı akılcı veya akılcı olmayan inançlar ile algılamaktadır (Çivitçi, 2014; Şahingiray, 2020).

Günümüzde bilişsel davranışçı terapiler içinde en sık kullanılan model olan ADDT, bireyin akılcı olmayan düşünce biçiminin değiştirilmesine dayalı bir psikoterapi metodudur. Bu terapiye göre, problemli davranışın veya zararlı tutumların altında yatan temel neden akılcı olmayan inançlardır. Birey bu mantık dışı ve zararlı düşünce tarzını mantıklı düşünce tarzıyla değiştirerek olası psikolojik sorunların üstesinden gelebilmektedir. (Çivitçi, 2014, s.1-2; Işıkol, 2019).

Bu modelin temelinde yatan 3 ana alan; düşünce, duygu ve davranışın birbiriyle etkileşiminin uyumlu işleyişinin gösteren özellikler aşağıda yer almaktadır (Köroğlu ve Türkçapar, 2008,):

1)Bireyin duygularının oluşumuna düşünceleri temel olmaktadır. Kişiyi mutlu, mutsuz, iyi ya da kötü yapan olayın kendisi değil, bireyin o olay için geliştirdiği düşüncesidir.

2)Akılcı olmayan inançlar kişinin yaşadığı duygusal sorunların temelini oluşturmaktadır. Bu düşünceler genellikler geçerli ve mantıklı olmayan varsayımlar, mantık dışı genellemeler gibi akılcı olmayan inançlardan oluşmaktadır.

3)Duygusal problemlerin temelinde yatan akılcı olmayan inançların değiştirilmesi bu problemlerin çözülmesinde önem arz etmektedir.

4)Akılcı olmayan inançlara yatkınlığın temelinde kültürel ve toplumsal inançlar yer almaktadır. Birey, bu mantık dışı inançları öğrenme yoluyla edinebilmektedir.

5)Bu kuram, sorunun geçmişine değil, bugüne odaklanmaktadır. Diğer bir deyişle, kişinin sağlıksız davranışının temelinde yatan sebebi değil, kişinin yaşadığı duygusal zorluğun ortaya çıkmasına neden olan akılcı olmayan inançlara odaklanmaktadır.

ADDT'ye göre, ebeveynlerin akılcı olmayan inançları hem ebeveynlik tarzlarını (Hauck, 1967; aktaran Çekiç, 2015) hem de ebeveyn-çocuk ilişkilerini olumsuz yönde etkileyerek çocuklarda psikolojik sorunlara neden olabilmektedir (Ellis, 1979). Literatür incelendiğinde, akılcı olmayan inançların psikolojik rahatsızlıklara zemin oluşturduğu görülmektedir. Aile genellikle bir çocuğun hayatında birincil bağlanma figürü ve ilk sosyalleşme kaynağı olduğundan, ebeveynlerin akılcı olmayan inançları hem kendilerini hem de sosyal çevrelerini, özellikle de çocuklarını olumsuz etkiler. (Işıkol, 2019).

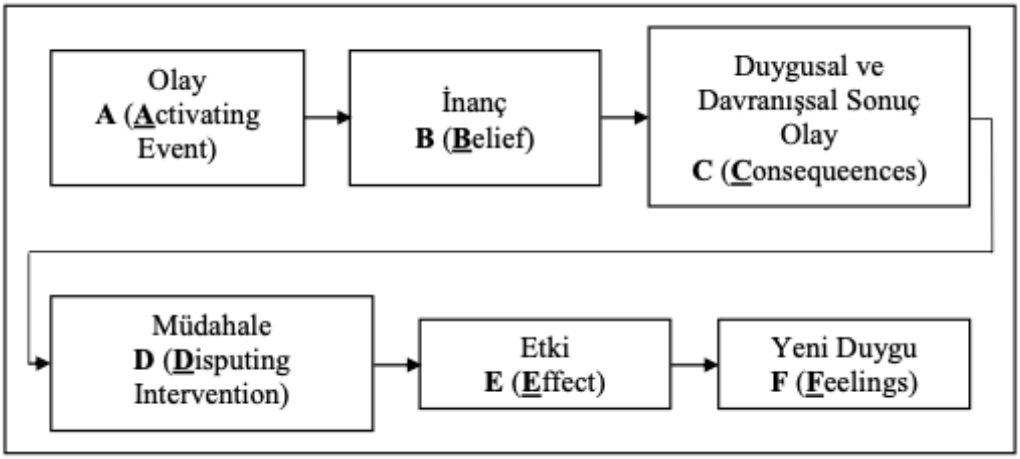
ADDT modeli danışanların mantık dışı inançlarını anlamak ve bunları akılcı inançlarla değiştirmeyi hedeflemektedir (Burger, 2006). ADDT’de terapist bunu yaparken ev ödevlerinden yararlanarak akılcı düşünme stratejilerini geliştirmeye çalışmaktadır (Corey, 2008)

2.3.2 ABC

ADDT, insan doğasının psikolojik rahatsızlıklarının temelinde erken dönem gelişim sürecinde oluşan mantık dışı inançların sebep olduğunu savunmaktadır. ABC kişilik kuramı bu yaklaşımı açıklamaktadır. Bu kurama göre, kişinin herhangi bir olaya karşı sergilediği davranışı, olaydan bağımsız şekilde bireyin o duruma yönelik sahip olduğu düşüncelerinin neticesidir (Işıkol, 2019; Fall, Holden ve Marquis, 2004).

Modelde insanın fonksiyonel yapısı düşünce, duygu ve davranış ana başlıklarında sınıflandırılmaktadır. Bu ana başlıkların birbirleriyle karşılıklı olarak sürekli etkileşimde olduğu bilinmektedir (Köroğlu, 2009).

ABC kuramı kişinin yaşadığı olaylardan daha çok yaşadıklarını algılama biçimlerine odaklanmaktadır. Eğer bu algı biçimi sağlıklı ve gerçekçi değilse, duygusal sorunların ana sebebi bu olarak görülmektedir (Doğan, 1995; Işıkol, 2019).

Şekil 2. 1 Albert Ellis'in ABC Modeli (Corey, 2009)

Şekil 2.1'e göre A kişinin eyleminin başlanmasını tetikleyen olay veya bir diğer kişinin davranışıdır. Burada B, bireyin A hakkındaki düşüncesi ve inancıdır, bu da C"ye yani kişinin davranışsal veya duygusal tepkisine yol açmaktadır (Corey, 2009; Işıkol, 2019). Bireyin burada verdiği tepki hem sağlıklı hem de sağlıksız olabilmektedir.

ADDT kuramı, D-E-F basamaklarını eklemiş ve A-B-C kuramını daha da büyütmüşdür. Burada "D" noktasında kişiye mantık dışı inançlarına yeniden bakmayı ve sorgulaması öğretilir. Burada danışan akılcı olmayan inançlarını kendi sorgulamasını yaparak fark edebilmektedir. Danışan "E" noktasında, farkında olduğu inançları tartışarak bilişsel ve davranışsal açıdan etkinin oluşumunu sağlar. Böyelece birey, akılcı olmayan inançlar yerine mantıklı inançlar oluşturur, duygularının kontrolünü daha sağlıklı biçimde yapar. Sonuç olarak, "F" noktasında, akılcı olmayan inançlar yerine gelen akılcı inançlar kişinin duygu düzenlemesinin daha sağlıklı bir şekilde oluşmasını sağlar.

2.4 Mantıklı ve Mantık Dışı İnançlar

2.4.1 Mantıklı inançlar

Hayat kalitesini artıran, kişinin zorluklara karşı baş etme becerilerini, motivasyonunu artıran ve felaketleştirici olmayan inançlar mantıklı inançlar olarak bilinmektedir (Dryden ve Branch, 2008). Akılcı inançlar, önemli bir ölçüde bireyin psikolojik iyi olma halini desteklemektedir (Doğan, 1995). Yaşanan bir olayın bireyde daha olumlu duygulara yol açması isteniyorsa, bireyin olaya karşı inancının gerçekçi ve ön yargıya dayanılmayan yerden oolması hedeflenmelidir.

ADDT mantıklı inançların dört tane özelliğinin olduğunu belirtmektedir (Dryden, 2011):

2.1 Kişi istekleri doğrultusunda çabalamaktadır fakat gerçekleşmeyen istekler için olmazsa olmaz inancı yoktur.

2.2 Kişi, gerçekleştiremediği istekleri için üzülse de bu durumu felaketleştirmez.

2.3 Kişi, ulaşamadığı şeylere karşı tahammül gösterebilir ve tolere edebilir.

2.4 Kişinin, kendine ve diğerlerine karşı hata yapabilme olanağı sağlayan inançlara sahiptir.

2.4.2 Mantık dışı inançlar

ADDT, psikolojik rahatsızlıkların, duygusal rahatsızlıklarının nedenini kişilerin sahip oldukları mantık dışı inançlara bağlamaktadır. Bu akılcı olmayan inançlar kolay kolay değişmez ve genellikle çocuklukta ebeveynler ve çevredeki diğer kişiler tarafından öğrenilmiştir (Corey, 2008; Türkçapar, 2014). Akılcı olmayan inançlar gerçekleri yansıtmayan, belirli bir kanıtla ilişkili olmayan ve deneysel olarak ölçülemeyen düşünceleri içermektedir. Akılcı olmayan inançlar katı olmakla birlikte, gerçek olaylara dayanmazlar (Ortakale, 2008). Bireyin koşullarına göre değişim geçiren bu inançlar uyumsuzluk sağlayan duygulara yol açmaktadır. Sonuç olarak bu inançlar, bireyin kişisel gelişimini engelleyerek hedeflediği amaçlarına ulaşmasını engeller (Köroğlu, 2014; Işıkol, 2019).

İnsanoğlu, doğası gereği akılcı olmayan inançlara eğilimli olarak dünyaya gelir. Diğer yandan, bireyin içine doğduğu aile ve kültürü mantık dışı inançlarının oluşmasını etkilemektedir. Bu yüzdendir ki, bazı kişiler mantıkdışı inançlarla değerlendirmeler yapmaya daha eğilimli iken bazıları değildir (Jones, 2000).

Ellis (1963), duygusal sorunlara yol açabilecek 11 mantıkdışı inançtan söz etmektedir:

1) Birey, onun için önemli olan tüm sosyal çevresindeki kişiler tarafından sevilmeyi ve kabül edilmeyi bekler

2) Bütün yönleriyle yetenekli ve başarılı olan birey, kendini değerli hissederler.

3) "Kötü" ve ya "ahlaksız" olduklarını düşündüğü bazı insanların cezayı hak ettiklerine inanırlar.

4) Birey, istediği gibi ilerlemeyen bir olayla karşı karşıya kalırsa bu durum onun için dayanılmazdır.

5) Bireyin mutsuzluğu dış etkenlere dayanmaktadır ve bu mutsuzluğu telafi etme veya regüle etme yeteneği bulunmamaktadır.

6) Birey her zaman korku verici ve kötü olayların gerçekleşme ihtimalini önceden tahmin etmelidir.

7) Sorunlarla yüzleştiği zaman bireyler, başa çıkmak için çabalamak yerine kaçmayı tercih ederler.

8) İnsanlar, daha güçlü konumda olan diğer insanlara bağlı olmalıdır.

9) Bireyin geçmiş yaşantıları, şu anki davranış ve tutumları üzerinde çok önemli rol oynamaktadır.

10) Bireyler, tanıdığı diğer insanların da yaşadıkları problemler karşısında üzülmelidir.

11) Problemlerin her zaman net ve belirli bir çözüm yolu olmalıdır. Bu çözümü ulaşılamaması her zaman felakete sebep olur (Şahingiray, 2020).

Bu kuramın temelini oluşturan yukarıda bahsedilen 11 maddelik mantıkdışı inanç sistemi, sonraki çalışmalarda 3 ana başlığa azaltılmıştır. Üç ana başlık altında toplanan akılcı olmayan inançların bireyin psikolojik problemlerine yol açabileceği düşünülmektedir (Çivitçi, 2006):

1)Bireyin saygı duyulan bir konumda olması için başarılı ve yetenekli olmak zorunda hissetmesidir. Aksi bir durum korkunç olarak görülmekte ve kişinin kendisini çoğu zaman yetersiz ve değersiz hissetmesine, kaygı ve üzüntüyü siksik deneyimlemesine yol açmaktadır.

2)Kişinin hem kendisinin hem de diğer herkesin her zaman nazik ve dürüst davranmaları gerektiğine inanmasıdır. Bu durumda, bu koşulu karşılamayan kişileri ve kendisini kötü ve değersiz olarak algılamaktadır. Bu inanca sahip bireyler, aynı zamanda kendilerine suçlama eğilimi yüksek olan kişilerdir.

3)Birey, hayata ilişkin talep ve isteklerinin acilen ve kolaylıkla yerine getirilmesi gerektiğine inanmaktadır. Rasyonel olmayan bu inanca sahip bireyler aksini yaşadığı durumda, yoğun kızgınlık ve öfke duygusu deneyimler ve hayatı yaşamaya değer bulmazlar.

2.4.2.1 Anne babaların akılcı olmayan inançları

Literatür incelendiğinde, anne-baba olmaya ilişkin akılcı olmayan inançların farklı şekilde sınıflandırıldığı gözlemlenmektedir (Hauck, 1967). Joyce (2006), ADDT`de yer alan temel mantıkdışı inançlar göz önünde bulundurulduğunda, ebeveynlerin sahip olduğu akılcı olmayan inançları aşağıdaki gibi gruplara ayrılmıştır:

Talepkarlıklar (demandingness): Bu kategorideki akılcı olmayan inançlara sahip bireyler, esnekliğe karşı olup, mutlakiyetçidirler. Bu inançlar katı olup, -meli, -malı tarzında ifadeleri içermektedir. Bu inanca sahip ebeveynler, “Çocuğum bu şekilde davranmamalı, çocuğum her zaman benim istediğim şekilde davranmalı” gibi katı inançlara sahip olabiliyorlar.

Facialaştırma (awfulizing): Bu inanca sahip ebeveynler olayların o kadar kötü olduğuna inanırlar ki, daha kötü olamazlar diye düşünmektedirler. "Çocuğun bu şekilde annesine davranması korkunç bir şeydir" gibi örnekler verilebilir.

Engellenme karşı düşük tahammül (low frustration tolerance): Burada ebeveyn, sıkıntıya ya da engellenmeye katlanamayacağına inanmaktadır. "Çocuğum evde yanlış bir yaptığı zaman asla buna katlanamam." gibi örnekler görülebilir.

İnsan değerinin toptan değerlendirilmesi (global evaluation of human worth): Bu inanç türünde bireyin insan olarak değeri başarıları ve becerilerine bağlanır. Anne-babaların yaramazlık yapmış olan çocuğuna "Bu şekilde davrandığın için aptal bir çocuksun." diyerek etiketlemesi bu inanç kategorisine örnek gösterilebilir (Kaya ve Hamamcı, 2011).

Literatür çalışmaları anne ve babaların inançlarının, ebeveynlerin ebeveynliğe yönelik düşüncelerinin, anne ve babalığa ilişkin şemaları olarak tanımlanabildiğini göstermektedir. Ebeveynlerin inançları çocuklarının psikolojik sağlığı üzerinde yadsınamaz öneme sahiptir. Diğer yandan, ebeveynlerin ebeveynliğe yönelik akılcı olmayan inancı "çocuğun yanlış davranması halinde başarısız bir ebeveyn olmaya bağlanması" öz yeterlilik algısını etkilemekte ve depresif olmasına, kızgınlık yaşamasına sebep olmaktadır. Burada ebeveynin yaşadığı öfkenin temelinde yatan, ebeveynliğe yönelik sahip olduğu akılcı olmayan inançlarıdır. Bu da beraberinde ebeveynin çocuğuna karşı tutum ve davranışlarını etkileyerek çocukta psikolojik sorunlara yol açmaktadır (Kaya ve Hamamcı, 2011).

Ebeveynlerin çocuk yetiştirme sürecinde çocuğuyla kurduğu etkileşimi etkileyen bazı faktörler mevcuttur. Bu farklılığın temel sebebi, anne-babanın olaylara karşı sahip olduğu kendi algı ve yorumlamasıdır. Anne-babanın sahip olduğu bireysel farklılıklar ile ilişlili olarak olaylara karşı deneyimlediği duyguları da farklılaşmaktadır. Bu düşünce farklılıklar da beraberinde ebeveynlerin çocuklarına yönelik davranış ve tutumlarını etkilemektedir (Çekiç, Kaya ve Buğa, 2016).

Günümüzde birçok ebeveyn herhangi bir olaya karşı çocuklarına yönelik mantıkdışı inançlara sahiptir (Bernard ve ark., 2006). Bu inançlar anne-babaların, kendilik

değerlendirmelerini daha irrasyonel olarak etkilerken (Bernard, 2006), aynı zamanda çocuklarına karşı tutumlarını da daha olumsuz olarak şekillendirmektedir (Özbiler, 2017).

Ebeveynlerin ebeveynliğe yönelik sahip olduğu akılcı olmayan inançları iki düzeyde incelenmektedir (Kaya ve Hamamcı, 2011).

Çocuğa Yönelik Beklentiler: Ebeveynlerin çocuğunu yetiştirme sürecinde çocuğunun akademik başarısına, tutumlarına ve düşence tarzına ilişkin beklentilerini içermektedir.

Mükemmeliyetçilik: Ebeveyn, çocuğunun kendisiyle arasındaki ilişkisinin, kişiliğinin, problem çözme becerileri ve davranışları gibi konuların mükemmel olmasını hedeflemektedir.

Araştırmalar, ebeveynlerin çocuk yetiştirmeye yönelik inançlarının, çocuklarına karşı tutum ve davranışları üzerinden etkisi olduğunu göstermektedir. Bu etki, özellikle erken dönem çocukluktan itibaren çocuğun gelişimini şekillendirmektedir. İrrasyonel inançlara sahip olmak ebeveynlerin duygu düzeyini ve davranışlarını negatif yönde etkilemektedir. Örneğin "çocuğum en iyisine layıktır ve her şeyin en iyisini yapmalıdır" gibi akılcı olmayan inanca sahip olan ebeveyn, uygun olmayan ebeveynlik tutum ve davranışlarında bulunabilir (Özbiler, 2017). Özetle, ebeveynliğe yönelik akılcı olmayan inançların ebeveynin baskı altında hissetmesine, çocuklarının deneyimlediği başarısızlıktan kendini sorumlu görmesine ve buna ilişkin çaresizlik duygusunu deneyimlemesine sebep olduğu tespit edilmiştir (Hamamcı, Duy ve Kaya, 2016). Örneğin ebeveynin "çocuğun yanlış davranması başarısız bir ebeveyn olduğumu gösterir" inancına sahip anne ve babaların, kızgınlık ve depresif olma gibi durumları deneyimlediği bulunmuştur. Bu kızgınlığın temelinde akılcı olmayan beklentilere uygun olarak davranmayan çocuğun davranışları durmakta, bu da beraberinde çocukta psikolojik sorunlara yol açmaktadır (Kaya ve Hamamcı, 2011).

Sonuç olarak, ebeveynlerin ebeveynlik ile ilgili sahip oldukları inançları ebeveynlik rollerini, ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algılamalarını, çocuklarıyla paylaştıkları deneyimlerini algılamalarını ve yorumlamalarını, duygu ve davranışlarını önemli ölçüde etkilemektedir. (Azar ve ark., 2008).

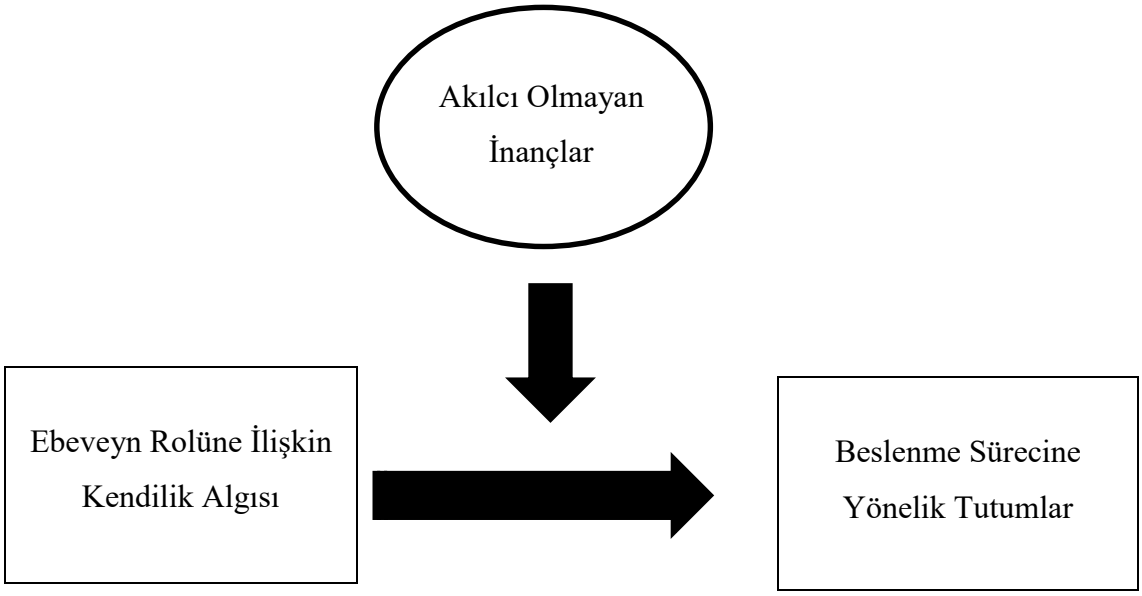
BÖLÜM 3. AMAÇ VE HİPOTEZLER

3.1 Araştırmanın Amacı

Toplumun temelini oluşturan aile ne kadar sağlam olursa, sağlam toplumun oluşmasına o kadar çok olanak sağlayacaktır. Ailenin temellerinden biri olan ebeveyn-çocuk ilişkisi çocuğun doğduğu andan itibaren bütün hayatını şekillendirmektedir. Bu serüvende ebeveynlerin kendi anne babalarıyla iletişiminden getirdiği şemalarının, ebeveyn olmaya yönelik inançlarının, kaygılarının, tutum ve davranışlarının çocukları üzerinde yadsınamaz etki bıraktığı bilinmektedir (Bernard ve ark., 2006). Benzer çalışmalar, anne-babaların ebeveynliğe yönelik inançlarının hem algıladıkları ebeveynlik rolüyle hem de çocuklarına karşı tutumlarıyla yakından ilişkili olduğunu savunur niteliktedir (Azar ve ark., 2008). Alan yazın incelendiğinde, ebeveynlerin algıladıkları ebeveyn rolü ile çocuklarının beslenme sürecine ilişkin tutum ve davranışlarının arasındaki ilişkiye bakan araştırmaların kısıtlı olduğu görülmüştür. Ek olarak, akılcı olmayan inançların ebeveyn tutum ve davranışlarını etkilediği bilinse de, bu inançların ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısı ve ebeveynlerin çocuklarının beslenmelerine ilişkin tutumları ile ilişkisi incelenmemiştir. Buradan yola çıkarak, mevcut çalışmada okul öncesi dönemi çocukları olan annelerin algıladıkları kendilik algısı ile beslenme sürecine ilişkin tutumları arasında akılcı olmayan inançlarının biçimlendirici rolünün incelenmesi hedeflenmektedir.

Yukarıda bahsedilen çalışmalar göz önünde bulundurularak, mevcut çalışmada, 0- 6 yaş arası çocukların annelerinin algıladıkları ebeveyn rolünün beslenme sürecine yönelik tutumlarını yordamasında akılcı olmayan inançların biçimlendirici rolünün test edilmesi hedeflenmiştir.

Bu doğrultuda, aşağıda bahsedilen model oluşturulmuştur:

Şekil 3. 1 Araştırma Modelinin Gösterimi

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıda yer alan hipotezlerin incelenmesi hedeflenmiştir.

3.2 Araştırmanın Hipotezleri

1)Annelerin ebeveyn rolüne ilişkin yeterlilik algılarının çocuğunun beslenmesine yönelik öğün sırasında negatif duygu durumu üzerindeki olumsuz etkisinde akılcı olmayan inançların biçimlendirici rolü vardır

2)Annelerin ebeveyn rolüne ilişkin yeterlilik algılarının çocuğunun yetersiz/dengesiz beslenmesine yönelik tutumları üzerindeki olumsuz etkisinde akılcı olmayan inançların biçimlendirici rolü vardır

3)Annelerin ebeveyn rolüne ilişkin yeterlilik algılarının çocuğunun beslenmesine yönelik negatif besleme stratejileri üzerindeki olumsuz etkisinde akılcı olmayan inançların biçimlendirici rolü vardır

4)Annelerin ebeveyn rolüne ilişkin yeterlilik algılarının çocuğunun beslenmesine yönelik diğerlerinin görüşüne tepkisi üzerindeki olumsuz etkisinde akılcı olmayan inançların biçimlendirici rolü vardır

5)Annelerin ebeveyn rolüne ilişkin algıladığı doyum ile çocuğunun beslenmesine yönelik öğün sırasında negatif duygu durumu üzerindeki olumsuz etkisinde akılcı olmayan inançların biçimlendirici rolü vardır

6)Annelerin ebeveyn rolüne ilişkin algıladığı doyum ile çocuğunun yetersiz/dengesiz beslenmesine yönelik tutumları üzerindeki olumsuz etkisinde akılcı olmayan inançların biçimlendirici rolü vardır

7)Annelerin ebeveyn rolüne ilişkin algıladığı doyum ile çocuğunun beslenmesine yönelik negatif besleme stratejileri üzerindeki olumsuz etkisinde akılcı olmayan inançların biçimlendirici rolü vardır

8)Annelerin ebeveyn rolüne ilişkin algıladığı doyum ile çocuğunun beslenmesine yönelik diğerlerinin görüşüne tepkisi üzerindeki olumsuz etkisinde akılcı olmayan inançların biçimlendirici rolü vardır

9)Annelerin ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algıları, çocuklarının beslenme sürecine ilişkin tutumları ve akılcı olmayan inançları çeşitli demografik değişkenlere göre (çocuğun cinsiyeti, yaşı, annenin yaşı, eğitim durumu, mesleği, çocuk sayısı, vb.) farklılık göstermektedir.

BÖLÜM 4. YÖNTEM

4.1 Katılımcılar

4.1.1 Katılımcı verilerinin toplanması

Bu araştırmada katılımcılar örneklemini, uygun örnekleme metoduyla toplanan, Türkiye'de yaşayan, 0-6 yaş aralığında çocuğu olan anneler oluşturmaktadır. Ek olarak, zamandan kazanmak ve daha fazla katılımcıya erişmek amacıyla, veriler uygun örneklem metodu ile toplanmıştır. Uygun örnekleme yönteminin hızlı ve kolay şekilde örnekleme ulaşım sağladığı savunulmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Fakat bazı çalışmalar uygun örnekleme yönteminin dezavantajını belirtmektedir. Örneğin, Özen ve Gül (2007), bu yöntemle toplanan verinin genelleyebilmek açısından sınırlı olduğunu savunmaktadır. Diğer yandan, uygun örnekleme yönteminin bir diğer dezavantajını, araştırmacının kendi çevresinde kolayca ulaşılabilen kişileri katılımcı olarak seçebilmesi ve bu nedenle evreni tam olarak yansıtmamasıdır. Bu dezavantajlar göz önünde bulundurulduğunda, ortaya çıkabilecek hata payını minimuma indirmek için, araştırmacı katılımcıların sosyodemografik açıdan eşitlemeye çalışmıştır. Ek olarak, araştırmacı örneğin evreni iyi yansıtabilmesi adına, ulaşabilecek en fazla sayıya ulaşmaya çalışmıştır. Diğer yandan, katılımcıların ölçeklere güvenilir cevaplar vermesini sağlamak amacıyla, araştırmanın tamamen gönüllülük esasına dayanması bilgisi verilmiştir. Burada en önemli nokta ise, katılımcılardan ölçeklere doldururken herhangi bir kimlik bilgisi istenmemesidir. Bunun da cevapların güvenilirlik açısından daha iyi sonuçlar verebileceği varsayılmaktadır. Bunun sağlanabilmesi adına, Bilgilendirilmiş Onam Formu'nda katılımcılara detaylı olarak gönüllülük ve gizlilik ilkesi açıklanmıştır. Covid-19 salgını nedeniyle onam formu ve ölçekler uygulanması planlanan çevirim-içi olarak katılımcılara ulaştırılmıştır. İnternet aracılığıyla demografik bilgi formu, Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği, Beslenme Süreci Anne Tutumları Ölçeği, Anne-Babaların Akılcı Olmayan İnançları Ölçeği ulaştırılmıştır.

4.1.2 Katılımcıların demografik özellikleri

Katılımcılara ait demografik bilgilerin sunulduğu Tablo 1 incelendiğinde, katılımcıların çocuklarının %55,1'inin (n=220) kız, %44,9'unun (n=179) erkek olduğu görülmektedir. Katılımcıların mesleklerine göre dağılımları incelendiğinde %26,3'ünün (n=105) çalışmadığı, %43,1'inin (n=172) beyaz yaka olduğu, %30,6'sının (n=122) mavi yaka olduğu görülmektedir. Katılımcıların şu anda çalışma durumları incelendiğinde %55,4'ünün (n=221) çalıştığı, %44,6'sının (n=178) çalışmadığı görülmektedir. Katılımcıların ekonomik durumları incelendiğinde %29,3'ünün (n=117) çok düşük olduğu, %15,8'inin (n=63) düşük olduğu, %47,6'sının (n=190) orta olduğu, %7,3'ünün (n=29) yüksek ya da çok yüksek olduğu görülmektedir. Katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde %18,3'ünün (n=73) okur yazar olduğu, %15,3'ünün (n=61) ilkokul mezunu olduğu, %12,5'inin (n=50) ortaokul mezunu olduğu, %8,5'inin (n=34) lise mezunu olduğu, %36,3'ünün (n=145) üniversite mezunu olduğu, %9'unun (n=36) yüksek lisans veya doktora mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların çocuklarının %4,5'inin (n=18) psikolojik ya da psikiyatrik bir sorunu olduğu, %85,5'inin (n=341) psikolojik ya da psikiyatrik bir sorunu olmadığı, %10'unun (n=40) psikolojik ya da psikiyatrik bir sorunu olup olmadığının bilinmediği görülmektedir. Katılımcıların yaş dağılımları incelendiğinde %32,8'inin (n=131) 20-26 yaş arası olduğu, %37,3'ünün (n=149) 27-31 yaş arası olduğu, %29,8'inin (n=119) 32yaş ve üzeri olduğu görülmektedir. Katılımcıların çocuk sayılarının dağılımları incelendiğinde %28,1'inin (n=112) 0 ya da 1 çocuğu olduğu, %50,4'ünün (n=201) 2 çocuğu olduğu, %21,6'sının (n=86) 3 ve üzeri çocuğu olduğu görülmektedir. Katılımcıların çocuklarının yaş dağılımları incelendiğinde %40,9'unun (n=163) 0-2 yaş arası olduğu, %33,8'inin (n=135) 3-4 yaş arası olduğu, %25,3'ünün ise (n=101) 5-6 yaş arası olduğu görülmektedir.

Tablo 4. 1 Demografik Bilgiler

Değişkenler		**n**	**%**
Çocuğun cinsiyeti	Kız	220	55,1
	Erkek	179	44,9
Meslek	Çalışmıyor	105	26,3
	Beyaz yaka	172	43,1

	Mavi yaka	122	30,6
Şu anda çalışıyor musunuz?	Evet	221	55,4
	Hayır	178	44,6
Ekonomik durum	Çok düşük	117	29,3
	Düşük	63	15,8
	Orta	190	47,6
	Yüksek/çok yüksek	29	7,3
Evlilik durumu	Bekar	14	3,5
	Evli ve beraber yaşıyor	365	91,5
	Evli ama ayrı yaşıyor	17	4,3
	Diğer	3	,8
Eğitim durumu	Okur yazar	73	18,3
	İlkokul	61	15,3
	Ortaokul	50	12,5
	Lise	34	8,5
	Üniversite	145	36,3
	Yüksek lisans/Doktora	36	9,0
Çocuğun psikolojik veya psikiyatrik sorunu	Var	18	4,5
	Yok	341	85,5
	Bilmiyorum	40	10,0
Yaş	20-26 yaş	131	32,8
	27-31 yaş	149	37,3
	32 ve üzeri	119	29,8
Çocuk sayısı	0-1	112	28,1
	2	201	50,4
	3 ve üzeri	86	21,6
Çocuk yaş	0-2 yaş	163	40,9
	3-4 yaş	135	33,8
	5-6 yaş	101	25,3

4. 2 Veri Toplama Araçları

4.2.1 Ebeveynler için bilgilendirilmiş onam formu

Bu form ebeveynlere verilmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Formun içeriğinde araştırmanın konusu, ne kadar süreceği ve ihtiyaç halinde iletişime geçebilecekleri gibi bilgiler bulunmaktadır.

4.2.2 Sosyodemografik bilgi formu

Bu form, çalışmaya katılan annelerin ve çocuklarının verilerini verilerini toplama amacıyla hazırlanmıştır. Burada sırasıyla; annenin yaşı, annenin mesleği, annenin çalışıp çalışmadığı, ailenin ekonomik düzeyi, anne-babanın güncel evlilik durumu, annenin öğrenim düzeyi, çocuğun yaşı, çocuğun cinsiyeti, çocuğun psikolojik bir rahatsızlık tanısı alıp almadığı sorgulanmıştır.

4.2.3 Ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısı ölçeği

Ebeveynlik rolüne ilişkin kendilik algısını ölçmek amacı ile MacPhee, Benson ve Bullock tarafından geliştirilmiş olan ölçek, toplam 22 maddeden oluşuyor ve likert tipidir. Türkçeye uyarlanması Güler ve Yetim tarafından yapılmış, alt ölçeklerin Cronbach alfa iç tutarlık katsayılarının .61 ile .68 arasında değiştiği saptanmıştır. Test-tekrar test güvenirlik katsayıları ise .59 ile .70 arasında bulunmuştur. Ölçek 4 alt boyuttan oluşuyor; Yeterlilik (madde 2, 6, 10, 14, 18, 21), rol doyumu (madde 4, 8, 12, 16, 20), yatırım (madde 1, 5, 9, 13, 17) ve rol dengeleme (madde 3, 7, 11, 15, 19, 22). Her bir maddede ‘öte yandan’ ifadesiyle bağlanan, katılımcının ebeveynliğini nasıl gerçekleştirdiğiyle ilgili olan iki zıt cümle bulunmaktadır. Bu iki zıt cümlenin her birinde “bana göre kısmen doğru” ya da “bana göre gerçekten doğru” şeklinde iki seçenek yer almaktadır. Katılımcı kendi ebeveynlik rolüne daha uygun olan cümlenin bu seçeneklerinden birini işaretleyerek cevap vermektedir. Maddelerdeki seçeneklerin her biri sırasıyla 1, 2, 4, 5 şeklinde puanlanmaktadır. Her bir alt boyutu temsil eden maddelerin toplamı o alt boyuta ait puanı belirlemektedir. Alınan yüksek puanlar katılımcının o boyuta ilişkin kendilik algısını olumlu değerlendirdiğini göstermektedir. Bu çalışma kapsamında, “Yeterlilik” alt boyutunun Cronbach Alfa değeri .13, “Rol Doyumu” alt boyutunun Cronbach Alfa değeri

.13, “Yatırım” alt boyutunun Cronbach Alfa değeri .06, “Rol Dengelemesi” alt boyutunun Cronbach Alfa değeri .47 olarak bulunmuştur. İlgili sonuç EK-de yer almaktadır.

4.2.4 Beslenme süreci anne tutumları ölçeği

Beslenme süreci anne tutumları ölçeği 9 ay ile 72 ay arasında çocuğu olan annelerin besleme/yedirme süreci ile ilgili duygu, düşünce ve yaklaşımlarını değerlendirmek amacıyla Dilsiz ve Dağ tarafından geliştirilmiştir. Çalışma örneklemi, yaşları 18-48 arası olan 1121 anneden oluşmaktadır. Ölçek “Öğün sırasındaki Negatif Duygu Durumu”, “Yetersiz/Dengesiz Beslenmeye İlişkin Tutumlar”, “Negatif Besleme Stratejileri”, “Zorla Besleme”, “Diğerlerinin Görüşüne Tepki” alt boyutlarından ve 27 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin faktör yapısı Doğrulayıcı Faktör Analizi sonuçlarına göre doğrulanmıştır (Dilsiz ve Dağ, 2018). Ölçek ‘’Her zaman (5), Nadiren (4), Arada sırada (3), Genellikle (2) ve Hiçbir zaman(1)” şeklinde puanlanan 5’li likert tipi bir ölçme aracıdır. Faktörlerin birlikte açıkladığı toplam varyans oranı %56.49’dur. Ölçeğe ait Cronbach Alfa değeri 091’dir, test-tekrar test güvenirlik katsayısı 0.94’tür. Alt-üst %27’lik grup ortalamaları arasındaki fark $p< 0,001$ düzeyinde anlamlıdır. Bu araştırma kapsamında, “Öğün sırasındaki Negatif Duygu Durumu” alt boyutunun Cronbach Alfa değeri .53, “Yetersiz Dengesiz Beslenmeye İlişkin Tutumlar” alt boyutunun Cronbach Alfa değeri .41, “Negatif Beslenme Stratejileri” alt boyutunun Cronbach Alfa değeri .46, “Zorla Beslenme” alt boyutunun Cronbach Alfa değeri .67, “Diğerlerinin Görüşüne Tepki” alt boyutunun Cronbach Alfa değeri .46 olarak bulunmuştur. İlgili sonuç EK-de yer almaktadır.

4.2.5 Anne babaların akılcı olmayan inançları ölçeği

Ackerman (1991), anne babaların akılcı olmayan inançlarını belirlemek amacıyla üç yaşa kadar çocukların anneleriyle çalışma yapmış ve Anne Babaların Akılcı Olmayan İnançları ölçeğini geliştirilmiştir. Kaya ve Hamamcı (2010) ise bu ölçeğin Türkçe uyarlamasını birinci kademeye giden 884 çocuğun anne-babası ile gerçekleşmiştir. Bu çalışma kapsamında 0-6 yaş arası çocuğu olan annelerle çalışılacak, çalışmanın güvenirlilik analizleri yapılarak araştırmanın bulgular bölümümde raporlanacaktır. Toplam 29 maddenin yer aldığı ölçek iki alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar; anne-

babaların çocuklarıyla olan ilişkilerinde onlardan gerçekçi olmayan beklentilerini içeren "beklentiler" alt boyutu ve anne-babaların çocuk yetiştirmeyle ilgili mükemmeliyetçi düşünceleri içeren "mükemmeliyetçilik" alt boyutudur. Toplamda 29 maddeden oluşan bu ölçeğin, ölçek maddelerinin 17'si (1, 2, 4, 6, 8, 9, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 23, 26, 27, 29) "beklentiler" alt boyutunu, 12'si de (3, 5, 7, 10, 11, 13, 19, 21, 22, 24, 25, 28) "mükemmeliyetçilik" alt boyutunu tanımlamaktadır (Yavuz ve ark, 2011). Ölçek ''Tamamen Katılıyorum (5), Katılıyorum (4), Kararsızım (3), Katılmıyorum (2) ve Hiç Katılmıyorum (1)" şeklinde puanlanan 5'li likert tipi bir ölçme aracıdır. Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği, alt boyutlar bazında değerlendirilebilen bir araç olup, her bir alt boyuttan alınabilecek yüksek puan o alt boyuta ilişkin yüksek akılcı olmayan inancı tanımlamaktadır. Ölçeğin geçerlik çalışması 298 anne-baba ile; güvenirlik çalışması ise 66 anne-baba ile gerçekleşmiştir. Geçerlik güvenirlik çalışmalarında ölçeğin mükemmeliyetçilik alt boyutunun güvenirlik katsayısı .80, iç tutarlılık katsayısı .86; beklentiler alt boyutunun güvenirlik katsayısı .84, iç tutarlılık katsayısı .89 olarak ortaya konmuştur (Kaya ve Hamamcı, 2011). Bu araştırma kapsamında, mükemmeliyetçilik alt boyutunun Cronbach Alfa değeri .83, beklentiler alt boyutunun Cronbach Alfa değeri .93 olarak bulunmuştur. İlgili sonuç EK-de yer almaktadır.

4.3 Verilerin Analizi

Çalışmanın verileri normallik varsayımları çarpıklık ve basıklık katsayıları ile incelenmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Tablo 4.4'te çalışma değişkenlerinin (Anne Babaların Akılcı Olmayan İnançları Ölçeği, Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği, Beslenme Süreci Anne Tutumları Ölçeği) çarpıklık ve basıklık değerleri verilmektedir. Hair ve diğerlerine göre (2013) çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1 ile +1 arasında olması normal dağılımı göstermektedir. Mallery (2010) ise, -2 ile +2 arasında kalan çarpıklık ve basıklık değerlerini normal dağılım olarak ifade etmektedir. Mayers'in (2013, s. 53) 50'den küçük örnekler için ± 1,96 eşik, 51'den 100'e kadar olan örnekler için ± 2,58 eşik ve 100'den büyük örnekler için ± 3,29 eşik değerinin kullanılması gerektiğini önerdiğine de dikkat etmek önemlidir. Mayers'in belirttiği doğrultuda ± 3,29 eşik değeri ve histogram, stem and leaf grafikleri incelendiğinde verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir.

Tablo 4. 2 Normallik analizleri bulguları

Ölçekler	**Çarpıklık (Skewness)**	**Basıklık (Kurtosis)**
ABAOİÖ		
ABAOİÖ - Beklentiler	-2.868	4,819
ABAOİÖ – Mükemmeliyetçilik	,295	-2,266
ERKA		
ERKA – Yeterlilik	-0,868	,266
ERKA – Rol doyumu	-2,352	1,918
ERKA – Yatırım	-,213	-1,971
ERKA – Rol dengesi	1,106	-1,885
BSATÖ		
BSATÖ– Öğün sırasındaki negatif duygu durumu	-,254	3,467
BSATÖ – Yetersiz dengesiz beslenmeye ilişkin tutumlar	,393	2,565
BSATÖ – Negatif beslenme stratejileri	,704	-3,389
BSATÖ – Zorla beslenme	,352	-,766
BSATÖ – Diğerlerinin görüşüne tepki	-,172	-1,299

Not: ABAOİÖ= Anne Babaların Akılcı Olmayan İnançları Ölçeği, ERKA= Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği, BSATÖ= Beslenme Süreci Anne Tutumları Ölçeği

BÖLÜM 5. BULGULAR

Bu bölüm veri toplama araçlarından elde edilen betimsel istatistikler ile araştırma hipotezlerinin test edilmesine dair çıkan bulguları içermektedir.

5.1 Araştırma Değişkenlerine Ait Betimsel İstatistikler

Araştırmanın değişkenleri olan Anne Babaların Akılcı Olmayan İnançları Ölçeği (ABAOİÖ), Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği (ERKA) ve Beslenme Süreci Anne Tutumları Ölçeği (BSATÖ) ilişkin betimleyici özellikler Tablo 5.1'de sunulmuştur.

Tablo 5. 1 Araştırma Değişkenlerine İlişkin Betimsel Analizler (n=399)

	Min	**Max**	**X̄**	**SS**
ABAOİÖ				
ABAOİÖ - Beklentiler	17,00	85,00	47,77	16,21
ABAOİÖ – Mükemmelliyetçilik	17,00	60,00	38,89	9,08
ERKA				
ERKA – Yeterlilik	6,00	30,00	17,50	4,00
ERKA – Rol doyumu	5,00	25,00	15,63	3,48
ERKA – Yatırım	5,00	25,00	14,35	3,84
ERKA – Rol dengesi	6,00	30,00	16,77	4,63
BSATÖ				
BSATÖ– Öğün sırasındaki negatif duygu durumu	6,00	30,00	17,86	4,51
BSATÖ – Yetersiz dengesiz beslenmeye ilişkin tutumlar	8,00	37,00	23,75	4,81
BSATÖ – Negatif beslenme stratejileri	5,00	25,00	14,36	4,50
BSATÖ – Zorla beslenme	4,00	20,00	11,94	3,03
BSATÖ – Diğerlerinin görüşüne tepki	4,00	20,00	11,34	3,55

Not: ABAOİÖ= Anne Babaların Akılcı Olmayan İnançları Ölçeği, ERKA= Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği, BSATÖ= Beslenme Süreci Anne Tutumları Ölçeği

Tablo 5.1 incelendiğinde Anne Babaların Akılcı Olmayan İnançları Ölçeği (ABAOİÖ) alt boyutlarından "Beklentiler" değişkeni için en düşük puanın 17, en yüksek puanın 85

olduğu, aritmetik ortalamanın ($\bar{X}$) 47.77 ve standart sapma (Ss) değerinin 16.21 olduğu görülmektedir. “Mükemmeliyetçilik” değişkeni için en düşük puanın 17, en yüksek puanın 60 olduğu, aritmetik ortalamanın ($\bar{X}$) 38.89 ve standart sapma (Ss) değerinin 9,08 olduğu görülmektedir. Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği (ERKA) alt boyutlarından “Yeterlilik” değişkeni için en düşük puanın 6, en yüksek puanın 30 olduğu, aritmetik ortalamanın ($\bar{X}$) 17.50 ve standart sapma (Ss) değerinin 4.00 olduğu görülmektedir. “Rol doyumu” değişkeni için en düşük puanın 5, en yüksek puanın 25 olduğu, aritmetik ortalamanın ($\bar{X}$) 15.63 ve standart sapma (Ss) değerinin 3.48 olduğu görülmektedir. ”Yatırım” değişkeni için en düşük puanın 5, en yüksek puanın 25 olduğu, aritmetik ortalamanın ($\bar{X}$) 14.35 ve standart sapma (Ss) değerinin 3.84 olduğu görülmektedir. ”Rol dengesi” değişkeni için en düşük puanın 6, en yüksek puanın 30 olduğu, aritmetik ortalamanın ($\bar{X}$) 16.77 ve standart sapma (Ss) değerinin 4.63 olduğu görülmektedir. Beslenme Süreci Anne Tutumları Ölçeği (BSATÖ) alt boyutlarından “Öğün sırasındaki negatif duygu durumu” değişkeni için en düşük puanın 6, en yüksek puanın 30 olduğu, aritmetik ortalamanın ($\bar{X}$) 17.86 ve standart sapma (Ss) değerinin 4.51 olduğu görülmektedir.” Yetersiz dengesiz beslenmeye ilişkin tutumlar” değişkeni için en düşük puanın 8, en yüksek puanın 37 olduğu, aritmetik ortalamanın ($\bar{X}$) 23.75 ve standart sapma (Ss) değerinin 4.81 olduğu görülmektedir.” Negatif beslenme stratejileri” değişkeni için en düşük puanın 5, en yüksek puanın 25 olduğu, aritmetik ortalamanın ($\bar{X}$) 14.36 ve standart sapma (Ss) değerinin 4.50 olduğu görülmektedir.” Zorla beslenme” değişkeni için en düşük puanın 4, en yüksek puanın 20 olduğu, aritmetik ortalamanın ($\bar{X}$) 11.94 ve standart sapma (Ss) değerinin 3.03 olduğu görülmektedir.” Diğerlerinin görüşüne tepki” değişkeni için en düşük puanın 4, en yüksek puanın 20 olduğu, aritmetik ortalamanın ($\bar{X}$) 11.34 ve standart sapma (Ss) değerinin 3.55 olduğu görülmektedir.

Tablo 5. 2 Ana Değişkenler Arasındaki Korelasyon İlişkisine Dair Bulgular

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1-ABAOİÖ-Beklentiler	1										
2-ABAOİÖ-Mükemmeliyetçilik	,229**	1									
3-ERKA-Yeterlilik	-0,003	-0,089	1								
4-ERKA-Rol doyumu	-,131**	-0,093	,226**	1							
5-ERKA-Yatırım	0,031	-,116*	,212**	,207**	1						
6-ERKA-Rol dengeleme	-,114*	-,109*	,277**	,241**	,256**	1					
7-BSATÖ-Öğün Sırasındaki Negatif Duygu Durumu	,260**	0,016	-0,025	0,081	,163**	-0,050	1				
8-BSATÖ-Yetersiz Dengesiz Beslenmeye İlişkin Tutumlar	0,014	,163**	-0,004	0,076	-0,055	-0,028	,166**	1			
9-BSATÖ-Negatif Besleme Stratejileri	,843**	,423**	-0,038	-,152**	0,005	-,099*	,196**	0,082	1		
10-BSATÖ-Zorla Besleme	,680**	,613**	-0,074	-,124*	-0,044	-,201**	,135**	0,071	,646**	1	
11-BSATÖ-Diğerlerinin Görüşüne Tepki	,344**	-0,032	0,006	-0,042	0,036	0,021	,255**	,101*	,254**	,175**	1

Not: ABAOİÖ= Anne Babaların Akılcı Olmayan İnançları Ölçeği, ERKA= Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği, BSATÖ= Beslenme Süreci Anne Tutumları Ölçeği, Pearson Korelasyon, **p<0.01

5.2 Ana Değişkenler Arasındaki Korelasyon İlişkisine Dair Bulgular

Bu çalışma kapsamında Cohen'in (1988) korelasyon katsayısı değerlendirmelerinden yola çıkıldığında 0,10-0,29 arası değerlerin düşük, 0,30-,0,49 arası değerlerin orta ve 0,50-1,00 arası değerlerin yüksek düzey korelasyonları ifade ettiğini görebiliriz.

Araştırmada bağımlı değişken olarak ele alınan ABAOİÖ-Beklentiler, ERKA-Rol doyumu ile negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki içindedir (r= -.131, *p <.001*). Buna göre ABAOİÖ-Beklentiler arttıkça ERKA-Rol doyumu azalmaktadır. ABAOİÖ-Beklentiler, ERKA- Rol dengeleme ile negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki içindedir (r= -.114, *p <.001*). Buna göre ABAOİÖ- Beklentiler arttıkça ERKA- Rol dengeleme azalmaktadır. ABAOİÖ-Beklentiler**,** BSATÖ-Öğün Sırasındaki Negatif Duygu Durumu ile pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki içindedir (r= .260, *p <.001*). Buna göre ABAOİÖ-Beklentiler arttıkça BSATÖ-Öğün Sırasındaki Negatif Duygu Durumu da artmaktadır. ABAOİÖ-Beklentiler**,** BSATÖ-Negatif Besleme Stratejileri ile pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki içindedir (r= .843, *p <.001*). Buna göre ABAOİÖ-Beklentiler arttıkça BSATÖ-Negatif Besleme Stratejileri de artmaktadır. ABAOİÖ-Beklentiler**,** BSATÖ-Zorla Besleme ile pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki içindedir (r= .680, *p <.001*). Buna göre ABAOİÖ-Beklentiler arttıkça BSATÖ-Zorla Besleme de artmaktadır. ABAOİÖ-Beklentiler**,** BSATÖ-Diğerlerinin Görüşüne Tepki ile pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki içindedir (r= .344, *p <.001*). Buna göre ABAOİÖ-Beklentiler arttıkça BSATÖ-Diğerlerinin Görüşüne Tepki de artmaktadır.

ABAOİÖ- Mükemmeliyetçilik, ERKA-Yatırım ile negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki içindedir (r= -.116, *p <.05*). Buna göre ABAOİÖ-Beklentiler arttıkça ERKA-Yatırım azalmaktadır. ABAOİÖ- Mükemmeliyetçilik, ERKA-Rol dengeleme ile negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki içindedir (r= -.109, *p <.05*). Buna göre ABAOİÖ-Beklentiler arttıkça ERKA-Rol dengeleme azalmaktadır. ABAOİÖ- Mükemmeliyetçilik**,** BSATÖ-Yetersiz Dengesiz Beslenmeye İlişkin Tutumlar ile pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki içindedir (r= .163, *p <.001*). Buna göre ABAOİÖ-Beklentiler arttıkça BSATÖ-Yetersiz Dengesiz Beslenmeye İlişkin Tutumlar da artmaktadır. ABAOİÖ-Mükemmeliyetçilik**,** BSATÖ-Negatif Besleme Stratejileri ile pozitif yönde orta düzeyde

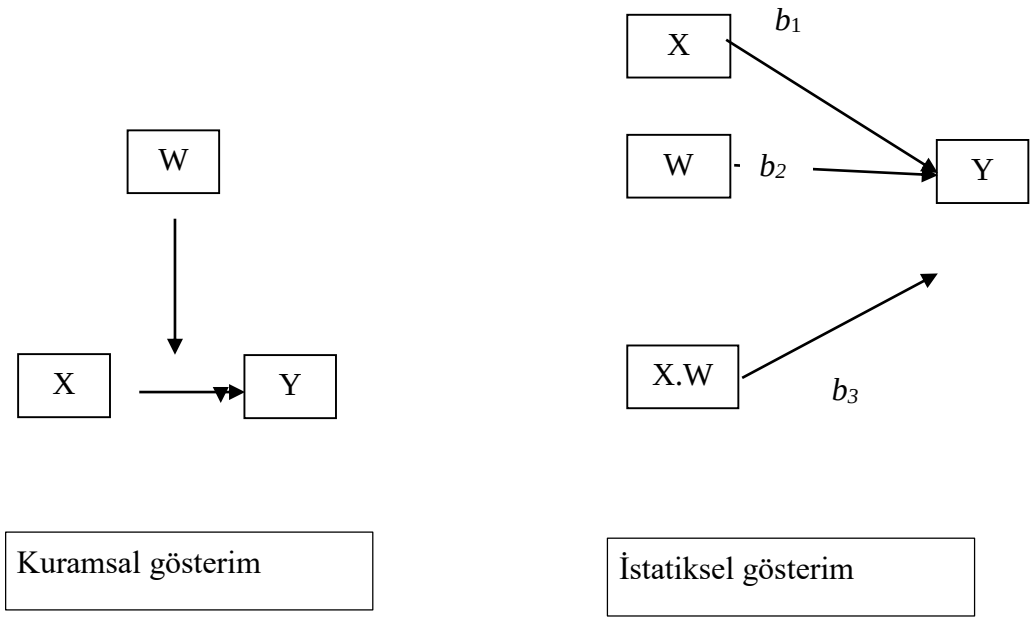
anlamlı bir ilişki içindedir (r= .423, *p <.001*). Buna göre ABAOİÖ-Beklentiler arttıkça BSATÖ-Negatif Besleme Stratejileri de artmaktadır. ABAOİÖ- Mükemmeliyetçilik**,** BSATÖ-Zorla Besleme ile pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki içindedir (r= .680, *p <.001*). Buna göre ABAOİÖ-Beklentiler arttıkça BSATÖ-Zorla Besleme de artmaktadır.

ERKA-Rol doyumu BSATÖ-Negatif Besleme Stratejileri ile negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki içindedir (r= -.152, *p <.001*). Buna göre ERKA-Rol doyumu arttıkça BSATÖ-Negatif Besleme Stratejileri azalmaktadır. ERKA-Rol doyumu BSATÖ-Zorla Besleme ile negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki içindedir (r= -.124, *p <.05*). Buna göre ERKA-Rol doyumu arttıkça BSATÖ-Zorla Besleme azalmaktadır. ERKA-Yatırım BSATÖ-Öğün Sırasındaki Negatif Duygu Durumu ile pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki içindedir (r= .163, *p <.001*). Buna göre ERKA-Yatırım arttıkça BSATÖ-Öğün Sırasındaki Negatif Duygu Durumu da artmaktadır. ERKA-Rol dengeleme, BSATÖ-Negatif Besleme Stratejileri ile negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki içindedir (r= -.099, *p <.05*). Buna göre ERKA-Rol dengeleme arttıkça BSATÖ-Negatif Besleme Stratejileri azalmaktadır. ERKA-Rol dengeleme, BSATÖ-Zorla Besleme ile negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki içindedir (r=-.201, *p <.001*). Buna göre ERKA-Rol dengeleme arttıkça BSATÖ-Zorla Besleme azalmaktadır.

5.3 Moderatör (Biçimlendirici) Etki Analizleri

Çalışmadaki değişkenlerin düzenleyici rolünü test etmek için bootstrap yöntemini esas alan regresyon analizi yapılmıştır. Bootsrap yönteminin, Baron ve Kenny'nin (1986) geleneksel yönteminden daha güvenilir sonuçlar verdiği öne sürülmektedir. (Gürbüz, 2019; Hayes,2018; Preacher, Tucker ve Hayes, 2007). Analizler Hayes (2018) tarafından geliştirilen Process Makro kullanılarak yapılmıştır. Analizlerde bootstrap tekniği ile 5000 yeniden örneklem seçeneği tercih edilmiştir. Bootstrap tekniği ile yapılan düzenleyicilik etki analizinde, araştırma hipotezinin desteklenebilmesi için analiz sonucunda elde edilen %95 güven aralığındaki (confidence interval, CI) değerlerinin sıfır (0) değerini içermemesi gerekmektedir (Mackinnon, Lockwood ve Williams, 2004). Annelerin ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısı ile beslenme süreci anne tutumları arasındaki ilişkide akılcı olmayan inançların biçimlendirici rolünün olup olmadığını belirlemek için

model 1 tercih edilmiştir. Düzenleyici etkinin bulunduğu bir ilişkiyi ele alan bir araştırma modelinin kuramsal ve istatistiksel gösterimi Şekil 5.1 ’te verilmiştir.

Şekil 5. 1 Düzenleyici Etki Modelinin Gösterimleri

5.3.1. Annelerin ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısı ile beslenme süreci anne tutumları arasındaki ilişkide akılcı olmayan inançların biçimlendirici rolü

Bu bölümde annelerin ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısının iki alt boyutu (yeterlilik, rol doyumu) ile beslenme süreci anne tutumlarının dört alt boyutu (öğün sırasındaki negatif duygu durumu, yetersiz/dengesiz beslenmeye ilişkin tutumlar, negatif beslenme stratejileri, diğerlerinin görüşüne tepki) arasındaki ilişkide akılcı olmayan inançların 2 alt boyutunun (beklentiler, mükemmeliyetçilik) biçimlendirici rolü incelenmiştir. Analiz sonucunda biçimlendirici rollere ilişkin özet Tablo 5.3’de sunulmuştur.

Tablo 5. 3 Annelerin Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı ile Beslenme Süreci Anne Tutumları Arasındaki İlişkide Akılcı Olmayan İnançların Biçimlendirici Rolüne İlişkin Özet

Bağımsız Değişken (X)	**Biçimlendirici Değişken (W)**	**Biçimlendirici Rol**	**Bağımlı Değişken (Y)**
Yeterlilik	Beklentiler	Yok	Öğün sırasındaki negatif duygu durumu
Yeterlilik	Beklentiler	Yok	Yetersiz/Dengesiz beslenmeye ilişkin tutumlar
Yeterlilik	Beklentiler	Yok	Negatif beslenme stratejileri
Yeterlilik	Beklentiler	Yok	Diğerlerinin görüşüne tepki
Yeterlilik	Mükemmeliyetçilik	Yok	Öğün sırasındaki negatif duygu durumu
Yeterlilik	Mükemmeliyetçilik	Yok	Yetersiz/Dengesiz beslenmeye ilişkin tutumlar
Yeterlilik	Mükemmeliyetçilik	**Var**	Negatif beslenme stratejileri
Yeterlilik	Mükemmeliyetçilik	**Var**	Diğerlerinin görüşüne tepki
Rol doyumu	Beklentiler	**Var**	Öğün sırasındaki negatif duygu durumu

Rol doyumu	Beklentiler	Yok	Yetersiz/Dengesiz beslenmeye ilişkin tutumlar
Rol doyumu	Beklentiler	**Var**	Negatif beslenme stratejileri
Rol doyumu	Beklentiler	Yok	Diğerlerinin görüşüne tepki
Rol doyumu	Mükemmeliyetçilik	Yok	Öğün sırasındaki negatif duygu durumu
Rol doyumu	Mükemmeliyetçilik	Yok	Yetersiz/Dengesiz beslenmeye ilişkin tutumlar
Rol doyumu	Mükemmeliyetçilik	Yok	Negatif beslenme stratejileri
Rol doyumu	Mükemmeliyetçilik	Yok	Diğerlerinin görüşüne tepki

5.3.2 Annelerin yeterlilik alt boyutu ile öğün sırasındaki negatif duygu durumu alt boyutu arasındaki ilişkide beklentilerin biçimlendirici rolü

Tablo 5. 4 Annelerin Yeterlilik Alt Boyutu ile Öğün Sırasındaki Negatif Duygu Durumu Alt Boyutu Arasındaki İlişkide Beklentilerin Biçimlendirici Rolü

Değişkenler	*b* [%95CI]	*S.H.*	*t*
Sabit	16.40 ***[10.31,22.49]	3.09	5.29
Yeterlilik (X)	-.11 [-.44, .21]	.16	-.66
Beklentiler (W)	.03 [-.08, .16]	.06	.62
X.W	.001 [-.004, .008]	.00	.53
	R=.26, R^2=.06 F(3,395)=9.769, p<.001		

Not. * *p<.05, **p<.01, ***p<.001; S.H;* Standart Hata. Parantez içindeki değerler güven aralıklarıdır. Standardize edilmemiş beta katsayılar (*b*) raporlanmıştır.

Tablo 5.4 incelendiğinde, regresyon analizine dahil edilen tüm tahmin değişkenlerinin, sonuç değişken üzerindeki değişimin yaklaşık %6'sını açıkladığı görülmektedir (F (3,395) =9.769; p<.001; R^2=.06). Öğün sırasındaki negatif duygu durumu alt boyutuna, yeterlilik alt boyutunun (*b*=-.11 p=.50) ve beklentiler alt boyutunun anlamlı etkisinin olmadığı belirlenmiştir (*b*=-.03 p=.53). Yeterlilik ile beklentiler değişkenlerinin, öğün sırasındaki negatif duygu durumu üzerindeki etkileşimsel etkisinin (biçimlendirici etki) anlamlı olmadığı saptanmıştır (*b*=.001 p=.59).

5.3.3 Annelerin yeterlilik alt boyutu ile yetersiz/dengesiz beslenmeye ilişkin tutumlar alt boyutu arasındaki ilişkide beklentilerin biçimlendirici rolü

Tablo 5. 5 Annelerin Yeterlilik Alt Boyutu ile Yetersiz/Dengesiz Beslenmeye İlişkin Tutumlar Alt Boyutu Arasındaki İlişkide Beklentilerin Biçimlendirici Rolü

Değişkenler	*b* [%95CI]	*S.H.*	*t*
Sabit	27.77 ***[21,06, 34.49]	3.41	8.13
Yeterlilik (X)	-.23 [-.59, .12]	.18	-1.26
Beklentiler (W)	-.08 [-.22, .05]	.06	-1,22
X.W	.004 [-.002, .01]	.00	1.30
	R=.06, R^2=.004 F(3,395)=.598, p=.061		

Not. * *p<.05, **p<.01, ***p<.001; S.H;* Standart Hata. Parantez içindeki değerler güven aralıklarıdır. Standardize edilmemiş beta katsayılar (*b*) raporlanmıştır.

Tablo 5.5 incelendiğinde, regresyon analizine dahil edilen tüm tahmin değişkenlerinin, sonuç değişken üzerindeki değişimin yaklaşık %0.4'unu açıkladığı fakat modelin anlamlı olmadığı belirlenmiştir (F (3,395) =.598; p=.061; R^2=.004). Yetersiz/Dengesiz beslenmeye ilişkin tutumlar alt boyutuna, yeterlilik alt boyutunun (*b*=-.23 p=.20) ve beklentiler alt boyutunun anlamlı etkisinin olmadığı belirlenmiştir (*b*=-.08 p=.22). Yeterlilik ile beklentiler değişkenlerinin, yetersiz/dengesiz beslenmeye ilişkin tutumlar üzerindeki etkileşimsel etkisinin (biçimlendirici etki) anlamlı olmadığı saptanmıştır (*b*=.004 p=.19).

5.3.4 Annelerin yeterlilik alt boyutu ile negatif beslenme stratejileri alt boyutu arasındaki ilişkide beklentilerin biçimlendirici rolü

Tablo 5. 6 Annelerin Yeterlilik Alt Boyutu ile Negatif Beslenme Stratejileri Alt Boyutu Arasındaki İlişkide Beklentilerin Biçimlendirici Rolü

Değişkenler	*b* [%95CI]	*S.H.*	*t*
Sabit	1.40[-1.96, 4.77]	1.71	.81
Yeterlilik (X)	.09 [-.08, .27]	.09	1.04
Beklentiler (W)	.28 [.21, .35]	.03	8.20
X.W	-.002 [-.006, .000]	.00	-1.54
	R=.84, R^2=.71 F(3,395)=327.75, p<.001		

Not. * *p<.05, **p<.01, ***p<.001; S.H;* Standart Hata. Parantez içindeki değerler güven aralıklarıdır. Standardize edilmemiş beta katsayılar (*b*) raporlanmıştır.

Tablo 5.6 incelendiğinde, regresyon analizine dahil edilen tüm tahmin değişkenlerinin, sonuç değişken üzerindeki değişimin yaklaşık %71'ini açıkladığı belirlenmiştir (F (3,395) =327.75; p<.001; R^2=.71). Negatif Beslenme Stratejileri alt boyutuna, yeterlilik alt boyutunun anlamlı etkisinin olmadığı belirlenmiştir (*b*=.09 p=.29). Negatif Beslenme Stratejileri alt boyutuna, beklentiler alt boyutunun pozitif yönde ve anlamlı etkisinin olduğu belirlenmiştir (*b*=.28 p<.001). Yeterlilik ile beklentiler değişkenlerinin, negatif beslenme stratejileri alt boyutu üzerindeki etkileşimsel etkisinin (biçimlendirici etki) anlamlı olmadığı saptanmıştır (*b*=-.002 p=.12).

5.3.5 Annelerin yeterlilik alt boyutu ile diğerlerinin görüşüne tepki alt boyutu arasındaki ilişkide beklentilerin biçimlendirici rolü

Tablo 5. 7 Annelerin Yeterlilik Alt Boyutu ile Diğerlerinin Görüşüne Tepki Alt Boyutu Arasındaki İlişkide Beklentilerin Biçimlendirici Rolü

Değişkenler	*b* [%95CI]	*S.H.*	*t*
Sabit	9.12*** [4.48, 13.79]	2.36	3.36
Yeterlilik (X)	-.07 [-.32, .17]	.12	-.59
Beklentiler (W)	.04 [-.05, .13]	.04	.88
X.W	.001 [.003, .006]	.00	.68
	R=.34, R^2=.11 F(3,395)=17.86, p<.001		

Not. * *p<.05, **p<.01, ***p<.001; S.H;* Standart Hata. Parantez içindeki değerler güven aralıklarıdır. Standardize edilmemiş beta katsayılar (*b*) raporlanmıştır.

Tablo 5.7 incelendiğinde, regresyon analizine dahil edilen tüm tahmin değişkenlerinin, sonuç değişken üzerindeki değişimin yaklaşık %11'ini açıkladığı belirlenmiştir (F (3,395) =17.86; p<.001; R^2=.11).Diğerlerinin görüşüne tepki alt boyutuna, yeterlilik alt boyutunun anlamlı etkisinin olmadığı belirlenmiştir (*b*=-.07 p=.54). Diğerlerinin görüşüne tepki alt boyutuna, beklentiler alt boyutunun anlamlı etkisinin olmadığı belirlenmiştir (*b*=.04 p=.37). Yeterlilik ile beklentiler değişkenlerinin, diğerlerinin görüşüne tepki alt boyutu üzerindeki etkileşimsel etkisinin (biçimlendirici etki) anlamlı olmadığı saptanmıştır (*b*=.001 p=.49).

5.3.6 Annelerin yeterlilik alt boyutu ile öğün sırasındaki negatif duygu durumu alt boyutu arasındaki ilişkide mükemmeliyetçiliğin biçimlendirici rolü

Tablo 5. 8 Annelerin Yeterlilik Alt Boyutu ile Öğün Sırasındaki Negatif Duygu Durumu Alt Boyutu Arasındaki İlişkide Mükemmeliyetçiliğin Biçimlendirici Rolü

Değişkenler	*b* [%95CI]	*S.H.*	*t*
Sabit	17.06** [7.93, 26.19]	4.64	3.67
Yeterlilik (X)	.02 [-.46, .52]	.25	.11
Mükemmeliyetçilik (W)	.03 [-.18, .25]	.11	.28
X.W	.001 [-.01, .01]	.006	-.22
	R=.03, R^2=.001 F(3,395)=.127, p=.943		

Not. * *p<.05, **p<.01, ***p<.001; S.H;* Standart Hata. Parantez içindeki değerler güven aralıklarıdır. Standardize edilmemiş beta katsayılar (*b*) raporlanmıştır.

Tablo 5.8 incelendiğinde, regresyon analizine dahil edilen tüm tahmin değişkenlerinin, sonuç değişken üzerindeki değişimin yaklaşık %0,1'ini açıkladığı ve modelin anlamlı olmadığı görülmektedir (F (3,395) =.127; p=.943; R^2=.001).Öğün sırasındaki negatif duygu durumu alt boyutuna, yeterlilik alt boyutunun (*b*=.02 p=.91) ve Mükemmeliyetçilik alt boyutunun anlamlı etkisinin olmadığı belirlenmiştir (*b*=.03 p=.77). Yeterlilik ile mükemmeliyetçilik değişkenlerinin, öğün sırasındaki negatif duygu durumu üzerindeki etkileşimsel etkisinin (biçimlendirici etki) anlamlı olmadığı saptanmıştır (*b*=-.001 p=.82).

5.3.7 Annelerin yeterlilik alt boyutu ile yetersiz/dengesiz beslenmeye llişkin tutumlar alt boyutu arasındaki ilişkide mükemmeliyetçiliğin biçimlendirici rolü

Tablo 5. 9 Annelerin Yeterlilik Alt Boyutu ile Yetersiz/Dengesiz Beslenmeye İlişkin Tutumlar Alt Boyutu Arasındaki İlişkide Mükemmeliyetçiliğin Biçimlendirici Rolü

Değişkenler	*b* [%95CI]	*S.H.*	*t*
Sabit	20.41 *[10.80, 30.03]	4.88	4.17
Yeterlilik (X)	-.002 [-.52, .52]	.26	-.009
Mükemmeliyetçilik (W)	.08 [-.15, .31]	.11	.68
X.W	.00 [-.01, .01]	.00	.05
	R=.16, R^2=.02 F(3,395)=3.61, p=.013		

Not. * *p<.05, **p<.01, ***p<.001; S.H;* Standart Hata. Parantez içindeki değerler güven aralıklarıdır. Standardize edilmemiş beta katsayılar (*b*) raporlanmıştır.

Tablo 4.3.7 incelendiğinde, regresyon analizine dahil edilen tüm tahmin değişkenlerinin, sonuç değişken üzerindeki değişimin yaklaşık %2'sinni açıkladığı belirlenmiştir (F (3,395) =3.616; p=.013; R^2=.02). Yetersiz/Dengesiz beslenmeye ilişkin tutumlar alt boyutuna, yeterlilik alt boyutunun (*b*=-.002 p=.99) ve mükemmeliyetçilik alt boyutunun anlamlı etkisinin olmadığı belirlenmiştir (*b*=.08 p=.49). Yeterlilik ile mükemmeliyetçilik değişkenlerinin, yetersiz/dengesiz beslenmeye ilişkin tutumlar üzerindeki etkileşimsel etkisinin (biçimlendirici etki) anlamlı olmadığı saptanmıştır (*b*=.000 p=.65).

5.3.8 Annelerin yeterlilik alt boyutu ile negatif beslenme stratejileri alt boyutu arasındaki ilişkide mükemmeliyetçiliğin biçimlendirici rolü

Tablo 5. 10 Annelerin Yeterlilik Alt Boyutu ile Negatif Beslenme Stratejileri Alt Boyutu Arasındaki İlişkide Mükemmeliyetçiliğin Biçimlendirici Rolü

Değişkenler	*b* [%95CI]	*S.H.*	*t*
Sabit	-3.24 [-11.45, 4.95]	4.17	-.77
Yeterlilik (X)	.52* [.08, .97]	.22	2.32
Mükemmeliyetçilik (W)	.44*** [.24, .63]	.10	4.42
X.W	-.01* [-.02, -.002]	.00	-2.38
	R=.43, R^2=.19 F(3,395)=31.02, p<.001		

Not. * *p<.05, **p<.01, ***p<.001; S.H;* Standart Hata. Parantez içindeki değerler güven aralıklarıdır. Standardize edilmemiş beta katsayılar (*b*) raporlanmıştır.

Tablo 5.10 incelendiğinde, regresyon analizine dahil edilen tüm tahmin değişkenlerinin, sonuç değişken üzerindeki değişimin yaklaşık %19'unu açıkladığı belirlenmiştir (F (3,395) =31.02; p<.001; R^2=.19). Negatif Beslenme Stratejileri alt boyutuna, yeterlilik alt boyutunun pozitif yönde anlamlı etkisinin olduğu belirlenmiştir (*b*=.52 p=.02). Negatif Beslenme Stratejileri alt boyutuna, mükemmeliyetçilik alt boyutunun pozitif yönde ve anlamlı etkisinin olduğu belirlenmiştir (*b*=.44 p<.001). Yeterlilik ile mükemmeliyetçilik değişkenlerinin, negatif beslenme stratejileri alt boyutu üzerindeki etkileşimsel etkisinin (biçimlendirici etki) anlamlı olduğu saptanmıştır (*b*=-.01 p=.01).

5.3.9 Annelerin yeterlilik alt boyutu ile diğerlerinin görüşüne tepki alt boyutu arasındaki ilişkide mükemmeliyetçiliğin biçimlendirici rolü

Tablo 5. 11 Annelerin Yeterlilik Alt Boyutu ile Diğerlerinin Görüşüne Tepki Alt Boyutu Arasındaki İlişkide Mükemmeliyetçiliğin Biçimlendirici Rolü

Değişkenler	*b* [%95CI]	*S.H.*	*t*
Sabit	-3.24 [-11.45, 4.95]	4.17	-.77
Yeterlilik (X)	.52* [.08, .97]	.22	2.32
Mükemmeliyetçilik (W)	.44*** [.24, .63]	.10	4.42
X.W	-.01* [-.02, -.002]	.00	-2.38
	R=.43, R^2=.19 F(3,395)=31.02, p<.001		

Not. * *p<.05, **p<.01, ***p<.001; S.H;* Standart Hata. Parantez içindeki değerler güven aralıklarıdır. Standardize edilmemiş beta katsayılar (*b*) raporlanmıştır.

Tablo 5.11 incelendiğinde, regresyon analizine dahil edilen tüm tahmin değişkenlerinin, sonuç değişken üzerindeki değişimin yaklaşık %19'unu açıkladığı belirlenmiştir (F (3,395) =31.02; p<.001; R^2=.19). Diğerlerinin görüşüne tepki alt boyutuna, yeterlilik alt boyutunun anlamlı etkisinin olmadığı belirlenmiştir (*b*=.52 p=.02). Diğerlerinin görüşüne tepki alt boyutuna, mükemmeliyetçilik alt boyutunun anlamlı etkisinin olmadığı belirlenmiştir (*b*=.44 p<.001). Yeterlilik ile mükemmeliyetçilik değişkenlerinin, diğerlerinin görüşüne tepki alt boyutu üzerindeki etkileşimsel etkisinin (biçimlendirici etki) anlamlı olduğu saptanmıştır (*b*=-.01 p=.01).

5.3.10 Annelerin rol doyumu alt boyutu ile öğün sırasındaki negatif duygu durumu alt Bbyutu arasındaki ilişkide beklentilerin biçimlendirici rolü

Tablo 5. 12 Annelerin Rol Doyumu Alt Boyutu ile Öğün Sırasındaki Negatif Duygu Durumu Alt Boyutu Arasındaki İlişkide Beklentilerin Biçimlendirici Rolü

Değişkenler	*b* [%95CI]	*S.H.*	*t*
Sabit	21.67 ***[14.92, 28.43]	3.43	6.30
Rol doyumu (X)	-.46* [-.87, -.05]	.20	-2.21
Beklentiler (W)	-.11 [-.24, .00]	.06	-1.81
X.W	.01** [.004, .02]	.00	3.07
	R=.32, R^2=.10 F(3,395)=15.07, p<.001		

Not. * *p<.05, **p<.01, ***p<.001; S.H;* Standart Hata. Parantez içindeki değerler güven aralıklarıdır. Standardize edilmemiş beta katsayılar (*b*) raporlanmıştır.

Tablo 5.12 incelendiğinde, regresyon analizine dahil edilen tüm tahmin değişkenlerinin, sonuç değişken üzerindeki değişimin yaklaşık %10''unu açıkladığı görülmektedir (F (3,395) =15.07; p<.001; R^2=.10).Öğün sırasındaki negatif duygu durumu alt boyutuna, rol doyumu alt boyutunun negatif yönde anlamlı etkisinin olduğu belirlenmiştir (*b*=-.46 p=.02). Öğün sırasındaki negatif duygu durumu alt boyutuna, beklentiler alt boyutunun anlamlı etkisinin olmadığı belirlenmiştir (*b*=-.11 p=.06). Rol doyumu ile beklentiler değişkenlerinin, öğün sırasındaki negatif duygu durumu üzerindeki etkileşimsel etkisinin (biçimlendirici etki) anlamlı olduğu saptanmıştır (*b*=.01 p=.00).

5.3.11 Annelerin rol doyumu alt boyutu ile yetersiz/dengesiz beslenmeye ilişkin tutumlar alt boyutu arasındaki ilişkide beklentilerin biçimlendirici rolü

Tablo 5. 13 Annelerin Rol Doyumu Alt Boyutu ile Yetersiz/Dengesiz Beslenmeye İlişkin Tutumlar Alt Boyutu Arasındaki İlişkide Beklentilerin Biçimlendirici Rolü

Değişkenler	*b* [%95CI]	*S.H.*	*t*
Sabit	20.61 ***[13.02, 28.19]	3.85	5.34
Rol doyumu (X)	.17 [-.28, .64]	.23	.75
Beklentiler (W)	.02 [-.11, .17]	.07	.39
X.W	-.003 [-.01, .00]	.00	-.30
	R=.08, R^2=.006 F(3,395)=.878, p=.45		

Not. * *p<.05, **p<.01, ***p<.001; S.H;* Standart Hata. Parantez içindeki değerler güven aralıklarıdır. Standardize edilmemiş beta katsayılar (*b*) raporlanmıştır.

Tablo 45.13 incelendiğinde, regresyon analizine dahil edilen tüm tahmin değişkenlerinin, sonuç değişken üzerindeki değişimin yaklaşık %0.6'sını açıkladığı belirlenmiştir (F (3,395) =.87; p=.45; R^2=.006). Yetersiz/Dengesiz beslenmeye ilişkin tutumlar alt boyutuna, rol doyumu alt boyutunun (*b*=.17 p=.45) ve beklentiler alt boyutunun anlamlı etkisinin olmadığı belirlenmiştir (*b*=.02 p=.69). Rol doyumu ile beklentiler değişkenlerinin, yetersiz/dengesiz beslenmeye ilişkin tutumlar üzerindeki etkileşimsel etkisinin (biçimlendirici etki) anlamlı olmadığı saptanmıştır (*b*=-.001 p=.76).

5.3.12 Annelerin rol doyumu alt boyutu ile negatif beslenme stratejileri alt boyutu arasındaki ilişkide beklentilerin biçimlendirici rolü

Tablo 5. 14 Annelerin Rol Doyumu Alt Boyutu ile Negatif Beslenme Stratejileri Alt Boyutu Arasındaki İlişkide Beklentilerin Biçimlendirici Rolü

Değişkenler	*b* [%95CI]	*S.H.*	*t*
Sabit	.41 [-3.38, 4.21]	1.93	.21
Rol doyumu (X)	.17 [-.05, .40]	.11	1.48
Beklentiler (W)	.30 [.23, .37]	.03	8.42
X.W	-.004* [-.009, -.002]	.00	-2.04
	R=.84, R^2=.71 F(3,395)=330.62, p<.001		

Not. * *p<.05, **p<.01, ***p<.001; S.H;* Standart Hata. Parantez içindeki değerler güven aralıklarıdır. Standardize edilmemiş beta katsayılar (*b*) raporlanmıştır.

Tablo 5.14 incelendiğinde, regresyon analizine dahil edilen tüm tahmin değişkenlerinin, sonuç değişken üzerindeki değişimin yaklaşık %71'ini açıkladığı belirlenmiştir (F (3,395) =330.62; p<.001; R^2=.71). Negatif Beslenme Stratejileri alt boyutuna, rol doyumu alt boyutunun anlamlı etkisinin olmadığı belirlenmiştir (*b*=.17 p=.13). Negatif Beslenme Stratejileri alt boyutuna, beklentiler alt boyutunun pozitif yönde ve anlamlı etkisinin olduğu belirlenmiştir (*b*=.30 p<.001). Rol doyumu ile beklentiler değişkenlerinin, negatif beslenme stratejileri alt boyutu üzerindeki etkileşimsel etkisinin (biçimlendirici etki) anlamlı olduğu saptanmıştır (*b*=-.004 p=.04).

5.3.13 Annelerin rol doyumu alt boyutu ile diğerlerinin görüşüne tepki alt boyutu arasındaki ilişkide beklentilerin biçimlendirici rolü

Tablo 5. 15 Annelerin Rol Doyumu Alt Boyutu ile Diğerlerinin Görüşüne Tepki Alt Boyutu Arasındaki İlişkide Beklentilerin Biçimlendirici Rolü

Değişkenler	*b* [%95CI]	*S.H.*	*t*
Sabit	5.45* [.18, 10.71]	2.67	2.03
Rol doyumu (X)	.14 [-.17, .46]	.16	.87
Beklentiler (W)	.11* [.02, .21]	.05	2.38
X.W	-.002 [-.008, .003]	.00	-.89
	R=.34, R^2=.12 F(3,395)=17.98, p<.001		

Not. * *p<.05, **p<.01, ***p<.001; S.H;* Standart Hata. Parantez içindeki değerler güven aralıklarıdır. Standardize edilmemiş beta katsayılar (*b*) raporlanmıştır.

Tablo 5.15 incelendiğinde, regresyon analizine dahil edilen tüm tahmin değişkenlerinin, sonuç değişken üzerindeki değişimin yaklaşık %12'sini açıkladığı belirlenmiştir (F (3,395) =17.98; p<.001; R2=.12). Diğerlerinin görüşüne tepki alt boyutuna, rol doyumu alt boyutunun anlamlı etkisinin olmadığı belirlenmiştir (b=.14 p=.38). Diğerlerinin görüşüne tepki alt boyutuna, beklentiler alt boyutunun anlamlı etkisinin olduğu belirlenmiştir (b=.11 p=.01). Rol doyumu ile beklentiler değişkenlerinin, diğerlerinin görüşüne tepki alt boyutu üzerindeki etkileşimsel etkisinin (biçimlendirici etki) anlamlı olmadığı saptanmıştır (b=-.002 p=.36).

5.3.14 Annelerin rol doyumu alt boyutu ile öğün sırasındaki negatif duygu durumu alt boyutu arasındaki ilişkide mükemmeliyetçiliğin biçimlendirici rolü

Tablo 5. 16 Annelerin Rol Doyumu Alt Boyutu ile Öğün Sırasındaki Negatif Duygu Durumu Alt Boyutu Arasındaki İlişkide Mükemmeliyetçiliğin Biçimlendirici Rolü

Değişkenler	*b* [%95CI]	*S.H.*	*t*
Sabit	18.18*** [8.82, 27.53]	4.76	3.81
Rol doyumu (X)	-.05 [-.64, .53]	.29	-.17
Mükemmeliyetçilik (W)	-.04 [-.27, .17]	.11	-.42
X.W	.004 [-.01, .01]	.00	.54
	R=.08, R^2=.007 F(3,395)=1.04, p=.374		

Not. * *p<.05, **p<.01, ***p<.001; S.H;* Standart Hata. Parantez içindeki değerler güven aralıklarıdır. Standardize edilmemiş beta katsayılar (*b*) raporlanmıştır.

Tablo 5.16 incelendiğinde, regresyon analizine dahil edilen tüm tahmin değişkenlerinin, sonuç değişken üzerindeki değişimin yaklaşık %0,7'sini açıkladığı ve modelin anlamlı olmadığı görülmektedir (F (3,395) =1.04; p=.374; R^2=.007).Öğün sırasındaki negatif duygu durumu alt boyutuna, rol doyumu alt boyutunun (*b*=-.05 p=.86) ve mükemmeliyetçilik alt boyutunun anlamlı etkisinin olmadığı belirlenmiştir (*b*=-.04 p=.66). Rol doyumu ile mükemmeliyetçilik değişkenlerinin, öğün sırasındaki negatif duygu durumu üzerindeki etkileşimsel etkisinin (biçimlendirici etki) anlamlı olmadığı saptanmıştır (*b*=.004 p=.58).

5.3.15 Annelerin rol doyumu alt boyutu ile yetersiz/dengesiz beslenmeye ilişkin tutumlar alt boyutu arasındaki ilişkide mükemmeliyetçiliğin biçimlendirici rolü

Tablo 5. 17 Annelerin Rol Doyumu Alt Boyutu ile Yetersiz/Dengesiz Beslenmeye İlişkin Tutumlar Alt Boyutu Arasındaki İlişkide Mükemmeliyetçiliğin Biçimlendirici Rolü

Değişkenler	*b* [%95CI]	*S.H.*	*t*
Sabit	16.41*[16.41, 26.26]	5.00	3.27
Rol doyumu (X)	.24 [-.37, .86]	.31	.77
Mükemmelliyetçilik (W)	.13 [-.10, .37]	.12	1.12
X.W	-.00 [-.01, .01]	.00	-.37
	R=.18, R^2=.03 F(3,395)=4.83, p=.002		

Not. * *p<.05, **p<.01, ***p<.001; S.H;* Standart Hata. Parantez içindeki değerler güven aralıklarıdır. Standardize edilmemiş beta katsayılar (*b*) raporlanmıştır.

Tablo 5.17 incelendiğinde, regresyon analizine dahil edilen tüm tahmin değişkenlerinin, sonuç değişken üzerindeki değişimin yaklaşık %3'ünü açıkladığı belirlenmiştir (F (3,395) =4.833; p=.002; R^2=.03). Yetersiz/Dengesiz beslenmeye ilişkin tutumlar alt boyutuna, rol doyumu alt boyutunun (*b*=.24 p=.43) ve mükemmeliyetçilik alt boyutunun anlamlı etkisinin olmadığı belirlenmiştir (*b*=.13 p=.26). Rol doyumu ile mükemmeliyetçilik değişkenlerinin, yetersiz/dengesiz beslenmeye ilişkin tutumlar üzerindeki etkileşimsel etkisinin (biçimlendirici etki) anlamlı olmadığı saptanmıştır (*b*=-.002 p=.70).

5.3.16 Annelerin rol doyumu alt boyutu ile negatif beslenme Stratejileri Alt Boyutu Arasındaki İlişkide Mükemmeliyetçiliğin Biçimlendirici Rolü

Tablo 5. 18 Annelerin Rol Doyumu Alt Boyutu ile Negatif Beslenme Stratejileri Alt Boyutu Arasındaki İlişkide Mükemmeliyetçiliğin Biçimlendirici Rolü

Değişkenler	*b* [%95CI]	*S.H.*	*t*
Sabit	13.34** [4.92, 21.76]	4.28	3.11
Rol doyumu (X)	-.44 [-.97, .08]	.26	-1.65
Mükemmeliyetçilik (W)	.08 [-.11, .29]	.10	.86
X.W	.007 [-.005, .02]	.00	1.14
	R=.44, R^2=.19 F(3,395)=31.77, p<.001		

Not. * *p<.05, **p<.01, ***p<.001; S.H;* Standart Hata. Parantez içindeki değerler güven aralıklarıdır. Standardize edilmemiş beta katsayılar (*b*) raporlanmıştır.

Tablo 5.18 incelendiğinde, regresyon analizine dahil edilen tüm tahmin değişkenlerinin, sonuç değişken üzerindeki değişimin yaklaşık %19'unu açıkladığı belirlenmiştir (F (3,395) =31.77; p<.001; R^2=.19). Negatif Beslenme Stratejileri alt boyutuna, rol doyumu alt boyutunun anlamlı etkisinin olmadığı belirlenmiştir (*b*=-.44 p=.09). Negatif Beslenme Stratejileri alt boyutuna, mükemmeliyetçilik alt boyutunun anlamlı etkisinin olmadığı belirlenmiştir (*b*=.08 p=.38). Rol doyumu ile mükemmeliyetçilik değişkenlerinin, negatif beslenme stratejileri alt boyutu üzerindeki etkileşimsel etkisinin (biçimlendirici etki) anlamlı olmadığı saptanmıştır (*b*=.007 p=.25).

5.3.17 Annelerin Rol doyumu Alt Boyutu ile Diğerlerinin Görüşüne Tepki Alt Boyutu Arasındaki İlişkide Mükemmeliyetçiliğin Biçimlendirici Rolü

Tablo 5. 19 Annelerin Rol doyumu Alt Boyutu ile Diğerlerinin Görüşüne Tepki Alt Boyutu Arasındaki İlişkide Mükemmeliyetçiliğin Biçimlendirici Rolü

Değişkenler	*b* [%95CI]	*S.H.*	*t*
Sabit	12.26 [4.88, 19.64]	3.75	3.26
Rol doyumu (X)	-.02 [-.48, .44]	.23	-.09
Mükemmeliyetçilik (W)	-.005 [-.18, .44]	.09	-.05
X.W	-.00 [-.01, .01]	.00	-.10
	R=.05, R^2=.003 F(3,395)=.415, p=.742		

Not. * *p<.05, **p<.01, ***p<.001; S.H;* Standart Hata. Parantez içindeki değerler güven aralıklarıdır. Standardize edilmemiş beta katsayılar (*b*) raporlanmıştır.

Tablo 5.19 incelendiğinde, regresyon analizine dahil edilen tüm tahmin değişkenlerinin, sonuç değişken üzerindeki değişimin yaklaşık %0,3'ünü açıkladığı belirlenmiştir (F (3,395) =.415; p=.742; R^2=.003). Diğerlerinin görüşüne tepki alt boyutuna, rol doyumu alt boyutunun anlamlı etkisinin olmadığı belirlenmiştir (*b*=-.02 p=.92). Diğerlerinin görüşüne tepki alt boyutuna, mükemmeliyetçilik alt boyutunun anlamlı etkisinin olmadığı belirlenmiştir (*b*=-.00 p=.95). Rol doyumu ile mükemmeliyetçilik değişkenlerinin, diğerlerinin görüşüne tepki alt boyutu üzerindeki etkileşimsel etkisinin (biçimlendirici etki) anlamlı olmadığı saptanmıştır (*b*=-.00 p=.91).

5.4 Annelerin Akılcı Olmayan İnançları Ölçeği Değerlerinin Sosyo-demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi

Araştırmanın bu adımında, sosyodemografik özelliklerin katılımcıların ABAOİÖ alt boyutlarından "Beklentiler" üzerindeki etkisini incelemek amacıyla Tek Yönlü ANOVA, Post-Hoc (Sidak) ve T Testi analizi yapılmıştır.

Tablo 5. 20 Katılımcıların Anne Babaların Akılcı Olmayan İnançları Ölçeği Alt Boyutlarından "Beklentiler" den Aldıkları Puanların Sosyodemografik Değişkenlere Göre İncelenmesi

ABAOİÖ-Beklentiler		**n**	**x̄ ±S.S.**	**t/F**	**p**	**Fark**
Çocuğun cinsiyeti[1]	Kız	220	50,13 ±16,33	3.258	**.001**	
	Erkek	179	44,87 ±15,63			
Meslek[2]	1)Çalışmıyor	105	52,00 ±14,85	91.357	**<.001**	**1>2**
	2)Beyaz yaka	172	37,68 ±12,00			**1<3**
	3)Mavi yaka	122	58,35 ±14,08			**2<3**
Şuanda çalışıyormusunuz?[1]	Evet	221	50,21 ±16,06	3.397	**.001**	
	Hayır	178	44,74 ±15,92			
Ekonomik durum[2]	1)Çok düşük	117	62,83 ±7,78	115.00	**<.001**	**1>2** **1>3**
	2)Düşük	63	53,26 ±15,51			**1>4** **2>3**
	3)Orta	190	38,30 ±12,43			**2>4**

	4)Yüksek/çok yüksek	29	37,10 ±12,92			
Evlilik durumu[2]	Bekar	14	43,42 ±13,25	1.955	.120	
	Evli ve beraber yaşıyor	365	47,50 ±16,50			
	Evli ama ayrı yaşıyor	17	55,58 ±9,77			
	Diğer	3	56,00 ±8,54			
Eğitim durumu[2]	1)Okur yazar	73	64,39 ±6,66	105.95	**<.001**	**1>2,3,4,5,6**
	2)İlkokul	61	62,47 ±7,88			**2>3,4,5,6**
	3)Ortaokul	50	51,90 ±12,15			**3>4,5,6**
	4)Lise	34	41,67 ±14,33			
	5)Üniversite	145	35,91 ±11,08			
	6)Yüksek lisans/Doktora	36	36,94 ±13,00			
Çocuğun psikolojik veya psikiyatrik sorunu[2]	1)Var	18	37,94 ±10,81	20.994	**<.001**	**1<3 2<3**
	2)Yok	341	46,65 ±16,28			
	3)Bilmiyorum	40	61,77 ±7,90			
Yaş[2]	1)20-26 yaş	131	52,15 ±15,83	9.714	**<.001**	**1>2 1>3**

	2)27-31 yaş	149	47,48 ±16,28			
	3)32 ve üzeri	119	43,31 ±15,37			
Çocuk sayısı[2]	1)0-1 çocuk	112	35,64 ±13,17	59.08 1	**<.00 1**	
	2)2 çocuk	201	51,20 ±15,35			**1<2** **1<3**
	3)3 ve üzeri çocuk	86	55,54 ±12,90			
Çocuk yaş[2]	0-2 yaş	163	49,98 ±18,03	2.866	.058	
	3-4 yaş	135	46,94 ±14,70			
	5-6 yaş	101	45,32 ±14,64			

Not. [1]Bağımsız Örneklemler T testi, [2]Tek Yönlü Varyans analizi, *$p \leq .05$. T testi analizlerinde t puanı, ANOVA analizlerinde F puanı rapor edilmiştir.

Tablo 5.20'te görüldüğü üzere katılımcıların beklenti düzeyleri, çocuklarının cinsiyetlerine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Annelerin kız çocuklarına, erkeklere göre daha fazla beklenti sergiledikleri saptanmıştır (t= 325 p<.01). Katılımcıların beklenti düzeyleri, mesleklerine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır (F (2,396)=91.35, p<.001). Mesleği mavi yaka olan katılımcıların diğer meslek gruplarına göre beklenti düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan sidak post-hoc analizi sonucunda çalışmayanlar ile beyaz yakalılar arasında (p<.001), çalışmayanlar ile mavi yakalılar arasında (p=.001) ve mavi yakalılar ile beyaz yakalılar arasında (p<.001) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Katılımcıların beklenti düzeyleri çalışma durumlarına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır (t=3.39 p=.001). Çalışanların, çalışmayanlara göre beklenti düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların beklenti düzeyleri, ekonomik durumlarına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır (F (3,395)=115.00 p<.001). Ekonomik durumu çok düşük olan katılımcıların beklenti düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan sidak post

hoc analizi sonucunda ekonomik durumu çok düşük olanlar ile düşük olanlar arasında (p<.001), çok düşük olanlar ile orta olanlar arasında (p<.001), çok düşük olanlar ile yüksek/çok yüksek olanlar arasında (p<.001), düşük olanlar ile orta olanlar arasında (p<.001), düşük olanlar ile yüksek/çok yüksek olanlar arasında (p<.001) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Katılımcıların beklenti düzeyleri, eğitim durumlarına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır (F (5,393)=105.95 p<.001). Eğitim durumu okur yazar olanların diğer eğitim gruplarına göre beklenti düzeylerinin fazla olduğu belirlenmiştir. Yapılan sidak post hoc analizi sonuçlarına göre okur yazar olanlar ile ortaokul (p<.001), lise (p<.001 üniversite (p<.001), yüksek lisans/doktora (p<.001) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Eğitim durumu ilkokul olanlar ile ortaokul (p<.001), lise (p<.001), üniversite (p<.001), yüksek lisans/doktora arasında (p<.001) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Eğitim durumu ortaokul olanlar ile lise (p<.001), üniversite (p<.001), yüksek lisans/doktora arasında (p<.001) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Katılımcıların beklenti düzeyleri, psikolojik ve ya psikiyatrik sorunu olup olmamasına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır (F (2,396)=20.94 p<.001). Psikolojik veya psikiyatrik bir sorunu olup olmadığını bilmeyenlerin diğer gruplara göre beklenti düzeylerinin fazla olduğu belirlenmiştir. Yapılan sidak post hoc analizi sonuçlarına göre psikolojik veya psikiyatrik sorunu olanlar ile bilmeyenler (p<.001) ve olmayanlar ile bilmeyenler (p<.001) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Katılımcıların beklenti düzeyleri, yaş gruplarına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır (F (2,396)=9.714 p<.001). Yaş grubu, 20-26 yaş arasında olan katılımcıların diğer gruplara göre beklenti düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan sidak post hoc analizi sonucuna göre 20-26 yaş ile 27-31 yaş (p=.043), 32 ve üzeri yaş (p<.001) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Katılımcıların beklenti düzeyleri, çocuk sayısına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır (F (2,396)=59.08 p<.001).Çocuk sayısı, 3 ve üzeri olan katılımcıların diğer gruplara göre beklenti düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Yapılan sidak post hoc analizi sonuçlarına göre çocuk sayısı 0-1 ile 2 (p<.001), 3 ve üzeri (p<.001) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Tablo 5.20'ye göre değişkenler arası anlamlı olduğu görülen başka ilişkilere rastlanmamıştır.

Tablo 5. 21 Katılımcıların Anne Babaların Akılcı olmayan İnançları Ölçeği Alt Boyutlarından "Mükemmeliyetçilik"den aldıkları puanların Sosyodemografik Değişkenlere göre İncelenmesi

ABAOİÖ- Mükemmeliyetçilik		**n**	**x̄ ±S.S.**	**t/F**	**p**	**Fark**
Çocuğun cinsiyeti[1]	Kız	220	38,71 ±9,10	-.424	.672	-
	Erkek	179	39,10 ±9,08			
Meslek[2]	1)Çalışmıyor	105	39,29±8,60	.499	.608	-
	2)Beyaz yaka	172	39,13±9,42			
	3)Mavi yaka	122	38,21±9,05			
Şu anda çalışıyor musunuz?[1]	Evet	221	39,21±9,27	.773	.440	-
	Hayır	178	38,50±8,87			
Ekonomik durum[2]	1)Çok düşük	117	38,09±9,94	2.549	.055	-
	2)Düşük	63	39,41±8,48			
	3)Orta	190	39,77±8,75			
	4)Yüksek/çok yüksek	29	35,24±8,15			
Evlilik durumu[2]	Bekar	14	42,86±11,84	1.663	.174	-
	Evli ve beraber yaşıyor	365	38,64±9,11			
	Evli ama ayrı yaşıyor	17	39,82±4,23			
	Diğer	3	46,00±8,89			
Eğitim durumu[2]	1)Okur yazar	73	37,14±9,71	1.741	.124	-
	2)İlkokul	61	39,31±9,13			
	3)Ortaokul	50	41,72±7,62			
	4)Lise	34	39,88±8,39			
	5)Üniversite	145	38,35±9,31			

	6)Yüksek lisans/Doktora	36	39,06±8,83			
Çocuğun psikolojik veya psikiyatrik sorunu[2]	1)Var	18	43,11±8,10	3.498	**.031**	**1>3**
	2)Yok	341	38,96±9,08			
	3)Bilmiyorum	40	36,4±8,96			
Yaş[2]	1)20-26 yaş	131	38,71±9,04	.278	**.**757	**-**
	2)27-31 yaş	149	38,64±8,55			
	3)32 ve üzeri	119	39,41±9,82			
Çocuk sayısı[2]	1)0-1 çocuk	112	37,24±8,82	3.662	**.027**	**1<3**
	2)2 çocuk	201	39,03±9,17			
	3)3 ve üzeri çocuk	86	40,72±8,95			
Çocuk yaş[2]	0-2 yaş	163	37,16±9,47	5.733	**.004**	**1<3**
	3-4 yaş	135	40,64±8,41			
	5-6 yaş	101	39,35±8,91			

Not. [1]Bağımsız Örneklemler T testi, [2]Tek Yönlü Varyans analizi, **p*≤.05. T testi analizlerinde t puanı, ANOVA analizlerinde F puanı rapor edilmiştir.

Tablo 5.21'te görüldüğü üzere katılımcıların mükemmeliyetçilik düzeyleri, çocuğun psikolojik veya psikiyatrik sorununun olup olmamasına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır (F (2,396)= 3.662 p=.027). Çocuğunun psikolojik veya psikiyatrik sorunu olanların diğer gruplara göre mükemmeliyetçilik düzeyleri daha yüksek bulunmuştur.

Yapılan sidak post hoc analizi sonuçlarına göre çocuğunun psikolojik veya psikiyatrik sorunu olanlar ile bilmiyorum diyenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır (*p*=.027).

Katılımcıların mükemmeliyetçilik düzeyleri, çocuk sayısına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır (*F* (2,396)=3.662 *p*=.027).Çocuk sayısı, 3 ve üzeri olan katılımcıların diğer gruplara göre mükemmeliyetçilik düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Yapılan

sidak post hoc analizi sonuçlarına göre çocuk sayısı 0-1 ile 3 ve üzeri (p=.022) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Katılımcıların mükemmeliyetçilik düzeyleri, çocuk yaş yaşlarına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır (F (2,396)=5.733 p=.004).Çocuk yaşı, 3-4 olan katılımcıların diğer gruplara göre mükemmeliyetçilik düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Yapılan sidak post hoc analizi sonuçlarına göre çocuk yaşı 0-2 ile 3-4 (p=.003) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Tablo 5.21'ye göre değişkenler arası anlamlı olduğu görülen başka ilişkilere rastlanmamıştır.

Tablo 5. 22 Katılımcıların Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı Ölçeğinin Alt Boyutlarından "Yeterlilik" den Aldıkları Puanların Sosyodemografik Değişkenlere Göre İncelenmesi

ERKAÖ- Yeterlilik		**n**	**x̄ ±S.S.**	**t/F**	**p**	**Fark**
Çocuğun cinsiyeti[1]	Kız	220	17,65±4,02	.780	.436	-
	Erkek	179	17,34±3,99			
Meslek[2]	1)Çalışmıyor	105	17,42±4,17	2.316	.100	-
	2)Beyaz yaka	172	17,12±4,12			
	3)Mavi yaka	122	18,13±3,64			
Şuanda çalışıyormusunuz ?[1]	Evet	221	17,60±3,84	.516	.606	-
	Hayır	178	17,39±4,21			
Ekonomik durum[2]	1)Çok düşük	117	17,84±3,64	.575	.632	-

	2)Düşük	63	17,03±3,98			
	3)Orta	190	17,45±4,21			
	4)Yüksek/çok yüksek	29	17,59±4,22			
Evlilik durumu[2]	Bekar	14	17,79±4,46	1.456	.226	-
	Evli ve beraber yaşıyor	365	17,56±3,97			
	Evli ama ayrı yaşıyor	17	16,88±4,15			
	Diğer	3	13,00±5,29			
Eğitim durumu[2]	1)Okur yazar	73	17,85±3,54	.987	.426	-
	2)İlkokul	61	18,21±3,45			
	3)Ortaokul	50	17,66±4,10			
	4)Lise	34	16,65±4,80			
	5)Üniversite	145	17,31±4,20			
	6)Yüksek lisans/Doktora	36	17,03±4,02			
Çocuğun psikolojik veya	1)Var	18	15,56±4,45	2.256	.106	-

psikiyatrik sorunu[2]	2)Yok	341	17,60±4,07			
	3)Bilmiyorum	40	17,58±2,99			
Yaş[2]	1)20-26 yaş	131	17,68±3,79	.834	.435	-
	2)27-31 yaş	149	17,17±3,84			
	3)32 ve üzeri	119	17,74±4,43			
Çocuk sayısı[2]	1)0-1 çocuk	112	17,38±4,42	.096	.909	-
	2)2 çocuk	201	17,58±3,75			
	3)3 ve üzeri çocuk	86	17,51±4,07			
Çocuk yaş[2]	0-2 yaş	163	17,68±3,79	.834	.435	-
	3-4 yaş	135	17,17±3,84			
	5-6 yaş	101	17,74±4,43			

Not. [1]Bağımsız Örneklemler T testi, [2]Tek Yönlü Varyans analizi, *$p \leq .05$. T testi analizlerinde t puanı, ANOVA analizlerinde F puanı rapor edilmiştir.

Tablo 5.22'de görüldüğü üzere ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısı ölçeği alt boyutlarından "Yeterlilik" düzeyleri, sosyodemografik değişkenlere göre anlamlı olarak farklılaşmamaktadır ($p > .05$). Tablo 5.22'ye göre değişkenler arası anlamlı olduğu görülen başka ilişkilere rastlanmamıştır.

Tablo 5. 23 Katılımcıların Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği Alt Boyutlarından "Rol Doyumu" dan Aldıkları Puanların Sosyodemografik Değişkenlere Göre İncelenmesi

ERKAÖ- Rol Doyumu		n	x̄ ±S.S.	t/F	p	Fark
Çocuğun cinsiyeti[1]	Kız	220	15,73±3,65	.591	.555	-
	Erkek	179	15,52±3,28			
Meslek[2]	1)Çalışmıyor	105	15,54±3,41	1.200	.302	-
	2)Beyaz yaka	172	15,41±3,45			
	3)Mavi yaka	122	16,03±3,60			
Şu anda çalışıyor rmusunuz?[1]	Evet	221	15,44±3,55	-1.247	.213	-
	Hayır	178	15,88±3,4			
Ekonomik durum[2]	1)Çok düşük	117	15,97±3,53	.587	.624	-
	2)Düşük	63	15,44±3,27			
	3)Orta	190	15,47±3,56			
	4)Yüksek/çok yüksek	29	15,76±3,35			
Evlilik durumu[2]	Bekar	14	15,29±2,52	.167	.919	-

	Evli ve beraber yaşıyor	365	15,67±3,56			
	Evli ama ayrı yaşıyor	17	15,24±2,56			
	Diğer	3	15±3,61			
Eğitim durumu[2]	1)Okur yazar	73	15,74±3,85	.646	.803	-
	2)İlkokul	61	15,90±3,18			
	3)Ortaokul	50	15,16±3,39			
	4)Lise	34	15,09±4,31			
	5)Üniversite	145	15,74±3,33			
	6)Yüksek lisans/Doktora	36	15,72±3,24			
Çocuğun psikolojik veya psikiyatrik sorunu[2]	1)Var	18	15,44±2,73	.053	.948	-
	2)Yok	341	15,66±3,48			
	3)Bilmiyorum	40	15,53±3,92			
Yaş[2]	1)20-26 yaş	131	15,33±3,37	1.618	.200	-
	2)27-31 yaş	149	16,03±3,57			
	3)32 ve üzeri	119	15,47±3,49			

Çocuk sayısı[2]	1)0-1 çocuk	112	15,57±3,35	.207	.813	-
	2)2 çocuk	201	15,58±3,48			
	3)3 ve üzeri çocuk	86	15,85±3,71			
Çocuk yaş[2]	0-2 yaş	163	15,5±3,31	.217	.805	-
	3-4 yaş	135	15,71±3,34			
	5-6 yaş	101	15,75±3,96			

Not. [1]Bağımsız Örneklemler T testi, [2]Tek Yönlü Varyans analizi, **p*≤.05. T testi analizlerinde t puanı, ANOVA analizlerinde F puanı rapor edilmiştir.

Tablo 5.23'de görüldüğü üzere ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısı ölçeği alt boyutlarından "Rol doyumu" düzeyleri, sosyodemografik değişkenlere göre anlamlı olarak farklılaşmamaktadır (*p*>.05). Tablo 5.23'e göre değişkenler arası anlamlı olduğu görülen başka ilişkilere rastlanmamıştır.

Tablo 5. 24 Katılımcıların Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği Alt Boyutlarından "Yatırım" dan Aldıkları Puanların Sosyodemografik Değişkenlere Göre İncelenmesi

ERKAÖ-Yatırım		**n**	**x̄ ±S.S.**	**t/F**	**p**	**Fark**
Çocuğun cinsiyeti[1]	Kız	220	14,75±3,91	2.270	**.024**	-
	Erkek	179	13,88±3,71			
Meslek[2]	1)Çalışmıyor	105	13,96±3,84	7.739	**.001**	**1<3** **2<3**
	2)Beyaz yaka	172	13,81±3,71			

	3)Mavi yaka	122	15,48±3,81			
Şuanda çalışıyormusunuz?[1]	Evet	221	14,66±3,94	1.756	.080	-
	Hayır	178	13,98±3,69			
Ekonomik durum	1)Çok düşük	117	15,48±4,00	5.134	**.002**	**1>3**
	2)Düşük	63	13,95±3,94			
	3)Orta	190	13,78±3,57			
	4)Yüksek/çok yüksek	29	14,48±3,89			
Evlilik durumu[2]	Bekar	14	14,93±3,34	1.235	.297	-
	Evli ve beraber yaşıyor	365	14,41±3,85			
	Evli ama ayrı yaşıyor	17	13,41±3,83			
	Diğer	3	11,00±4,00			
Eğitim durumu[2]	1)Okur yazar	73	14,79±3,89	3.216	**.007**	**2>5**
	2)İlkokul	61	15,72±4,22			
	3)Ortaokul	50	14,44±3,63			
	4)Lise	34	14,65±3,95			

	5)Üniversite	145	13,54±3,58			
	6)Yüksek lisans/Doktora	36	14,08±3,68			
Çocuğun psikolojik veya psikiyatrik sorunu[2]	1)Var	184	13,06±3,04	3.230	**.041**	-
	2)Yok	341	14,28±3,75			
	3)Bilmiyorum	40	15,60±4,61			
Yaş[2]	1)20-26 yaş	131	14,31±3,99	.367	.693	-
	2)27-31 yaş	149	14,56±3,46			
	3)32 ve üzeri	119	14,16±4,14			
Çocuk sayısı[2]	1)0-1 çocuk	112	13,84±3,52	2.260	.106	-
	2)2 çocuk	201	14,75±3,67			
	3)3 ve üzeri çocuk	86	14,12±4,52			
Çocuk yaş[2]	0-2 yaş	163	14,31±3,99	.367	.693	-
	3-4 yaş	135	14,56±3,46			
	5-6 yaş	101	14,16±4,14			

Not. [1]Bağımsız Örneklemler T testi, [2]Tek Yönlü Varyans analizi, **p*≤.05. T testi analizlerinde t puanı, ANOVA analizlerinde F puanı rapor edilmiştir.

Tablo 5.24'de görüldüğü üzere katılımcıların yatırım düzeyleri, çocuğun cinsiyetine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Çocuğunun cinsiyeti kız olanların erkek olanlara göre yatırım düzeyleri daha yüksek bulunmuştur (*t*=2.270 *p*=.024).

Katılımcıların yatırım düzeyleri, mesleklerine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır (*F* (2,396)= 7.739 , *p*=.001). Mesleği mavi yaka olan katılımcıların diğer meslek gruplarına göre yatırım düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan sidak post-hoc analizi sonucunda çalışmayanlar ile mavi yakalılar arasında (*p*=.008), beyaz yakalılar arasında (*p*=.001) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Katılımcıların yatırım düzeyleri, ekonomik durumlarına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır (*F* (3,395)= 5.134 *p*=.002). Ekonomik durumu çok düşük olan katılımcıların yatırım düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan sidak post hoc analizi sonucunda ekonomik durumu çok düşük olanlar ile orta olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır (*p*=.001).

Katılımcıların yatırım düzeyleri, eğitim durumlarına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır (*F* (5,393)= 3.216 *p*=.007). Eğitim durumu okur yazar olanların diğer eğitim gruplarına göre yatırım düzeylerinin fazla olduğu belirlenmiştir. Yapılan sidak post hoc analizi sonuçlarına göre eğitim durumu ilkokul olanlar ile üniversite arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır (p=.003).

Katılımcıların yatırım düzeyleri, psikolojik veya psikiyatrik sorunu olup olmamasına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır (*F* (2,396)= 3.230 *p*=.041). Psikolojik veya psikiyatrik bir sorunu olup olmadığını bilmeyenlerin diğer gruplara göre yatırım düzeylerinin fazla olduğu belirlenmiştir. Tablo 5.24'ye göre değişkenler arası anlamlı olduğu görülen başka ilişkilere rastlanmamıştır.

Tablo 5. 25 Katılımcıların Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği Alt Boyutlarından "Rol dengeleme" dan Aldıkları Puanların Sosyodemografik Değişkenlere Göre İncelenmesi

ERKAÖ-Rol dengeleme	**n**	**$\bar{x}$ ±S.S.**	**t/F**	**p**	**Fark**

Çocuğun cinsiyeti[1]	Kız	220	16,93±4,49	.718	.473	-
	Erkek	179	16,59±4,82			
Meslek[2]	1)Çalışmıyor	105	16,81±4,36	.838	.433	
	2)Beyaz yaka	172	16,47±4,99			
	3)Mavi yaka	122	17,18±4,35			
Şu anda çalışıyormusunuz ?[1]	Evet	221	16,67±4,62	-.493	.622	-
	Hayır	178	16,9±4,67			
Ekonomik durum[2]	1)Çok düşük	117	17,56±4,01	2.072	.103	
	2)Düşük	63	16,17±4,38			
	3)Orta	190	16,4±4,95			
	4)Yüksek/çok yüksek	29	17,41±5,14			
Evlilik durumu[2]	Bekar	14	17,71±6,51	1.144	.331	-
	Evli ve beraber yaşıyor	365	16,81±4,59			
	Evli ama ayrı yaşıyor	17	16,00±3,69			
	Diğer	3	12,67±4,73			

Eğitim durumu[2]	1)Okur yazar	73	17,21±3,94	1.286	.269	
	2)İlkokul	61	17,67±4,04			
	3)Ortaokul	50	16,1±4,19			
	4)Lise	34	17,53±5,84			
	5)Üniversite	145	16,35±4,80			
	6)Yüksek lisans/Doktora	36	16,33±5,40			
Çocuğun psikolojik veya psikiyatrik sorunu[2]	1)Var	18	17,39±4,1	.425	.654	-
	2)Yok	341	16,69±4,78			
	3)Bilmiyorum	40	17,25±3,51			
Yaş[2]	1)20-26 yaş	131	17,07±4,64	.671	.512	-
	2)27-31 yaş	149	16,44±4,20			
	3)32 ve üzeri	119	16,87±5,15			
Çocuk sayısı[2]	1)0-1 çocuk	112	17,52±5,05	2.305	.101	-
	2)2 çocuk	201	16,63±4,49			
	3)3 ve üzeri çocuk	86	16,16±4,33			

Çocuk yaş[2]	0-2 yaş	163	16,8±4,39	.995	.371	-
	3-4 yaş	135	17,13±4,78			
	5-6 yaş	101	16,27±4,83			

Not. [1]Bağımsız Örneklemler T testi, [2]Tek Yönlü Varyans analizi, **p*≤.05. T testi analizlerinde t puanı, ANOVA analizlerinde F puanı rapor edilmiştir.

Tablo 5.25'de görüldüğü üzere ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısı ölçeği alt boyutlarından "Rol dengeleme" düzeyleri, sosyodemografik değişkenlere göre anlamlı olarak farklılaşmamaktadır (*p*>.05). Tablo 5.25'e göre değişkenler arası anlamlı olduğu görülen başka ilişkilere rastlanmamıştır.

Tablo 5. 26 Katılımcıların Beslenme Süreci Anne Tutumları Anne Ölçeği Alt Boyutlarından "Öğün sırasındaki Negatif Duygu Durum" dan Aldıkları Puanların Sosyodemografik Değişkenlere Göre İncelenmesi

BSATÖ- Öğün sırasındaki Negatif Duygu Durum		**n**	**x̄ ±S.S.**	**t/F**	**p**	**Fark**
Çocuğun cinsiyeti[1]	Kız	220	18,17±4,76	1.503	.134	-
	Erkek	179	17,49±4,18			
Meslek[2]	1)Çalışmıyor	105	17,95±3,61	28,484	**<.001**	**1>2 .004 1<3 .001 2<3 <.001**
	2)Beyaz yaka	172	16,26±4,19			
	3)Mavi yaka	122	20,04±4,75			

Şuanda çalışıyormusunuz?[1]	Evet	221	17,92±4,93	.307	.759	-
	Hayır	178	17,79±3,95			
Ekonomik durum[2]	1)Çok düşük	117	20,22±4,32	18.286	**<.001**	**1>2 1>3 1>4 2>5**
	2)Düşük	63	17,75±3,48			
	3)Orta	190	16,71±4,32			
	4)Yüksek/çok yüksek	29	16,17±4,94			
Evlilik durumu[2]	Bekar	146	19,36±5	.923	.430	-
	Evli ve beraber yaşıyor	365	17,82±4,53			
	Evli ama ayrı yaşıyor	17	17,06±3,44			
	Diğer	3	20±6,56			
Eğitim durumu[2]	1)Okur yazar	73	20,44±4,63	10.888	**<.001**	**1>3 1<4 1<5 1<6 2>5**
	2)İlkokul	61	19,38±3,79			
	3)Ortaokul	50	17,60±3,16			
	4)Lise	34	17,12±5,16			
	5)Üniversite	145	16,37±4,52			

	6)Yüksek lisans/Doktora	36	17,14±3,47			
Çocuğun psikolojik veya psikiyatrik sorunu[2]	1)Var	18	17,33±4,04	3.991	**.019**	**2<3**
	2)Yok	341	17,67±4,5			
	3)Bilmiyorum	40	19,75±4,47			
Yaş[2]	1)20-26 yaş	131	18,31±4,55	1.581	.207	-
	2)27-31 yaş	149	17,91±4,33			
	3)32 ve üzeri	119	17,3±4,68			
Çocuk sayısı[2]	1)0-1 çocuk	112	16,84±4,00	4,710	**.009**	**1<2**
	2)2 çocuk	201	18,46±4,62			
	3)3 ve üzeri çocuk	86	17,80±4,71			
Çocuk yaş[2]	0-2 yaş	163	17,78±4,22	.863	.423	-
	3-4 yaş	135	18,24±4,2			
	5-6 yaş	101	17,49±5,32			

Not. [1]Bağımsız Örneklemler T testi, [2]Tek Yönlü Varyans analizi, *$p \leq .05$. T testi analizlerinde t puanı, ANOVA analizlerinde F puanı rapor edilmiştir

Tablo 5.26'da görüldüğü üzere katılımcıların öğün sırasındaki negatif duygu durum düzeyleri, mesleklerine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır (F (3,396)= 28,484 p<001).

Mesleği mavi yaka olan katılımcıların diğer gruplara göre öğün sırasındaki negatif duygu durumu daha yüksek bulunmuştur. Yapılan sidak post hoc analizi sonuçlarına göre çalışmayanlar ile beyaz yaka (p=.004), mavi yaka (p=.001) arasında ve beyaz yaka ile mavi yaka ((p<.001) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Katılımcıların öğün sırasındaki negatif duygu durum düzeyleri, ekonomik durumlarına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır (F (3,395)= 18.286 p<.001). Ekonomik durumu çok düşük olan katılımcıların öğün sırasındaki negatif duygu durumları daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan sidak post hoc analizi sonucunda ekonomik durumu çok düşük olanlar ile düşük (p=.001), orta (p=.001), yüksek/çok yüksek (p=.001) olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Katılımcıların öğün sırasındaki negatif duygu durum düzeyleri, eğitim durumlarına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır (F (5,393)= 10.888 p<.001). Eğitim durumu okur yazar olanların diğer eğitim gruplarına göre öğün sırasındaki negatif duygu durumları fazla olduğu belirlenmiştir. Yapılan sidak post hoc analizi sonuçlarına göre eğitim durumu okur yazar olanlar ile ortaokul (p=.005), lise (p=.003), üniversite (p=.001), yüksek lisans/doktora (p=.002) arasında ve ilkokul ile üniversite arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır (p=.001).

Katılımcıların öğün sırasındaki negatif duygu durum düzeyleri, psikolojik veya psikiyatrik sorunu olup olmamasına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır (F (2,396)=3.991 p=.019). Psikolojik veya psikiyatrik bir sorunu olup olmadığını bilmeyenlerin diğer gruplara göre öğün sırasındaki negatif duygu durumları düzeylerinin fazla olduğu belirlenmiştir. Yapılan sidak post hoc analizi sonucuna göre psikolojik veya psikiyatrik bir sorunu olmayanlar ile bilmeyenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır (p=.017).

Katılımcıların öğün sırasındaki negatif duygu durum düzeyleri, çocuk sayısına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır (F (5,393) = 4.710 p=.009). Çocuk sayısı 2 olanların diğer gruplara göre öğün sırasındaki negatif duygu durumları daha yüksek bulunmuştur. Yapılan sidak post hoc analizi sonuçlarına göre çocuk sayısı 0-1 olanlar ile 2 olanlar (p=.007) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Tablo 5.26'ya göre değişkenler arası anlamlı olduğu görülen başka ilişkilere rastlanmamıştır.

Tablo 5. 27 Katılımcıların Beslenme Süreci Anne Tutumları Anne Ölçeği Alt Boyutlarından "Yetersiz Dengesiz Beslenmeye İlişkin Tutumlar" dan Aldıkları Puanların Sosyodemografik Değişkenlere Göre İncelenmesi

BSATÖ- Yetersiz Dengesiz Beslenmeye İlişkin Tutumlar		**n**	**x̄ ±S.S.**	**t/F**	**p**	**Fark**
Çocuğun cinsiyeti[1]	Kız	220	23,23±4,63	-2.417	**.016**	-
	Erkek	179	24,4±4,98			
Meslek[2]	1)Çalışmıyor	105	23,96±4,6	.252	.777	-
	2)Beyaz yaka	172	23,56±5,46			
	3)Mavi yaka	122	23,84±3,99			
Şuanda çalışıyormusunuz ?[1]	Evet	221	23,54±4,96	-.977	.329	-
	Hayır	178	24,02±4,63			
Ekonomik durum[2]	1)Çok düşük	117	23,68±4,15	2.434	.065	-
	2)Düşük	63	23,78±4,47			
	3)Orta	190	24,13±5,14			
	4)Yüksek/çok yüksek	29	21,55±5,48			
Evlilik durumu[2]	Bekar	14	25,29±7,46	1.765	.153	-

	Evli ve beraber yaşıyor	365	23,60±4,74			
	Evli ama ayrı yaşıyor	17	25,18±3,38			
	Diğer	3	27,67±2,52			
Eğitim durumu[2]	1)Okur yazar	73	24,12±4,45	1.328	.251	
	2)İlkokul	61	22,80±3,35			
	3)Ortaokul	50	25,00±4,03			
	4)Lise	34	23,32±5,78			
	5)Üniversite	145	23,6±5,28			
	6)Yüksek lisans/Doktora	36	23,92±5,52			
Çocuğun psikolojik veya psikiyatrik sorunu[2]	1)Var	18	24,94±5,06	.596	.551	-
	2)Yok	341	23,68±4,92			
	3)Bilmiyorum	40	23,85±3,77			
Yaş[2]	1)20-26 yaş	131	23,77±4,66	.217	.805	-
	2)27-31 yaş	149	23,92±4,58			

	3)32 ve üzeri	119	23,53±5,29			
Çocuk sayısı[2]	1)0-1 çocuk	112	23,68±5,24	2.408	.091	-
	2)2 çocuk	201	24,19±4,51			
	3)3 ve üzeri çocuk	86	22,84±4,86			
Çocuk yaş[2]	0-2 yaş	163	23,93±4,43	.692	.501	-
	3-4 yaş	135	23,9±4,64			
	5-6 yaş	101	23,27±5,6			

Not. [1]Bağımsız Örneklemler T testi, [2]Tek Yönlü Varyans analizi, **p*≤.05. T testi analizlerinde t puanı, ANOVA analizlerinde F puanı rapor edilmiştir

Tablo 5.27'de görüldüğü üzere katılımcıların yetersiz dengesiz beslenmeye ilişkin tutum düzeyleri, çocuk cinsiyetine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır (*t*= -2.417 *p*=016). Erkek çocuğu olan katılımcıların kız çocuğu olanlara göre yetersiz dengesiz beslenmeye ilişkin tutumları daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 5. 28 Katılımcıların Beslenme Süreci Anne Tutumları Anne Ölçeği Alt Boyutlarından "Negatif Beslenme Stratejileri" dan Aldıkları Puanların Sosyodemografik Değişkenlere Göre İncelenmesi

BSATÖ- Negatif Beslenme Stratejileri		**n**	**x̄ ±S.S.**	**t/F**	**p**	**Fark**
Çocuğun cinsiyeti[1]	Kız	220	14,80±4,59	2.152	**.032**	
	Erkek	179	13,83±4,36			

Meslek[2]	1)Çalışmıyor	105	15,76±4,05	49.613	**<.001**	**1>2** **2<3**
	2)Beyaz yaka	172	12,07±3,68			
	3)Mavi yaka	122	16,41±4,50			
Şu anda çalışıyor musunuz?[1]	Evet	221	14,69±4,55	1.579	.115	-
	Hayır	178	13,97±4,43			
Ekonomik durum[2]	1)Çok düşük	117	17,45±3,63	48.580	**<.001**	**1>2** **1>3** **1>4** **2>3** **2>4**
	2)Düşük	63	15,73±4,44			
	3)Orta	190	12,49±3,83			
	4)Yüksek/çok yüksek	29	11,24±3,75			
Evlilik durumu[2]	Bekar	14	14,57±4,73	.762	.516	-
	Evli ve beraber yaşıyor	365	14,28±4,54			
	Evli ama ayrı yaşıyor	17	15,94±3,68			
	Diğer	3	15±3,61			
Eğitim durumu[2]	1)Okur yazar	73	16,78±3,67	43.834	**<.001**	**1>4** **1>5** **1>6** **2>3**
	2)İlkokul	61	18,62±3,13			

	3)Ortaokul	50	15,82±3,65			**2>4** **2<5** **2<6** **3>4** **3>5** **3>6**
	4)Lise	34	13,21±4,44			
	5)Üniversite	145	11,72±3,41			
	6)Yüksek lisans/Doktora	36	12,03±4,35			
Çocuğun psikolojik veya psikiyatrik sorunu[2]	1)Var	18	12,28±3,06	5.347	**.005**	**1>3** **2<3**
	2)Yok	341	14,27±4,61			
	3)Bilmiyorum	40	16,18±3,59			
Yaş[2]	1)20-26 yaş	131	15,20±4,58	4,532	**.011**	**1>3**
	2)27-31 yaş	149	14,34±4,36			
	3)32 ve üzeri	119	13,50±4,49			
Çocuk sayısı[2]	1)0-1 çocuk	112	11,33±3,75	50.742	**<.001**	**1<2** **1<3** **2>3**
	2)2 çocuk	201	14,99±4,23			
	3)3 ve üzeri çocuk	86	16,87±3,90			
Çocuk yaş[2]	1)0-2 yaş	163	14,58±4,72	3,240	**.040**	**2>3**
	2)3-4 yaş	135	14,84±4,45			

	3)5-6 yaş	101	13,41±4,12

Not. [1]Bağımsız Örneklemler T testi, [2]Tek Yönlü Varyans analizi, *$p \leq .05$. T testi analizlerinde t puanı, ANOVA analizlerinde F puanı rapor edilmiştir

Tablo 5.28'de görüldüğü üzere katılımcıların negatif beslenme strateji düzeyleri, çocuğun cinsiyetine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Çocuğunun cinsiyeti kız olanların erkek olanlara göre daha çok negatif beslenme stratejileri kullandığı bulunmuştur (t=2.152 p=.032).

Katılımcıların negatif beslenme strateji düzeyleri, mesleklerine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. (F (3,396)=49.613 p<001). Mesleği mavi yaka olan katılımcıların diğer gruplara göre negatif beslenme stratejileri daha yüksek bulunmuştur. Yapılan sidak post hoc analizi sonuçlarına göre çalışmayanlar ile beyaz yaka (p<.001) arasında ve beyaz yaka ile mavi yaka ((p<.001) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Katılımcıların negatif beslenme strateji düzeyleri, ekonomik durumlarına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır (F (3,395)=48.580 p<.001). Ekonomik durumu çok düşük olan katılımcıların öğün sırasındaki negatif beslenme stratejileri daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan sidak post hoc analizi sonucunda ekonomik durumu çok düşük olanlar ile düşük (p=.027), orta (p<.001), yüksek/çok yüksek (p<.001) olanlar arasında ve ekonomik durumu düşük olanlar ile orta (p<.001), yüksek/çok yüksek (p<.001) olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Katılımcıların negatif beslenme strateji düzeyleri, eğitim durumlarına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır (F (5,393)=43.834 p<.001). Eğitim durumu ilkokul olanların diğer eğitim gruplarına göre negatif beslenme stratejileri fazla olduğu belirlenmiştir. Yapılan sidak post hoc analizi sonuçlarına göre eğitim durumu okur yazar olanlar ile lise (p<.001), üniversite (p<.001), yüksek lisans/doktora (p<.001) arasında, eğitim durumu ilkokul ile lise (p=.001), üniversite (p<.001), yüksek lisans/doktora (p<.001) arasında ve eğitim ortaokul olanlar ile lise (p=.020), üniversite (p<.001), yüksek lisans/doktora (p<.001) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Katılımcıların negatif beslenme strateji düzeyleri, psikolojik veya psikiyatrik sorunu olup olmamasına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır (F (2,396)=5.347 p=.005). Psikolojik veya psikiyatrik bir sorunu olup olmadığını bilmeyenlerin diğer gruplara negatif beslenme stratejileri düzeylerinin fazla olduğu belirlenmiştir. Yapılan sidak post hoc analizi sonucuna göre psikolojik veya psikiyatrik bir sorunu olanlar ile bilmeyenler arasında (p=.007), ve psikolojik veya psikiyatrik bir sorunu olmayanlar ile bilmeyenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır (p=.032).

Katılımcıların negatif beslenme strateji düzeyleri, yaş gruplarına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır (F (2,396)= 4,532 p=.011). Yaş grubu, 20-26 yaş arasında olan katılımcıların diğer gruplara göre negatif beslenme stratejileri daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan sidak post hoc analizi sonucuna göre 20-26 yaş ile 32 ve üzeri yaş (p=.008) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Katılımcıların negatif beslenme strateji düzeyleri, çocuk sayısına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır (F (5,393)= 50.742 p<.001). Çocuk sayısı 3 ve üzeri olanların diğer gruplara göre zorla beslenme düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Yapılan sidak post hoc analizi sonuçlarına göre çocuk sayısı 0-1 olanlar ile 2 olanlar (p<.001), 3 ve üzeri olanlar (p<.001) arasında ve 2 ile 3 ve üzeri (p=.001) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Katılımcıların negatif beslenme strateji düzeyleri, çocuk yaş gruplarına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır (F (2,396)= 3,240 p=.040). Çocuklarının yaşı, 3-4 olan katılımcıların diğer gruplara göre negatif beslenme stratejileri daha yüksek bulunmuştur. Yapılan sidak post hoc analizi sonucunda çocuğu 3-4 yaş olanlar ile 5-6 yaş olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır (p=.046). Tablo 5.28'e göre değişkenler arası anlamlı olduğu görülen başka ilişkilere rastlanmamıştır.

Tablo 5. 29 Katılımcıların Beslenme Süreci Anne tutumları Ölçeği Alt Boyutlarından "Zorla Beslenme'den Aldıkları Puanların Sosyodemografik Değişkenlere Göre İncelenmesi

BSATÖ- Zorla Beslenme		**n**	**x̄ ±S.S.**	**t/F**	**p**	**Fark**
Çocuğun cinsiyeti[1]	Kız	220	12,29±3,12	2.526	**.012**	
	Erkek	179	11,52±2,88			
Meslek[2]	1)Çalışmıyor	105	12,46±2,90	19.840	**<.001**	**1>2 2<3**
	2)Beyaz yaka	172	10,91±2,83			
	3)Mavi yaka	122	12,95±3,00			
Şuanda çalışıyormusunuz?[1]	Evet	221	12,30±2,99	2.665	**.008**	-
	Hayır	178	11,49±3,04			
Ekonomik durum[2]	1)Çok düşük	117	13,39±2,69	21.802	**<.001**	**1>3 1>4 2>3 2>4**
	2)Düşük	63	12,76±3,12			
	3)Orta	190	11,01±2,77			
	4)Yüksek/çok yüksek	29	10,41±3,01			
Evlilik durumu[2]	Bekar	14	11,36±2,82	1.548	.202	-

	Evli ve beraber yaşıyor	365	11,89±3,08			
	Evli ama ayrı yaşıyor	17	13,29±1,69			
	Diğer	3	13,33±4,04			
Eğitim durumu[2]	1)Okur yazar	73	13,23±2,79	19.191	**<.001**	**1>5 1>6 2>5 2>6 3>5 3>6 .001**
	2)İlkokul	61	13,57±2,65			
	3)Ortaokul	50	13,18±2,75			
	4)Lise	34	11,91±3,12			
	5)Üniversite	145	10,49±2,69			
	6)Yüksek lisans/Doktora	36	10,72±2,56			
Çocuğun psikolojik veya psikiyatrik sorunu[2]	1)Var	18	11,72±2,47	1.229	.294	-
	2)Yok	341	11,87±3,11			
	3)Bilmiyorum	40	12,65±2,52			
Yaş[2]	1)20-26 yaş	131	12,38±2,72	2.996	.051	
	2)27-31 yaş	149	11,95±3,19			

	3)32 ve üzeri	119	11,45±3,12			
Çocuk sayısı[2]	1)0-1 çocuk	112	10,43±2,77	22.937	**<.001**	**1<2 <.001 1 1<3 <.001 1**
	2)2 çocuk	201	12,34±3,04			
	3)3 ve üzeri çocuk	86	12,98±2,65			
Çocuk yaş[2]	0-2 yaş	163	11,96±3,13	.119	.887	-
	3-4 yaş	135	12,01±2,98			
	5-6 yaş	101	11,82±2,98			

Not. [1]Bağımsız Örneklemler T testi, [2]Tek Yönlü Varyans analizi, **p*≤.05. T testi analizlerinde t puanı, ANOVA analizlerinde F puanı rapor edilmiştir.

Tablo 5.29'te görüldüğü üzere katılımcıların zorla beslenme düzeyleri, çocuğun cinsiyetine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Çocuğunun cinsiyeti kız olanların erkek olanlara göre zorla besleme düzeyleri daha yüksek bulunmuştur (*t*=2.526 *p*=.012).

Katılımcıların zorla beslenme düzeyleri, mesleklerine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır (*F* (2,396)=19.840, *p*<.001). Mesleği mavi yaka olan katılımcıların diğer meslek gruplarına göre zorla beslenme düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan sidak post-hoc analizi sonucunda çalışmayanlar ile beyaz yakalılar (*p*<.001) arasında ve mavi yaka ile beyaz yaka (*p*<.001) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Katılımcıların zorla beslenme düzeyleri, çalışma durumlarına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır (*t*=2.665, *p*=.008). Çalışanların çalışmayanlara göre zorla beslenme düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Katılımcıların zorla beslenme düzeyleri, ekonomik durumlarına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır (*F* (3,395) = 21.802 *p*<.001). Ekonomik durumu çok düşük olan

katılımcıların zorla beslenme düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan sidak post hoc analizi sonucunda ekonomik durumu çok düşük olanlar ile orta olanlar (p<.001), yüksek/çok yüksek (p<.001) arasında ve düşük olanlar ile orta olanlar (p<.001), yüksek/çok yüksek (p=.001) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Katılımcıların zorla beslenme düzeyleri, eğitim durumlarına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır (F (5,393) = 19.191 p=.007). Eğitim durumu ilkokul olanların diğer eğitim gruplarına göre zorla besleme düzeylerinin fazla olduğu belirlenmiştir. Yapılan sidak post hoc analizi sonuçlarına göre eğitim durumu okuryazar olanlar ile üniversite (p<.001), yüksek lisans/doktora (p<.001) arasında, eğitim durumu ilkokul olanlar ile üniversite (p<.001), yüksek lisans/doktora (p<.001) arasında ve eğitim durumu ortaokul olanlar ile üniversite (p<.001), yüksek lisans/doktora (p=.001) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Katılımcıların zorla beslenme düzeyleri, çocuk sayısına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır (F (5,393)= 22.937 p<.001). Çocuk sayısı 3 ve üzeri olanların diğer gruplara göre zorla beslenme düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Yapılan sidak post hoc analizi sonuçlarına göre çocuk sayısı 0-1 olanlar ile 2 olanlar (p<.001), 3 ve üzeri olanlar (p<.001) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Tablo 5.29'a göre değişkenler arası anlamlı olduğu görülen başka ilişkilere rastlanmamıştır.

Tablo 5. 30 Katılımcıların Beslenme Süreci Anne tutumları Ölçeği Alt Boyutlarından "Diğerlerinin Görüşüne Tepki" den Aldıkları Puanların Sosyodemografik Değişkenlere Göre İncelenmesi

BSATÖ- Diğerlerinin Görüşüne Tepki		**n**	**x̄ ±S.S.**	**t/F**	**p**	**Fark**
Çocuğun cinsiyeti[1]	Kız	220	11,52±3,37	1.059	.290	-
	Erkek	179	11,14±3,77			
Meslek[2]	1)Çalışmıyor	105	11,65±3,65	24.534	**<.001**	**1>2 1<3**

	2)Beyaz yaka	172	10,10±3,40			**2<3**
	3)Mavi yaka	122	12,85±3,03			
Şu anda çalışıyor musunuz?[1]	Evet	221	11,46±3,4	.258	.497	-
	Hayır	178	11,21±3,74			
Ekonomik durum[2]	1)Çok düşük	117	13,27±2,85	25.354	**<.001**	**1>3** **2>3** **2>4**
	2)Düşük	63	12,11±3,37			
	3)Orta	190	10,10±3,39			
	4)Yüksek/çok yüksek	29	10,11±3,74			
Evlilik durumu[2]	Bekar	14	9,93±2,64	1.941	.122	-
	Evli ve beraber yaşıyor	365	11,43±3,56			
	Evli ama ayrı yaşıyor	17	10,24±3,23			
	Diğer	3	14,00±6,00			
Eğitim durumu[2]	1)Okur yazar	73	13,36±2,70	14.092	**<.001**	**1>4** **1>5** **1>6** **2>5** **2>6** **3>5**
	2)İlkokul	61	12,48±3,03			
	3)Ortaokul	50	12,38±3,41			

	4)Lise	34	10,50±4,13			**3>6**
	5)Üniversite	145	10,08±3,44			
	6)Yüksek lisans/Doktora	36	9,86±3,17			
Çocuğun psikolojik veya psikiyatrik sorunu[2]	1)Var	18	10,50±3,65	1.374	.254	-
	2)Yok	341	11,31±3,59			
	3)Bilmiyorum	40	12,08±3,08			
Yaş[2]	1)20-26 yaş	131	11,99±3,48	6.761	**.001**	**1>3** **2>3**
	2)27-31 yaş	149	11,54±3,47			
	3)32 ve üzeri	119	10,40±3,57			
Çocuk sayısı[2]	1)0-1 çocuk	112	10,95±3,44	.998	.370	-
	2)2 çocuk	201	11,50±3,66			
	3)3 ve üzeri çocuk	86	11,52±3,44			
Çocuk yaş[2]	0-2 yaş	163	11,84±3,53	2.748	.065	-
	3-4 yaş	135	11,09±3,49			
	5-6 yaş	101	10,90±3,61			

Not. [1]Bağımsız Örneklemler T testi, [2]Tek Yönlü Varyans analizi, *$p \leq .05$. T testi analizlerinde t puanı, ANOVA analizlerinde F puanı rapor edilmiştir.

Tablo 5.30'da görüldüğü üzere katılımcıların diğerlerinin görüşüne tepki düzeyleri, mesleklerine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır (F (2,396) = 24.534, p<.001). Mesleği mavi yaka olan katılımcıların diğer meslek gruplarına göre diğerlerinin görüşüne tepki düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan sidak post-hoc analizi sonucunda çalışmayanlar ile beyaz yakalılar (p=.001), mavi yakalılar (p=.022) arasında ve mavi yaka ile beyaz yaka (p<.001) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Katılımcıların diğerlerinin görüşüne tepki düzeyleri, ekonomik durumlarına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır (F (3,395) = 25.354, p<.001). Ekonomik durumu çok düşük olan katılımcıların diğerlerinin görüşüne tepki düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan sidak post hoc analizi sonucunda ekonomik durumu çok düşük olanlar ile orta olanlar (p<.001), düşük ile orta (p<.001) ve yüksek/çok yüksek (p=.038) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Katılımcıların diğerlerinin görüşüne tepki düzeyleri, eğitim durumlarına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır (F (5,393) = 14.092 p<.001). Eğitim durumu okur yazar olanların diğer eğitim gruplarına göre diğerlerinin görüşüne tepki düzeylerinin fazla olduğu belirlenmiştir. Yapılan sidak post hoc analizi sonuçlarına göre eğitim durumu okuryazara olanlar ile lise (p=.001), üniversite (p<.003), yüksek lisans/doktora (p<.003) arasında, ilkokul olanlar ile üniversite (p<.001), yüksek lisans/doktora (p=.003) arasında, ortaokul olanlar ile üniversite (p<.001), yüksek lisans/doktora (p=.00) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Katılımcıların diğerlerinin görüşüne tepki düzeyleri, yaş gruplarına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır (F (2,396)= 6.761 p<.001). Yaş grubu, 20-26 yaş arasında olan katılımcıların diğer gruplara göre diğerlerinin görüşüne tepki düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan sidak post hoc analizi sonucuna göre 20-26 yaş ile 32 ve üzeri yaş -(p=.001), 27-31 yaş ile 32 ve üzeri yaş (p=.026), arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Tablo 5.30'a göre değişkenler arası anlamlı olduğu görülen başka ilişkilere rastlanmamıştır.

BÖLÜM 6. TARTIŞMA VE SONUÇ

Mevcut çalışmanın temel amacı, 0-6 yaş arası çocuğu olan annelerin ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısı ile çocuklarının beslenme sürecine yönelik tutumları arasındaki ilişkide akılcı olmayan inançların biçimlendirici etkisini incelemektir. Bu temel amaç doğrultusunda, ilk önce, ebeveyn rolü kendilik algısı, beslenme süreci tutumları ve çocuklarına yönelik akılcı olmayan inançları değişkenleri arasında ilişkinin incelenmiştir. Aynı zamanda, bir diğer amaç, bu değişkenlerin çeşitli sosyodemografik değişkenlere bağlı olarak anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektir. Bu doğrultudan yola çıkarak, bu kısımda, araştırmanın başında test edilmesi planlanan hipotezlere ilişkin bulunan bulgularının tartışılması ve konuyla ilgili yapılan çalışmalarla kıyaslanmasıdır.

6.1 Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulguların Tartışılması

Değişkenler arasında ilişkinin saptanmasına yönelik yapılan çalışmada, ilk önce, akılcı olmayan inançların bir alt değişkeni olan annelerin çocuklarından akılcı olmayan beklentileri ile ebeveyn rolüne ilişkin algıladığı rol doyumu arasında negatif yönde anlamlı, orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuca ilişkin literatür incelendiğinde, akılcı olmayan inançlara sahip olan ebeveynlerin baskı altında hissettikleri, çocuklarının başarısızlıklarından kendini sorumlu tuttuğu için yoğun şekilde çaresizlik hissettikleri bulunmuştur (Hamamcı, Duy ve Kaya, 2016). Diğer bir çalışma ise, anne rolünden alınan doyum ile depresyon ve kaygı bozukluklarının azaldığını vurgulamaktadır (Gözübüyük, 2010). Buradan yola çıkarak, ebeveynlik rolüne ilişkin algılanan doyum ile akılcı olmayan inançların negatif yönde ilişkili olması durumu tahmin edilebilir.

Çalışmada ek olarak, beklenti değişkeni ile annenin çeşitli rolleri dengeleme değişkeni arasındakii ilişki incelenmiştir. Benzer şekilde, annelerin çocuklarından beklentileri ve mükemmeliyetçiliği ile rol dengeleme arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu bulgu da literatürle uyumlu bulunmuştur. Düşünülenin aksine, annenin çoklu role sahip olması fiziksel ve psikolojik iyi olma halini artırmaktadır (Barnett, 2004). Aynı zamanda, ebeveynin roller arasında iyi bir denge kurmasının çocuğuna karşı daha akılcı inançlara sahip olmasına neden olmaktadır (Harrell ve Ridley, 1975).

Aynı zamanda çalışmada annelerin çocuklarından akılcı olmayan beklentileri ile annelerin çocuğunun beslenme sürecinde deneyimlediği negatif duygular arasında pozitif yönde anlamlı, orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Bu bulgu, literatür ile uyumlu olarak bulunmuştur. Literatür, annenin yüksek beklentiye sahip olmasının öğün sırasında daha kaygılı ve stresli olmasına yol açmakta olduğunu savunmaktadır (Birch, Fisher, Grimm-Thomas ve diğerleri 2001). Çalışmaya göre, annenin hissettiği negatif duyguların temelinde yatan, çocuğuna karşı akılcı olmayan yüksek beklentiye sahip olmasıdır.

Benzer şekilde, annelerin hem akılcı olmayan mükemmeliyetçiliği hem de beklenti düzeyi ile negatif besleme stratejileri arasında pozitif yönde anlamlı, orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Önceki çalışmalar incelendiğinde, bu bulguyu direk destekleyen çalışmalar bulunmasa da, dolaylı yoldan ilişkinin varlığını ortaya koyan çalışmalar görülmektedir. Örneğin, Akçinar ve Özbek, akılcı olmayan inançlara sahip ebeveynlerin çocuğuna karşı sergilediği kontrolcü tutumlarından dolayı suçlu hissetmelerini ve sevgiyi esirgeme, tutarsız davranışlarda bulunma gibi tutumlara yönelik bildiklerini söylemektedir (2017). Buradan yola çıkarak, aşırı yüksek beklentilere sahip annelerin öğün sırasında kontrolsüz cezalandırıcı ve ya zorlayıcı tutumlar sergileyebileceği tahmin edilmektedir ve ileride bu konuda literatür çalışmalarının yapılmasının faydalı olabileceği varsayılmaktadır.

Bu çalışmada annelerin hem akılcı olmayan mükemmeliyetçiliği hem de beklenti düzeyi ile zorla besleme arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Diğer deyişle, akılcı olmayan inançlara sahip anneler, çocuklarını beslerken zorla besleme stratejisi kullana bilmektedir. Bu bulgu, önceki yapılmış literatürlerle uyumlu olarak bulunmuştur. Literatürde, akılcı olmayan inanca sahip annenin çocuğun beslenme sürecinde yoğun olarak çocuğunu kontrol etmeye çalıştığı ve yeme konusunda baskı kurduğu gözlemlenmiştir (Özdoğan ve diğ., 2018). Akılcı olmayan inançlara sahip ebeveynlerin beslenme sürecinde negatif duyguları artış göstermekte, yetersiz beslendiği ile ilgili endişesi yükseldiği için zorla besleme davranışları sergiler ve diğerlerinin çocuğun kilosuna ilişkin yorumlarına daha hassastırlar (Bloomfield ve Kendall, 2012). Bahsedilen literatür çalışması aynı zamanda bu yapılan araştırmanın bir diğer sonucunu da desteklemektedir.

Bu sonuca göre, annelerin akılcı olmayan beklentileriyle çocuklarının kilosuna ve beslenmesine yönelik kaygıları ile pozitif yönde anlamlı ilişki vardır. Bu araştırmada annelerin mükemmeliyetçiliği ile ebeveyn rolüne ilişkin yatırımı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Literatür çalışmaları incelendiğinde, bu bulgunun desteklendiği görülmektedir. Yüksek yatırıma sahip olan ebeveynler düşük yatırıma sahip olanlara kıyasla çocuklarının ihtiyaçlarını daha çok karşıladıklarına inanıyorlar (Güler ve Yetim, 2008). Başka bir deyişle, annenin çocukluk dönemine ilişkin araştırma yapması, kitap okuması, eğitimlere katılması, onu çocuğa karşı mükemmeliyetçi tutumda davranmasının karşısını almaktadır.

Bu çalışmada aynı zamanda annelerin akılcı olmayan inançları ile beslenme sürecindeki yetersiz beslenmeye ilişkin tutumları arasında ilişki incelenmiştir. Sonuca göre, annelerin akılcı olmayan beklentileri ile yetersiz beslenmeye ilişkin tutumlar arasında ilişki bulunmaz iken, annelerin mükemmeliyetçiliği ile yetersiz beslenmeye ilişkin tutumlar arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Başka bir deyişle, çocuğuyla ilgili akılcı olmayan beklentilere sahip anneler besleme sürecinde çocuğunun yetersiz beslenmesine ilişkin kaygıları ve ilişkili davranışları yok iken, mükemmeliyetçi anneler besleme sürecinde çocuğunun yetersiz beslenmesine ilişkin kaygıları ve ilişkili davranışları vardır. Bu sonuç literatürle kısmen uyumludur. Erdem ve Üstünün çalışmasına bakıldığında, annelerin beklentileri ile yetersiz beslenmeye yönelik bilişleri ve tutumlarını şekillendirmekte olduğu vurgulanmıştır (2007). Sonucun bu çalışmadan farklı çıkma sebebi katılımcı sayısının farklılığından kaynaklanıyor olabileceği düşünülmektedir. Bu yüzden, ileriye yönelik çalışmalarda bunun dikkate alınması önerilmektedir. Diğer yandan, literatür incelendiğinde, mükemmeliyetçilikle beslenmeye ilişkin tutumlar arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu destekleyen çalışmalarla karşılaşılmıştır. Yüksek kontrolcü ve mükemmeliyetçi tutuma sahip anne-babaların çocuğunu besleme sırasında besinini yoğun şekilde kontrol ettiği, yetersiz beslenmeye ilişkin inançlarının sık-sık görüldüğü vurgulanmıştır (Gerz, 2022)

Literatür incelendiğinde, bireyin ebeveyn rollerine yönelik kendilik algısının ebeveyn tutumlarını etkilediğini, böylece çocuğun gelişimde doğrudan veya dolaylı olarak rol oynadığı gözlemlenmektedir (Bornstein & diğerleri, 2003; Mac Phee & diğerleri, 1996; Güler, 2007). Bu çalışmada da literatürün bu yönüyle desteklendiği düşünülmektedir.

Sonuçlara göre, annelerin ebeveyn rolünden aldığı doyum ile çocuklarını beslerken ki negatif besleme stratejisi arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Özetle, annenin ebeveynlik rolünden aldığı doyum arttıkça, çocuğunu beslerken ki negatif besleme stratejileri (televizyon karşısında yedirme, reddettiği bazı yemekleri fark ettirmeden yedirme, parkta veya bahçede yedirme ve s.) azalmaktadır.

Çalışmada annelerin ebeveyn rolüne ilişkin algıladıkları doyum ile, öğün sırasında kullandığı zorla besleme stratejisi arasında anlamlı düzeyde negatif bir ilişki saptanmıştır. Başka bir deyişle, annelerin ebeveynlikle ilgili aldıkları zevkin artması, çocuklarını karşı beslenme sırasında daha az zorlayıcı olmalarına destek olmaktadır. Bu sonuç literatür ile uyumludur. Annenin ebeveynlikle ilgili hissettiği doyumun yüksek olması, çocuğunu emzirilme sürecinde olumlu tutuma sahip olmasını ve daha az zorlayıcı olmasını sağlamaktadır (Yalçınöz ve ark., 2014). Benzer şekilde, ebeveynlerin kendine yönelik düşük rol doyumu algılamaları, çocuğa karşı davranışlarını etkilemekte olup, daha tutarsız ve cezalandırıcı davranmasına yol açmaktadır (Jones ve Prinz, 2005).

Ek olarak, bu çalışmada, annelerin ebeveynlik rolüne ilişkin yatırımı ile çocuklarını beslerken öğün sırasında negatif duygu durumu arasında pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur. Bulunan bu sonuç, literatürle uyumlu olarak bulunmamıştır. Yapılan çalışmalar, ebeveynliğe ilişkin ebeveynin bilgi sahibi olmasının çocuğuna karşı genel tutumunu pozitif yönde etkilemekte olduğunu, daha gerçekçi beklentilere sahip olduğunu ve bunun da kendi duygu durumu üzerinde daha olumlu etki bıraktığını savunur niteliktedir (Güler ve Yetim, 2008). Bu sonucun farklı olma sebebinin örnekleme farklılığına bağlı olabileceği düşünülmektedir. Bu çalışma sadece anneler üzerinden yapılmakta iken, yukarda bahsedilen çalışmanın örneklemini hem anne hem de babalar oluşturmaktadır. İleride yapılan çalışmaların bu konuyu dikkate almasının yararlı olabileceği düşünülmektedir.

Çalışmanın sonuçlarına bakıldığında, annelerin rol dengelemesi ile öğün sırasında negatif besleme stratejileri arasında negatif yönde anlamlı düzeyde bir ilişki saptanmıştır. Diğer bir deyişle, annenin çalışan kadın, sosyal hayat, eş vb. gibi rolleri dengede tutması arttıkça, çocuğunu besleme sırasında negatif besleme stratejilerinin (televizyon karşısında yedirme, reddettiği bazı yemekleri fark ettirmeden yedirme, parkta veya bahçede yedirme ve s.) azalmaktadır. Bu sonuç literatürle uyumludur. Warshak, çalışan annenin, ev, iş,

sosyal hayatındaki rollerini dengede tutmasının, çocuğuna karşı daha pozitif ebeveyn davranış ve tutumlarıyla ilişkili olduğu ortaya koymuştur (1983).

Aynı zamanda, bu çalışmada annelerin rol dengelemesi ile öğün sırasında zorla besleme stratejileri arasında negatif yönde anlamlı düzeyde bir ilişki saptanmıştır. Ebeveyn rolüne ilşkin düşük öz yeterlilik algısına sahip ebeveynler çocuğunu besleme sürecinde zorlama davranışı sergilemekte, bu da ebeveynin öfke ve stres düzeyini artırmakta, sonuç olarak çocuğun yemeği reddederek daha fazla aç kalmasına neden olabilmektedir (Anderson ve Lock, 2007)

6.2 Moderatör (Biçimlendirici) Etki Analizleri Bulgularının Tartışılması

Bu çalışmada aynı zamanda annelerin ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algıları ile çocukların beslenme sürecine yönelik tutumları arasındaki ilişkide akılcı olmayan inançların biçimlendirici etkisi incelenmiştir. Bu doğrultuda yapılan bootstrap analizi sonuçlarına göre ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algıları ile çocukların beslenme sürecine yönelik tutumları arasındaki ilişkide akılcı olmayan inançların biçimlendirici etkisi kısmen anlamlı bulunmuştur. Biçimlendirici etki analizleri ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algıları ölçeğinin yeterlilik ve rol doyumu alt boyutu için yapılmıştır. Toplam ölçek puanından elde edilen verilerle benzer şekilde ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algıları ile beslenme süreci anne tutumlarının öğün sırasındaki negatif duygu durumu, yetersiz/dengesiz beslenmeye ilişkin tutumlar, negatif beslenme stratejileri, diğerlerinin görüşüne tepki alt boyutları ile arasındaki ilişkide akılcı olmayan inançların biçimlendirici rolü kısmen anlamlı bulunmuştur. Literatürde ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algıları ile çocukların beslenme sürecine yönelik tutumları arasındaki ilişkide akılcı olmayan inançların moderatör etkisini inceleyen bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Bu nedenle söz konusu sonuç literatür eşliğinde kısmen değerlendirilmiştir.

İlk olarak, çalışmanın sonuçları incelendiğinde, annelerin ebeveyn rolüne ilişkin yeterlilik algıları ile öğün sırasındaki negatif duygu durumu arasında anlamı bir ilişkinin saptanmasına rağmen, bu ilişkide akılcı olmayan inançların iki alt değişkeni olan mükemmeliyetçilik ve beklentilerin biçimlendirici rolü bulunmamıştır. Diğer bir deyişle, annenin anneliğe yönelik hissettiği yeterliliğin artması çocuğunu beslerken ki negatif duygular hissetmesinin azalmasına yol açmaktadır ancak bu akılcı olmayan inançlarına

bağlı olarak değişmemektedir. Bu sonuç doğrultusunda literatürde benzer biçimlendirici analiz sonucu bulunamamıştır. Bu yüzden, ileriye yönelik çalışmalarda, akılcı olmayan inançların biçimlendirici rolünün test edilmesinin yararlı olabileceği düşünülmektedir.

Benzer şekilde, çalışma hipotezleri test edildiğinde, annelerin ebeveyn rolüne ilişkin yeterlilik algısı ile çocuğunun yetersiz/dengesiz beslenmesine yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı, böylece akılcı olmayan inançların iki alt değişkeni olan mükemmeliyetçilik ve beklentilerinin de biçimlendirici rolü bulunmamıştır. Literatür incelendiğinde, bu hipotezle ilgili direkt sonuca ulaşılamamıştır. Bu yüzden, gelecek çalışmalarda bu konunun daha detaylı ele alınmasının literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın bir diğer sonucu, araştırma hipotezini kısmı olarak desteklemektedir. Annelerin ebeveyn rolüne ilişkin yeterlilik algıları ile öğün sırasındaki negatif besleme stratejileri üzerindeki olumsuz etkisinde mükemmeliyetçiliğin alt değişkenin biçimlendirici rolü var iken beklentiler alt değişkenin biçimlendirici rolü yoktur. Bu sonuca göre, yeterlilik algısı yüksek olan annelerin öğün sırasında negatif besleme stratejileri daha fazla olmakta, bu artımın üzerinde ise annenin mükemmeliyetçi olmasının bir etkisi var iken, yüksek beklentiye sahip olmasının etkisi yoktur. Bu konuyla ilgili literatür analizi yapıldığında, benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Ebeveynlerin ebeveynlikle ilgili algılarının ebeveynliğe yönelik inançlarının ve çocuk yetiştirme tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi saptanmıştır (Grusec, 2008).

Annelerin ebeveyn rolüne ilişkin yeterlilik algısının, diğerlerinin görüşüne tepkisi üzerindeki olumsuz etkisinde mükemmeliyetçiliğin alt değişkenin biçimlendirici rolü var iken beklentiler alt değişkenin biçimlendirici rolü yoktur. Bu sonuca göre, annenin düşük düzeyde kendisini yeterli görmesinin, onun diğer insanların çocuğunun kilosu ve gelişimine yönelik görüşüne daha çok önem verdiğini göstermekte olup, burada mükemmeliyetçi inançlara sahip olmasının bu etkiyi daha da artırdığı varsayılmaktadır. Sonuca bakıldığında, varsayılanın aksine, annenin çocuğuna karşı akılcı olmayan beklentiye sahip olmasının bu ilişkiyi düzenlemediği görülmektedir. Günümüzde yapılan çalışmalara bakıldığında, benzeri çalışmaya rastlanmasa da, mükemmeliyetçi tutuma sahip olan ebeveynlerin bir problemle karşılaştıklarında baş etmekte zorlandıklarını ve başarısızlıklarla ilgili kendini sorumlu hissettikleri, ve yeteneklerinden şüphe duydukları

saptanmaktadır Weaver ve ark., 2008). Bu çalışmadan yola çıkarak, diğerlerinin çocuğun kilosuna ve ya gelişimine yönelik negatif düşüncelerinin annenin bu yetersizlik hissini daha da yordayacağı düşünülmektedir. Sonuç olarak, ileriye yönelik çalışmalarda bu etkinin göz önünde bulundurularak incelenmesinin alan yazına katkıda bulunabileceği mümkündür.

Araştırmadan alınan bir diğer sonuç ise, annelerin ebeveyn rolüne ilişkin algıladığı doyumun, çocuğunun beslenmesine yönelik negatif duygu durumu üzerindeki olumsuz etkisinde beklentiler alt değişkenin biçimlendirici rolü var iken mükemmeliyetçilik alt değişkenin biçimlendirici rolünün olmadığıdır. Başka türlü açıklayacak olursak, annenin ebeveynlikten algıladığı doyum ile çocuğunu beslerken ki negatif duyguları arasındaki ilişkide akılcı olmayan beklentilere sahip olmasının herhangi bir etkisi yoktur. Diğer yandan, annenin sahip olduğu mükemmeliyetçiliğin, anneliğe yönelik doyumun beslenme sırasındaki negatif duygular üzerindeki etkisinde düzenleyici etkisi bulunmamaktadır. Literatür, annenin anneliğe yönelik duygularının kalitesinin rol doyumunu oluşturduğunu belirtmiştir (Yılmaz, Ülker & Yılmaz 2018). Annenin genel olarak anneliğe yönelik pozitif duygu durumunda olmasının, aynı zamanda öğün sırasında da daha pozitif duygular hissetmesi ile bağlı olabileceğini düşündürtmektedir. Aynı zamanda literatürde annelerin yüksek beklentiye sahip olmasının öğün sırasında daha kaygılı olmasına neden olduğunu gözlemlemek mümkün (Birch, Fisher, Grimm-Thomas ve diğerleri 2001). Bu çalışmalar göz önünde bulundurulduğunda bulunan sonuçların literatüre bu yönüyle katkı sağlayabileceğini düşündürtmektedir.

Araştırma sonucunda ek olarak, annelerin annelik rolüne ilişkin algıladıkları doyum ile yetersiz/dengesiz beslenmeye ilişkin tutumları arasındaki ilişkide akılcı olmayan inançların ne mükemmeliyetçilik ne de akılcı olmayan beklentilerin düzenleyici etkisi bulunamamıştır. Bu çalışma sonucunu destekleyecek literatürde herhangi bir çalışma bulunamamıştır. Bununla ilişkili olarak, ileriye yönelik çalışmalarda ilgili araştırmaların yapılmasının mevcut tezin sonuçlarını geliştirmeye destek sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın bir diğer hipotezinin sonuçlarına göre, annelerin ebeveyn rolüne ilişkin algıladığı doyumun, çocuğunun beslenmesine yönelik negatif besleme stratejileri üzerindeki olumsuz etkisinde beklentiler alt değişkenin biçimlendirici rolü var iken mükemmeliyetçilik alt değişkenin biçimlendirici rolünün olmadığıdır. Burada anne

olmaktan daha yoğun tatmin hissi alan annelerin çocuklarını beslerken daha az negatif besleme stratejileri (televizyon veya ipad karşısında oturtarak, dikkatini dağıtarak ve b) kullanmalarına yol açmakta olup, burada akılcı olmayan beklentilere sahip olmasının bu etkiyi daha da artırdığı varsayılmaktadır. Diğer yandan, annenin sahip olduğu mükemmeliyetçiliğin, anneliğe yönelik doyumun beslenme sırasındaki negatif duygular üzerindeki etkisinde düzenleyici etkisi bulunmamaktadır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde, bu ilişkideki beklenti değişkeninin biçimlendirici rolünü vurgulayan açıdan olmasa da, dolaylı olarak etkisini desteklemektedir. Yüksek beklentiye sahip olan ebeveynler çocuk yetiştirilme sürecinde daha çok negatif tutumlar sergilemektedirler (Güler ve Yetim, 2008).

Bu tez çalışmasında, annelerin algıladıkları rol doyumu ile çocuğunun beslenmesine yönelik diğer kişilerin görüşlerine tepkisi üzerindeki olumsuz etkisinde akılcı olmayan inançların ne mükemmeliyetçilik ne de akılcı olmayan beklentiler alt değişkeninin biçimlendirici etkisine ulaşılamamıştır. Literatür incelendiğinde, bulunan sonucu destekleyen bir literatür çalışmasına ulaşılamaması geleceğe yönelik bu alanlarda araştırma yapılmasının literatüre katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

6.3 Bulguların Sosyodemografik Değişkenlere Göre İncelenmesi

Bu kısımda çalışmanın bir diğer hipotezi olan araştırma değişkenleri ile sosyodemografik değişkenler arasında ilişki sonuçları tartışılmıştır.

İlk olarak çalışmada çocukların cinsiyete bağlı olarak yapılan grup karşılaştırmaları, annelerin kız çocuklarına yönelik beklentilerinin erkek çocuklarından daha yüksek olduğunu vurgulamıştır. Önceki literatürler incelendiğinde, çocuğun cinsiyetine yönelik ebeveyn tutumlarının farklılaştığı gözlemlenmiştir. Bazı çalışmalar anne-baba tutumlarının cinsiyetten bağımsız şekilde gözlemlendiğini savunsa da (Adachi ve Kitamura, Uji, Sakamoto, 2014), cinsiyetin ebeveyn tutumlarını farklılaştırdığını savunan çalışmalar da mevcuttur. Literatürde, anne ve babanın çocuğuna yönelik beklenti düzeyinin kadınlarda daha yüksek olduğu görülmektedir (Domenech Rodríguez, Donovick ve Crowley, 2009). Aynı zamanda, bu çalışma sonuçlarına göre, besleme sürecinde, kız çocuğu olan annelerin kız çocuklarına yönelik negatif besleme stratejisinin ve zorla besleme tutumunun erkek çocuklara kıyasla anlamlı olarak farklılaştığı

görülmektedir. Diğer yandan, erkek çocuğu olan annelerin yetersiz/dengesiz beslenmeye yönelik tutumlarının kız çocuklarına kıyasla anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. İlgili çalışmalarda, ebeveynlerin besleme stratejileriyle ilgili detaylı çalışmalara denk gerilmese de, ebeveynlerin çocuklarının cinsiyetine bağlı olarak tutum farklılıklarını inceleyen çalışmalarla karşılaşılmıştır. Kız çocuklarına karşı korumacı tavrın erkek çocuklarına kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir (Stephens, 2009). Buradan yola çıkarak, annelerin besleme sürecinde kız çocuklarına karşı daha kontrolcü ve yüksek beklentide olması sonucunu destekleyebiliriz. Cinsiyet farklılıklarını, toplumsal ve kültürel değerlerin kadın-erkek rollerine yönelik tutumlarının büyük etkisiyle açıklanabilir. Günümüzde kadın-erkek eşitsizliğinin azalmasına yönelik kadınların iş hayatına daha fazla katılması destek sağlasa da, toplum erkeğin daha özgüvenli, bağımsız ve güçlü olmasını destekleyen tutumlara, kadınlarınsa duygusal ve korunmaya muhtaç duyulan konumda olmasına neden olacak tutumlara sahip olmaktadır (Yılmaz, 2018). Bu bağlamda bakıldığında, annelerin kız çocuklarına yönelik korumacı ve baskılayıcı tutumları sergilerken, erkek çocuklarına daha fazla kendi kararlarını verebilme özgürlüğü sağlamasını daha iyi açıklayabiliriz.

Çalışma değişkenleri ile sosyodemografik değişkenler arasında ilişki sonuçları incelendiğinde, katılımcıların eğitim durumunun, ekonomik durumunun ve mesleğinin aynı sosyodemografik değişkenlerle aynı yönde ilişkide olduğu gözlemlenmiştir. Bu değişkenler akılcı olmayan beklentiler, öğün sırasındaki negatif duygu, negatif besleme stratejileri, zorla besleme, diğerlerinin görüşüne tepki ve yatırımdır. Bu çalışmada annelerin eğitim düzeyi ve ekonomik durumu arttıkça, çocuklarına yönelik akılcı olmayan beklentileri de artmaktadır. Bununla orantılı olarak, mavi yaka meslek gruplarında çalışan anneler, beyaz yaka meslek gruplarında çalışan annelere kıyasla daha çok akılcı olmayan beklentilere sahipler. Literatür incelendiğinde, bu bulgularla ilişkili ve ilişkili olmayan sonuçlara karşılaşılmıştır. Özbiler, annelerin akılcı olmayan inançlarını inceleyen çalışmasında, annelerin beklentiler alt ölçeğinin çalışma grubuna, eğitim düzeyine ve ekonomik durumuna göre anlamlı bir farklılaşma bulunmadığını, annelerin mükemmeliyetçilik alt ölçeğinin eğitim düzeyine ve ekonomik durumuna göre ise anlamlı derecede farklılaştığını vurgulamaktadır (2017). Bahsedilen araştırma sonucu bu araştırmanın bulguları ile uyumlu bulunmamıştır. Mevcut araştırmada annelerin eğitim durumu ve ekonomik durumu arttıkça çocuklarına yönelik beklentileri azalmakta, beyaz

yakalı meslek gruplarında çalışanlarında aynı şekilde mavi yakalı meslek grubuna kıyasla daha az akılcı olmayan beklentilere sahiptirler. Bu sonuca bakılırsa, ebeveynlerin eğitim düzeyinin artması çocuklarının gelişimine ve gelişim kapasitesine dair daha fazla bilgi sahibi olmalarına katkı sağlamaktadır. Böylece, bu ebeveynlerin çocuklarına yönelik daha gerçekçi beklentilere sahip oldukları varsayılmaktadır.

Mevcut çalışmada, annelerin ebeveyn rolüne ilişkin algıladığı yatırım, annelerin eğitim düzeyi ve ekonomik durumu arttıkça, azalmaktadır. Bununla orantılı olarak, mavi yaka meslek gruplarında çalışan anneler, beyaz yaka meslek gruplarında çalışan annelere kıyasla daha fazla ebeveyn rolüne ilişkili yatırım algılamaktadır. Literatür incelendiğindeyse, Tambulut ve Eklerin, bakıcı annenin ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısının hiçbir alt değişkeninin eğitim düzeyi, ekonomik durum ve meslek grubuna göre farklılaşmadığını savunmaktadır (2019). Bulunan sonuçların farklılaşma sebeplerinden biri olarak, Tambulut ve arkadaşlarının araştırmalarında kendilik değeri değişkenini, annelerle değil bakıcı annelerle yapmış olması düşünülebilir.

Araştırma sonucuna göre, annelerin eğitim düzeyi ve ekonomik durumu arttıkça, çocuklarını besleme sürecinde negatif duyguları, negatif beslenme stratejileri, zorla besleme davranışları, diğerlerinin görüşüne tepkileri azalmaktadır. Bununla orantılı olarak, mavi yaka meslek gruplarında çalışan anneler, beyaz yaka meslek gruplarında çalışan annelere kıyasla besleme sürecinde negatif duyguları, negatif beslenme stratejileri, zorla besleme davranışları, diğerlerinin görüşüne tepkileri daha fazla görülmektedir. Alan yazında bu sonucu hem destekleyen hem de desteklemeyen sonuçlara ulaşılmıştır. Fışkın ve Ölçerin yaptığı çalışma sonuçları benzer bulgulardan bahsederken (2022), Elmas ve Dilbilir, çalışmasında annelerin çocuklarını besleme süreci tutumları ile eğitim düzeyi, ekonomik durumu ve mesleğine yönelik farklılaşmadığını söylemiştir (2022). Genel olarak bakıldığında, annenin sahip olduğu eğitim düzeyinin gelirini ve mesleğini etkilemekte olduğu, bunun da hem çocuğuna karşı akılcı olmayan inançlarını hem ebeveynliğe yönelik yatırımını hem de beslenme sürecinde çocuğuna karşı tutumlarını göre farklılaştırdığı gözlemlenmektedir.

Bu çalışmada, annelerin medeni durumuna ilişkin grup karşılaştırmaları, mevcut çalışmanın değişkenlerinin medeni durumu bağlı farklılaşmadığını göstermektedir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde, ebeveyn tutumu ve kendilik algısının medeni duruma

bağlı olarak farklılaşmadığını gösteren araştırmalar bu çalışmanın sonuçlarını desteklemektedir (Şirin, 2014). Bu değişkenlerin yanı sıra literatürde akılcı olmayan inançların (Bilge ve Arslan, 2001) medeni duruma bağlı olarak farklılaşmadığı gözlenmiştir. Bu sonuçlar, medeni durumun ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısı, ebeveyn tutumu ve akılcı olmayan inançlara ilişkin anlamlı ölçüde etkisinin bulunmadığını desteklemektedir.

Araştırmanın değişkenleriyle annenin yaşı arasında ilişkinin incelenmesi sonucunda, annenin sahip olduğu akılcı olmayan beklentilerle, negatif besleme stratejisinin ve diğerlerinin görüşüne tepkisi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Literatür incelendiğinde, 16-25 yaş aralığında olan ebeveynlerin 31-45 yaş aralığındaki ebeveynlere kıyasla daha fazla akılcı olmayan inanca sahip olduğu görülmüştür (Ackerman, 1999). Bu çalışmada da annenin yaşı arttıkça, akılcı olmayan beklentilerinin de arttığı gözlemlenmektedir. Bu sonuç, benzer şekilde çalışmanın bulgusunu desteklemektedir. Ek olarak, annenin negatif besleme stratejisi ve diğerlerinin görüşüne tepkisi ile yaşı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Annenin yaşı arttıkça, yedirme tutumunun daha pozitif yönde değiştiğini ve diğerlerinin çocuğun gelişimine yönelik tutumundan daha az etkilendiği görülmektedir. Bu sonuç literatürle uyumludur. Fişkın ve Ölçerin yaptığı çalışmada annelerin yaşı bu çalışmadaki örneklemle aynı olmasa da, yaş ile negatif beslenme süreci tutumları ve diğerlerinin görüşüne tepki tutumu arasında negatif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır (2022).

Literatürde annelerin çocuklarının yaşı ile sergiledikleri beslenme süreci tutumları arasında ilişki incelendiğinde, anlamlı bir farklılığın bulunmadığı gözlemlenmiştir (Elmas ve Dilbilir, 2022). Benzer şekilde, bu çalışmada negatif besleme stratejileri dışında, çocuğun yaşı ile annenin beslenme süreci tutumları arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır. Negatif besleme stratejileri açısından ise, çocuklarının yaşı, 3-4 olan katılımcıların 5-6 yaş arası olanlara göre negatif beslenme stratejileri daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuca bağlı olarak, yaşı 3-4 olan çocukların annelerinin çocuklarının yetersiz beslenmesine yönelik kaygılarının daha yüksek olduğu düşünülmektedir (Weaver ve ark., 2018). Bahsedilen çalışma sonucundan yola çıkarak, annelerin 3-4 yaş aralığındaki çocuklarına yönelik negatif besleme stratejileri kullanmaları açıklanabilir. Beslenme alışkanlıklarının oluşmasında 3-4 yaş arası önemli rol oynamaktadır. Bu yaş

aralığında çocuğu olan annelerin bu sürecin daha iyi temelle gelişmesi için beslenme sırasında daha yoğun kaygı hissettiği ve negatif besleme stratejileri kullandığı düşünülmektedir.

Çalışmada aynı zamanda, çocuğunun yaşı 3-4 olan annelerin diğer gruplara kıyasla daha fazla mükemmeliyetçilik düzeyine sahip olduğu gözlemlenmektedir. Bu sonuca ilişkin literatür taraması yapıldığında herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Geleceğe yönelik yapılacak olan çalışmaların bu konuda literatür eksikliğini kapsayacağı düşünülmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgular, bu annenin çalışma durumu ile çocuklarından akılcı olmayan beklentileri ile anlamlı ilişki olduğunu söylemektedir. Çalışan annelerin, çalışmayanlara kıyasla daha fazla beklentide olduğu gözlemlenmiştir. Benzer şekilde, annelik ve çalışan kişi rolleri ile beklenti düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir diğer çalışmada, annenin beklenti düzeyi ile ebeveynlik rolüne karşı hissettiği sıkıntı arasında ilişki saptanmıştır (Mitchelson ve Burns, 1997). Diğer yandan, bu çalışmada annelerin çalışma durumu ile mükemmeliyetçilik arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Diğer bir deyişle, bulunan sonuç, çocuk yetiştirme ile ilgili mükemmeliyetçi düşünceleri çalışma durumuna göre farklılaşmadığını göstermektedir. Bu bulguyu destekleyen bir diğer çalışma, ebeveynlerin akılcı olmayan inanışlarının çalışma durumuna göre farklılaşmadığını göstermiştir (Çekiç, Kaya ve Buğa, 2016). Aynı zamanda, çalışan annelerin çalışmayanlara kıyasla zorla besleme düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Araştırmamızda, örnekleme dahil olan kadınların büyük çoğunluğunun çalışan olması zaman sıkıntılarından dolayı beslenme konusunda olumsuz davranışlara yönelmiş olabileceklerini düşündürmüştür. Son yıllarda yapılan farklı bir araştırmada; babaların annelere kıyasla genellikle gıda alımı üzerinde daha az aktif oldukları, annelerin ise çocuklarının beslenme sürecinde doğrudan etkili oldukları belirtilmiştir (Scaglioni, 2018). Benzer şekilde yapılan diğer çalışmalarda ülkemizde evde yemeğin hazırlanması ve sunulması gibi görevlerde genellikle kadınların rol aldığı, çalışan erkeklerin ev içi görevlere çok fazla dahil olmadığı ve beslenmeye yönelik tüm sorumluluğun kadınlara yüklendiği üzerinde durulmuştur (Onur, 2017). Bu açıdan literatürle benzer sonuçlar elde edilmiştir.

Bu çalışmada psikolojik rahatsızlığı olan çocukların anneleri ile, çocuğunun psikolojik bir sorunu olup olmadığından emin olamayan annelerin akılcı olmayan inançları (beklenti ve mükemmeliyetçilik) ile anlamlı düzeyde ilişki vardır. Araştırma sorularını cevaplarken, çocuklarının psikolojik bir sorunu olmadığından emin olmayan annelerin, çocuğunun iyi oluş hali ile ilgili kaygılı olduğu varsayılmaktadır (Erdem ve Üstün, 2007). Bu açıdan değerlendirildiğinde, elde edilen bulgu literatürle uyumludur. Depresyon tanısı alan 123 ergenle yapılan çalışmada ebeveynlerin akılcı olmayan inançları ve aile ilişkileri arasındaki ilişki incelenmiştir (Eryüksel ve Akın, 2003). Yüksek akılcı olmayan inançlara sahip olan anne-babaların çocuklarında daha fazla psikolojik rahatsızlıkların görülmesi olasıdır.

Mevcut çalışmadan elde edilen bulgular, akılcı olmayan inançlar ile psikolojik problemler arasında ilişki olduğunu gösteren literatürle benzerlik göstermektedir. Anne babaların sahip olduğu akılcı olmayan inançlarının çocuklardaki davranış problemlerini yordadığını savunan araştırmada ebeveynlerin çocuklarından akılcı olmayan beklentilerinin çocuklardaki davranış problemlerine yol açabileceğini ileri sürmüştür (Hamamcı ve ark., 2011) Konuyla ilgili literatür sonuçlarından da görüldüğü gibi ebeveynlerin akılcı olmayan mükemmeliyetçi ve beklenti düzeyinin artması çocuklarda psikolojik problemlere rastlanma ihtimalini yükseltmektedir.

Araştırma sonucuna göre, psikolojik bir tanı alan çocukların anneleri ebeveyn rolüne ilişkin daha fazla yatırım algısına sahiptirler. Yatırım boyutu annenin kendisini ne derecede sorumlu algıladığı ve bu sorumluluğu ne derecede üstlendiğiyle ilişkili olarak görülmektedir (Greenberg ve Goldberg, 1989). Bu sonuçtan yola çıkarak, psikolojik sorunu olan çocukların annelerinin kendilerini daha sorumlu olarak hissetmeleri olası sonuç olarak değerlendirilmektedir.

Annelerin besleme sırasında negatif duygu durumu ve negatif besleme stratejisinin çocuğunun psikolojik sorunu ile anlamlı ilişkisi bulunmuştur. Literatür incelendiğinde, annenin psikolojik iyi olması ile çocuğuna karşı beslenme tutumları arasındaki ilişki incelendiğinde, istatistiksel olarak anlamlı negatif bir ilişki bulunmuştur. Annelerin olumsuz duygular hissetmesi ile öğün sırasında negatif besleme tutumları gösterme olasılığı artmaktadır (Elmas ve ark, 2022). Aynı zamanda, Gau ve arkadaşlarının DEHB'de anne baba ve ailesel etkenleri araştırdıkları çalışmalarında annelerde uyku

problemi, anksiyete, depresyon, bedensel yakınmalar gibi sorunların arttığı görülmüştür. Bu literatür sonuçlarından yola çıkarak, psikolojik sorunu olan annelerin duygu durumunun bundan negatif yönde etkilendiği, böylece beslenme sürecinde negatif besleme stratejileri kullandığı varsayılmaktadır.

Yapılan çalışma sonuçlarına göre, annelerin çocuklarına yönelik akılcı olmayan inançları (beklentiler, mükemmeliyetçilik) ile çocuk sayısı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Sonuca göre, 3 ve üzeri çocuk sahibi olan annelerin hem mükemmeliyetçilik hem de beklentiler düzeyinde yüksek puan almıştır. Bu sonuç literatürle uyumlu değildir. Özbiler, yaptığı çalışmada ilköğretim döneminde çocuğu olan annelerin Beklenti ve Mükemmeliyetçilik Alt Ölçeklerinin çocuk sayısına göre anlamlı olarak farklılaşmadığını vurgulamıştır (2007). Sonuçlardaki farklılık örnekleme alınan annelerin çocuklarının yaşı olabileceği düşünülmektedir.

Aynı zamanda çalışmada çocuk sayısı ile annelerin beslenme süresinde negatif duygu durumu, negatif besleme stratejisi ve zorla beslemesi sonuçlarına bağlı olarak farklılaştığı görülmektedir. Sonuca göre, çocuk sayısının artması annelerin kullandığı negatif besleme stratejisinin, öğün sırasında hissettiği negatif duygu durumunun ve zorla besleme davranışının arttığı gözlemlenmektedir. Bu sonuç literatürle uyumlu değildir. Elmas ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada çocuk sayısı ile beslenme süreci anne tutumları incelenmiş ve alt boyutları arasındaki ilişki incelenmiş, çocuk sayısının, annelerin beslenme sürecindeki tutumları ile anlamlı ilişki bulunamamıştır (2022). Bahsedilen çalışmada örneklem sayısının bu araştırma örnekleminde iki kat daha az olmasının bu çeşitliliği açıklayacağı düşünülmektedir.

6.4 Araştırmanın Sınırlılıkları ve Öneriler

Tüm bu elde edilen sonuçlar çalışmanın katılımcıları ve araştırmada kullanılan ölçme araçlarıyla sınırlıdır. Gelecek çalışmalarda ölçeğin farklı ve daha geniş demografik özellikli örneklemlerde incelenmesinin psikometrik özellikleri ve faktör yapısını destekleyebileceğini düşündürtmektedir. Bu çalışmada, katılımcıların çoğunluğu evli veya beraber yaşadığını, çocuklarınınsa psikolojik sorununun olmadığını belirtmektedirler. Ayrıca, katılımcıların sadece anneler ile yapılması da bu araştırmanın sınırlılıklarından bir tanesidir. Özellikle ebeveynlerin cinsiyeti göz önünde

bulundurulduğunda karşılaştırma eksikliğine dikkat edilmelidir. Bu yönleriyle bakıldığında, örneklemin temsil ediciliğinin kısıtlı olduğu görülebilir. Gelecek çalışmalarda, ebeveynin cinsiyeti ve evlilik durumu gibi demografik özellikler açısından homojen dağılımının olduğu örneklemler üzerinden çalışılması sonuçların geçerliliğine katkı sağlayabilir.

Mevcut çalışmada ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısı ile beslenme süreci yeme tutumu arasındaki ilişkide akılcı olmayan inançların biçimlendirici etkisi kısmen anlamlı bulunmuştur. Bununla ilişkili olarak, konuya bağlı gelecekte yapılacak araştırmalarda, bu araştırmanın desteklenmesinin faydalı olacağı varsayılmaktadır. Aynı zamanda, bu süreçte daha homojen dağılan ve büyük örneklem gruplarına ulaşılması, yapılacak olan çalışmaları güvenilirlik ve geçerlilik açısından güçlendirecektir.

Günümüzde anne babaların sahip olduğu yüksek düzey stres ve çocuğu için yaşadığı gelecek kaygısı, çocuğuna karşı yatırımları, çocuklarından olan beklentisini arttırabilmektedir. Bu da çocuğa karşı yüksek beklentilere sebep olabilmekte ve çocuğun daha gergin ve endişeli hissetmesine neden olabilmektedir.

Konuyla ilgili olarak, Ackerman yaptığı çalışmasında anne babaların akılcı olmayan inançları ile anne baba olma ile ilgili yeterlilik algıları arasındaki ilişkiyi incelemiştir (1991). Çalışma sonucu, ebeveynlerin sahip olduğu akılcı olmayan inançlar ile yeterlilik algıları arasında negatif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Mükemmeliyetçi ebeveynlerin sahip olduğu kalıplar hem kendileriyle hem de çocuklarının yeterlilik düzeyi üzerinde etkili olabilir. Ebeveynlerin çocuklarına yönelik yüksek beklenti ve mükemmeliyetçi yaklaşıma sahip olmaları çocuklar üzerinde olumsuz etki yaratabilmektedir. Düşük yeterlilik algısına sahip olan ebeveynlerin aynı zamanda beklentiler ve mükemmeliyetçi yaklaşımının da fazla olması çocuklarda psikolojik sorunların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Bu çalışmalar ve mevcut araştırma göz önünde bulundurulduğunda, toplumun geleceği olan çocukların psikolojik sağlığının korunması her zaman birincil hedef olmalıdır. Bu hedef doğrultusunda, ebeveynlerin çocuk doğumu öncesinden kendi psikolojik sürecinden geçmesi ve çocuk bakımı ve psikolojisiyle ilgili eğitimler alınması önerilmektedir.

Aynı zamanda, yapılan çalışmalarda yetişkinlerin akılcı olmayan inançlarının değerlendirme sonuçlarına göre, kadınlar erkeklere kıyasla daha fazla akılcı olamayan inançlara sahiptir (Bilge ve Arslan, 2001). Geleneksel rolün kadın üzerinde kurduğu "zayıf" baskısını üstlenmek durumunda kalan kadın, güvensizlik yasamakta ve daha mükemmel olabilmek için kendisini zorlamaktadır (Kavemann ve Lohstöter, 1998). Böylece, kadınların akılcı olmayan inanç ve düşünceleri daha kolay içselleştirdiği ileri sürülebilir.

Benzer şekilde, çalışmalar incelendiğinde cinsiyete bağlı ebeveyn tutumu farklılıklarını beslenme sürecine yönelikte olduğu gözlemlenmektedir. Genel olarak, günümüzde babaların çocukların beslenme sürecindeki rolüne dair çok az bulguya rastlanmıştır (Balat, 2014). Günümüz kültüründe babanın anneye kıyasla çocuk bakımını ve sorumluluğunu daha az üstlenmesi, annelerin genel olarak ebeveynliğe ve yeme-yedirme sürecine ilişkin daha sorumlu ve suçlu hissetmesine yol açabilmektedir. Bu bakış açısıyla da bakıldığında, annelerin ebeveyn sorumluluğunu eşi ile paylaşmasının dolaylı yoldan çocuğun psikolojik gelişimine etki sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Ackerman, K. A. (1999). *Irrational beliefs and parenting stress*. Unpublished Doctoral dissertation. Canada: University of Alberta.

Akçinar, B. ve Özbek, E. (2017). Benlik gelişiminin öz-yeterlik algısı ve ebeveyn davranışlarıyla ilişkisi. *Türk Psikoloji Yazıları*, *20*(40), 38–53.

Aksoy V., Diken İ.H. (2009). Annelerin Ebeveynlik Öz yeterlilik Algıları ile Gelişimi Risk Altında Olan Bebeklerin Gelişimleri Arasındaki İlişkiyi İnceleyen Araştırmalara Bir Bakış. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 10(1): 59-68.

Akın, A., Uysal, R. & Çitemel, N. (2013). Çocukluk dönemi mutluluk/huzur anıları ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26.sayı, 71-80.

Anderson, A.C., Lock, J. (2007). Beslenme Bozuklukları. İçinde: Steiner H,Yalom DI ed. Okul-Öncesi Çocuklarının Terapisi. (Çev. Yeşilmen ŞÇ). İstanbul: Prestij Yayınları, 235-61.

Azar, S. T., Reitz, E. B. ve Goslin, M. C. (2008). Mothering: Thinking is part of the job description: Application of cognitive views to understanding maladaptive parenting and doing intervention and prevention work. *Journal of Applied Developmental Psychology, 29*(4), 295–304. doi:10.1016/J.APPDEV.2008.04.009

Balat, G. U., Sezer, T. ve Tunçeli, H. İ. (2014). Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların annelerinin öz yeterlilik ve öfke düzeylerinin incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (29), 47-63.

Bandura, A. (1982). The Assessment And Predictive Generality Of Self-Recpections Of Efficacy. J. Behov. Theori.ve Exp. Px.vchm. Vol 13.

Barnett, R. C. (2004). Women and multiple roles: Myths and reality. *Harvard Review of Psychiatry*, 3, 159-165.

Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator–mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of personality and social psychology, 51*(6), 1173. No 3. pp. 195-199. 1

Bernard, M.E., Ellis, A., Terjesen, M. (2006). Rational-Emotive Behavioral Approaches to Childhood Disorders: History, Theory, Practice and Research. In: Ellis, A., Bernard, M.E. (eds) Rational Emotive Behavioral Approaches to Childhood Disorders. *Springer, Boston, MA.* https://doi.org/10.1007/0-387-26375-6_1

Bernard (Eds),*Rational Emotive Behavioral Approaches to Childhood Disorders: Theory, Practice and Research* (ss. 3–84). Boston, MA: Springer US.

Bilge, F. ve Arslan, A. (2001). Yetişkinlerin akılcı olmayan düşüncelerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 2* (16), 23-30.

Birch, L. L., & Fisher, J. O. (2000). Mothers' child-feeding practices influence daughters'eating and weight. *American Journal of Clinical Nutrition, 71*(5), 1054–1061.

Bloomfield, Linda, and Sally Kendall. "Parenting Self-Efficacy, Parenting Stress and Child Behaviour before and after a Parenting Programme." *Primary Health Care Research & Development*, vol. 13, no. 04, 2012, pp. 364–372.,doi:10.1017/s1463423612000060.

Bolat, Y. (2016). Sosyal değerleri ve değerler eğitimini anlamak. *The Journal of Academic Social Science, 4 (29), 322-348.*

Bornstein, Marc H., et al. "A Cross-National Study of Self-Evaluations and Attributions in Parenting: Argentina, Belgium, France, Israel, Italy, Japan, and the United States." *Developmental Psychology*, vol. 34, no. 4, 1998, pp. 662–676., doi:10.1037/0012-1649.34.4.662.

Burger, M. J. (2006). *Kişilik*. İ.D. Erguvan Sarıoğlu (Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Cavkaytar A, Aksoy V, Ardıç A. Ebeveyn öz yeterlik ölçeği geçerlik ve Güvenirlik çalışmasının güncellenmesi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International.* 2014; 4(1):69-76.

Carr, A. (2006). *The hand book of child and adolescent clinical psychology: A contextual approach. NY*: Brunner Routledge.

Charlotte Johnston ve Eric J. Mash. (2010). A Measure of Parenting Satisfaction and Efficacy. *Journal of Clinical Child Psychology. Volume 18,* Issue 2, Pages 167-175.

Corey, G. (2008). Psikolojik Danışma, Psikoterapi Kuram ve Uygulamaları. T. Ergene (Çev.). Ankara: Mentis Yayıncılık.

Corey G. (2009). *Theory and practice of counseling and psychotherapy*. Thomson Learning, Inc., USA.

Coleman, Priscilla K., and Katherine Hildebrandt Karraker. "Parenting Self-Efficacy Among Mothers of School-Age Children: Conceptualization, Measurement, and Correlates*." *Family Relations*, vol. 49, no. 1, 2000, pp.13–24.,doi:10.1111/j.17413729.2000.00013.x.

Cohen, J. (1988). Statistical power analysis for the behavioral sciences (2. baskı). New York Routledge.

Crain, R. M., ve Bracken, B. A. (1994). *Age, Race, And Gender Differences in Child and Adolescent Self- Concept: Evidence From a Behavioral-Acquisition, Context-Dependent Model.* School Psychology Review, *23*(3), 496-511.

Çekiç, A., Kaya, İ. ve Buğa, A. (2016). Anne babaların akılcı olmayan inançları ile yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Bildiri Özetleri Kitabı.* 1817-1818.

Çivitçi, A. (2014). İlk ergenlikte öğrenci yaşam doyumu: okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri açısından bir değerlendirme. *Millî Eğitim Dergisi*, S.202, 5-18.

Çivitci, A. (2006b). Ergenlerde Mantıkdışı İnanç ve Sürekli Kaygı İlişkisi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7(12).*

Dilsiz, H. Beslenme Süreci Anne Tutumları Ölçeği (BSATÖ): Geliştirilmesi, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türkiye Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 1-9.

Domenech Rodríguez, M. M., Donovick, M. R. ve Crowley, S. L. (2009). Parenting styles in a cultural context: observations of "protective parenting" in first-generation Latinos. *Family process*, 48(2), 195–210.

Doğan, S. (1995). Akılcı-Duygusal Terapi: Kuramsal Bir İnceleme. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2 (6), 29-36.

Doğan, D. G., & Ertem, İ. Ö. (2005). Bebeklik ve Erken Çocukluk Döneminde YemeSorunları. İçinde: Ertem, İ.Ö. (eds). Gelişimsel Pediatri. Ankara: Çocuk Hastalıkları Araştırma Vakfı, s.229-246.

Dryden W. and Branch R. (2008). *The Fundamentals Of Rational Emotive Behaviour Therapy, John Wiley and Sons.*

Efe, K. (2005). *Okul öncesi eğitim çağında çocuğu olan ailelerin denetim odağı türü ve çocuklarının sosyal davranışlarını denetlemeleri arasındaki ilişki*. Yükse Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Ekim, A. (2016) The Effect of Parents' Self-Efficacy Perception on Healthy Eating and Physical Activity Behaviors of Turkish Preschool Children, *Comprehensive Child and Adolescent Nursing, 39*:1, 30-40, DOI: 10.3109/01460862.2015.1090500

Ellis, Albert, et al. *The Practice of Rational Emotive Behavior Therapy*. Springer Publishing, 2007.

Ellis, A. (1979). *Reason and Emotion in Psychotherapy. Toronto*: Citadel Pres.

Elmas, B., Dilbilir, Y., Demiralp, C., & Acar, D. (2022). Çocuklarda beslenme sürecinde annelerin tutumları ile psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of Child And Development*,*4*(8), 88-103.

Erdem, G. ve Üstün, B. (2007). Bebeklik ve Çocukluk Döneminde Yeme Sorunları: Beslenmede İlişkinin Önemi. Aysev, A.S. ve Taner, Y.I.(Editörler).Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları. Ankara:Johnson & Johnson.

Erdoğmuş, Ş., Koç, E. & Ayhan S. (2001). Türkiye'de yaygın kullanılan web portallarının kullanıcı hislerine dayanılarak kansei mühendisliği ile değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 2011, Cilt 22/2. 15-34

Eryavuz, A. (2006). Çocuklukta algılanan ebeveyn kabul veya reddinin yetişkinlik dönemi yakın ilişkileri üzerindeki etkileri. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir.

Eryüksel Gül N. Ve Akın Ebru, Depresyonu olan Ergenler ile Anne Babaların Aile İlişkilerinin ve Bilişsel Çarpıtmalarının İncelenmesi, *Türk Psikoloji Dergisi*, 2003, Cilt: 18/51, 59-73.

Evirgen, N. (2010). Aile içi örüntülerin çocukların algıları açısından incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Ankara.

Fall, J. A., Holden, J. M. and Marquis, A. (2004). Theoretical Models of Counseling and Psychothrapy. Brunner-Routledge, New York and Hove.

Feldman, R., Keren, M., Gross R.O. and Tyano, S. (2004).Mother-Child Touch PatternsInInfant Feeding Disorders:Relation To Maternal, *Child And Environmental Factors.J Am Acad Child Adolesc Psychiatry, 43* (9), 1089-109

Fisher, J.O., Birch, L.L.,(1999). Rectricting Access to a platabe food affects children's behavioral response, food selection and intake. Am. J. Clinical Nutrition.(69),1264- 1272.

Fister, J.O. &Birch, L.L. (1999). *Rectricting Access To a Platabe Food Affects Children's Behavioral Response, Food Selection and Intake.* Clinical Nutrition, 69, 1264-1272.

Fuller C, Keller L, Olson J, Plymale A. Helping preschoolers become healthy eater. *Journal of Pediatric Health Care* 2005;19(3):178- 82.

Gander M.J. &Gardiner H.W. (2001). *Çocuk ve ergen gelişimi*, İmge Kitabevi, Ankara.(Yayıma Hazırlayan: Prof. Dr. Bekir Onur).

Gau SF. Parental and family factors for attention deficit hyperactivity disorder in Taiwanese children. Aust N J Z Psychiatry 2007; 41:688-696.

Geldard, K. ve Geldard, D. (2016). *Counselling Children: A Practical Introduction*(G.Erden ve Ç. Kudiaki, çev.). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.

George, D., & Mallery, M. (2010). SPSS For Windows Step By Step: A Simple Guide And Reference, 17.0 Update (10a ed.) Boston: Pearson

Golemean, D. (2016). *Duygusal Zeka* (B. S. Yüksel, çev.). İstanbul: Varlık Yayınları.

Gözübüyük-Bayraktaroğlu, M. (2010). Anaokulunda çocuğu olan çalışan ve çalışmayan annelerin rol memnuniyetlerine göre depresyon ve kaygı belirtileri düzeylerinin karşılaştırılması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Maltepe Üniversitesi. Türkiye.

Grusec, J. (2007). Parents attitudes and beliefs: Their impact on children's development. *Encyclopedia on Early Childhood Development*. 13Temmuz 2019 Tarihinde

http://www.childencyclopedia.com/sites/default/files/textesexperts/en/654/parents-attitudes-and-beliefs-their-impact-on-childrens development.pdf adresinde edinilmiştir.

Greenberger, Ellen, and Wendy A. Goldberg. "Work, Parenting, and the Socialization of Children." *Developmental Psychology*, vol. 25, no. 1, 1989, pp. 22–35., doi:10.1037/0012-1649.25.1.22.

Güler, M., ve Yetim, Ü. (2007). Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği: geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikoloji Yazıları, 11*(22), 34-43.

Gürbüz, S., & Şahin, F. (2018). Research methods in social sciences.

Hamamcı, Z., Duy, B., ve Kaya, İ. (2011). Investıgatıon of ırrational parenting beliefs, perceived stress and coping with stress. *7.International Congress of Cognitive Psychotherapy 'Clinical Science'*, 02-05 June, Istanbul, pp.117.

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J. ve Anderson, R. E. (2013). Multivariate data analysis Pearson Higher Ed.

Harrell, Janet E., and Carl A. Ridley. "Substitute Child Care, Maternal Employment and the Quality of Mother-Child Interaction." *Journal of Marriage and the Family*, vol. 37, no. 3, 1975, p. 556., doi:10.2307/350519.

Hayes, A. F. (2018). Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis second edition: A regression-based approach. *New York, NY: Ebook The Guilford Press. Google Scholar*.

Hauck, P.A. (1967). *Rational Management of Children*. Libra Publisher. New York. 14-38.

Hendricks, K., Brifel, R., Novak, T., and Ziegler P. (2006). Maternal and Child Characteristics Associated with Infant and Toddler Feeding Practices. *Journal of the American Dietetic Association, 106* (1), 135-148.

Homes: The Child's Perspective. *New Directions for Child and Adolescent Development*. No. 19, p. 29-46

Ihinger-Tallman, Marilyn, et al. "Developing a Middle-Range Theory of Father Involvement Postdivorce." *Journal of Family Issues*, vol. 14, no. 4, 1993, pp. 550–571., doi:10.1177/019251393014004005.

Işıkol, K. (2019). Okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin akılcı olmayan inançları ve ebeveynlik öz yeterlik algıları ile çocukların sosyal beceri ve problem davranışları arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul

Jones, Tracy L., and Ronald J. Prinz. "Potential Roles of Parental Self-Efficacy in Parent and Child Adjustment: A Review." *Clinical Psychology Review*, vol. 25, no. 3, 2005, pp. 341363., doi:10.1016/j.cpr.2004.12.004.

Jones, R.N. (2000). Six Key Approaches to Counseling and Therapy. London: Paston Prepress.

Joyce, M. R. (2006). A Developmental, Rational Emotive Behavioral Approach for Working with Parent. In Rational –Emotive Behavioral Approach to Childhood Disorders Theory, Practice and Research.

Ellis, A. and. Bernard M.E. (Eds.), Springer Science Business Media, New York, pp.168-209.

Johnston, Charlotte, and Eric J. Mash. "A Measure of Parenting Satisfaction and Efficacy. *Journal of Clinical Child Psychology*, vol. 18, no. 2, 2010, pp. 167–175., doi:10.1207/s15374424jccp1802_8.

Johnston C. ve Mash, J. E. (1989). A measure of parenting satisfaction and efficacy. *Journal of Clinical Child Psychology, 18* (2), 167-175.

Kanioğluları, A. O. ve Budak, N. (2015). Lefkoşa' da kreş ve anaokuluna devam eden çocukların beslenme davranışlarına ve vücut ağırlığına annenin çocuk besleme tutum ve davranışlarının etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs

Kaya, M. (1999). Ana-Baba Eğitimi Destekli Beslenme Eğitiminin 3-6 Yaş Grubu Çocukların Beslenme Bilgisi ve Davranışlarına Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kaya, İ. ve Hamamcı, Z. (2011). Anne-Babaların Akılcı Olmayan Ölçeği'nin Geliştirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 11*(3), 1149–1165.

Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler teknikler.* Ankara: Nobel.

Kavemann, B. ve Lohstöter, 14 (1998), *Kız Çocuklarının Aile İçinde Yaşadıkları Cinsel Şiddet* (Cev: Sibel), Istanbul: Kirkikindi Yayınları

Kobak, C. & Pek, H. (2015) "Comparison of Mother and Child Health and Nutrition Habits of the Nursery School Kids in Preschool Period (Aged 3-6)", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*, 30(2): 42-55.

Köroğlu, E. ve Türkçapar, H. (2009). *Psikoterapi yöntemleri*. Ankara: HYB Basım Yayın Ellis, A. and Dryden, W. (1997). The practice of rational emotive behavior therapy. New York: Springer Publishing Company. 4-14.

Köroğlu, E. (2014). *Akılcı düşünme.* Ankara: HYB Yayıncılık.

Kılıç, K. M. (2016). Okul öncesi çocuklarına uygulanan sosyal beceri eğitiminin Sosyal beceri düzeyleri üzerindeki etkisi ve sosyal beceri düzeyleri ile mizaç özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kremers, S.; Sleddens, E.; Gerards, S.; Gubbels, J.; Rodenburg, G.; Gevers, D.; van Assema, P. General and food-specific parenting: Measures and interplay. Child. Obes. 2013, 9, S22–S31.

Kuhn, J. C., & Carter, A. S. (2006). Maternal self-efficacy and associated parenting cognitions among mothers of children with autism. *American Journal Of Orthopsychiatry*, 76(4), 564-575.doi:10.1037/0002-9432.76.4.564

Leahy-Warren, Patricia, and Geraldine Mccarthy. "Maternal Parental Self-Efficacy in the Postpartum Period." *Midwifery*, vol. 27, no. 6, 2011, pp. 802–810., doi:10.1016/j.midw.2010.07.008.

MacKinnon, D. P., Lockwood, C. M., & Williams, J. (2004). Confidence limits for the indirect effect: Distribution of the product and resampling methods. *Multivariate behavioral research*, *39*(1), 99-128.

MacPhee D., Benson, J. B. ve Bullock D. (1986). Influences on maternal self-perceptions. Paper presented at the *Fifth Biennial International Conference on Infant Studies* in Los Angles.

Mayers, A. (2013). Introduction to statistics and SPSS in psychology. Harlow Pearson Education Limited.

MacPhee, D., Fritz, J. ve Miler-Heyl, J. (1996). *Ethnic Variations in Personal Social Networks And Parenting*. Child Development, 67, 3278-3295

Mitchelson, J. K. ve Burns, L. R. (1998). Career mothers and perfectionism: stres at work and at home. *Personality and Individual Differences, 25*, 477-485.

Montigny, Francine, and Carl Lacharite. "Perceived Parental Efficacy: Concept Analysis. "*Journal of Advanced Nursing*, vol. 49, no. 4, 2005, pp. 387–396., doi:10.1111/j.1365-2648.2004.03302.x.

Mouton, Paula Y., and June M. Tuma. "Stress, Locus of Control, and Role Satisfaction in Clinic and Control Mothers." *Journal of Clinical Child Psychology*, vol. 17, no. 3, 1988, pp. 217-224.,doi:10.1207/s15374424jccp1703_4.

Morgan, Clifford T. Psikolojiye Giriú, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 2000.

Muluk, E. (2004). Alt ve Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Ailelerin Aile Yapıları ve Anne- Çocuk İlişkisinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Murdock, K. W. (2013). An examination of parental self-efficacy among mothers and fathers. *Psychology Of Men & Masculinity*,14(3), 314-323.doi:10.1037/a0027009

Onur, N., Sarper, F., & Onur. F. (2017). Farklı sosyo-ekonomik düzeydekiailelerin sebze-meyve tüketim durumları. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies, 5*(1), 105–123.

Ortakale, M.Y. (2008). Akılcı davranış eğitimi. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Öksüz, Y. (2002). Ergenin kişilik gelişiminde ebeveynin rolü. *Milli Eğitim Dergisi,* 155– 156.

Özbiler, Ş. (2017). Annelerin çocuklarına ilişkin akılcı olmayan inançlarının incelenmesi. *Turkish International Journal of Special Education and Guidance & Counseling, 6(*2), 27-39.

Özdemir, M. (2018). Ebeveynin çocuğu besleme tarzının çocuğun yeme davranışlarına. etkisinin değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık. Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Özdoğan, Y., Balaban, S. ve Uçar, A. (2018). Annelerin çocuk besleme uygulamaları ve çocukların yemek yeme davranışları. *Nevşehir Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 7 (1), 1-13.

Özen,Y., Gül, A. (2007). Sosyal ve eğitim bilimleri araştırmalarında evren- örneklem sorunu. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (15), 394-422.

Özmert, E.N. (2006). Erken çocukluk gelişiminin desteklenmesi III. aile. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, *49*, 256-273.

Peters J, Parletta N, Campbell K, et al. *Parental influences on the diets of 2- to 5-year-old children:* systematic review of qualitative research.

Preacher, K. J., Rucker, D. D., & Hayes, A. F. (2007). Addressing moderated mediation hypotheses: theory, methods, and prescriptions. *Journal of Occupational and Organizational Psychology, 42(1), 185-227.*

Rodenburg, G., Kremers, S. P., Oenema, A., & van de Mheen, D. (2012). Associations of children's appetitive traits with weight and dietary behaviours in the context of general parenting. PloS one, 7(12).

Rolls, B.J., Engel, D., Birch, L.L.,(2000). Serving portion size influences 5-year-old but not 3-year-old childrn's food intakes. J. Am. Diet. Associations. 100(2), 232- 234. 79

Romanos-Nanclares, Andrea, et al. "Influence of Parental Healthy-Eating Attitudes and Nutritional Knowledge on Nutritional Adequacy and Diet Quality among Preschoolers: the SENDO Project." *Nutrients*, vol. 10, no. 12, 2018, p. 1875., doi:10.3390/nu10121875.

Satter, E.(1990). The Feeding Relationship:Problems and Interventions.*The Journal of Pediatrics, 117*(2),181-189.

Sağlık Bakanlığı. (2017). *Türkiye çocukluk çağı (ilkokul 2.sınıf öğrencilerde) şişmanlık araştırması COSI-TUR 2016*. Ankara: Sağlık Bakanlığı.

Schaffer, H.R. (1996). *Socialdevelopment*. Oxford: Blackwell.

Scaglioni, S.; De Cosmi, V.; Ciappolino, V.; Parazzini, F.; Brambilla, P.; Agostoni, C. *Factors. Influencing Children's Eating Behaviours.* Nutrients 2018, 10,706.

Sevigny, P. R., and L. Loutzenhiser. “Predictors of Parenting Self-Efficacy in Mothers and Fathers of Toddlers.” *Child: Care, Health and Development*, vol. 36, no. 2, 2010, pp. 179–189., doi:10.1111/j.1365-2214.2009.00980.x.

Shavelson, Richard J., et al. “Self-Concept: Validation of Construct Interpretations.” *Review of Educational Research*, vol. 46, no. 3, 1976, pp. 407–441., doi:10.3102/00346543046003407.

Shloim, N., Edleson, L. R., Martin, N., & Hetherington, M. M. (2015). Parenting styles, feding styles, feeding practices, and weight status in 4–12 year-old children: A systematic. review of the literature. *Frontiers in Psychology*, 6, 1849.

Slaughter CW, Bryant AH. Hungry for love: *the feeding relationship in the psychological development of young children*. Permanente J. 2004;8:23-29.

Stephens, M. A. (2009). Gender Differences in Parenting Styles and Effects on the Parent-Child Relationship. Honor Thesis. Texas State University-San Marcos, USA.

Şahin, N. H. ve Özer, M. (2012). Young ebeveynlik ölçeği - anne formu (yebö-a) psikometrik özelliklerinin bir grup ergen üzerinde değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları. 15 (30), 37-49.*

Şahingiray, E. (2020). Ebeveyn mükemmelliyetçiliğinin çocuktaki kaygı düzeyine etkisi: Çocuktaki mantık dışı inançların aracı rolü. Yüksek Lisans Tezi. Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul

Şirin, D. H. (2014). Ailelerde sosyo-demografik-ekonomik değişkenlerin aile yaşam kalitesine etkileri. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi,* 2(1), 31-46.

Tabachnick, B. ve Fidell, L. (2013). *Using Multivariate Statistics* (6. Baskı). Boston MA: Pearson.

Tambulut, A. ve Eker, A. (2019). Bakıcı annelerin ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısı, psikolojik dayanıklılıkları ve depresyon düzeylerinin demografik değişkenler ile ilişkisinin incelenmesi. *Sosyal Çalışma Dergisi,* 3(2); 147-176.

Tezcan, G. (2015). Çocukluk döneminde sosyal kaygının gelişiminde ebeveyn kabul-red algısı:Otomatik düşüncelerin aracı rolü. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara

Türkçapar, M. H. (2014). *Bilişsel Terapi.* Ankara: Hyb Yayıncılık.

Uji, M., Sakamoto, A., Adachi, K. ve Kitamura, T. (2014). The impact of authoritative, authoritarian and permissive parenting styles on children's later mental health in Japan: Focusing on parent and child gender. *Journal of Child and Family Studies,* 23(2), 293-302.

Ventura, K. A., Birch, L. L., '' Does parenting affect children's eating and weight status?'', *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity,* 5(15), 2008.

Vereecken, Carine, and Lea Maes. "Young Children's Dietary Habits and Associations with the Mothers' Nutritional Knowledge and Attitudes." *Appetite*, vol. 54, no. 1, 2010, pp. 44–51., doi:10.1016/j.appet.2009.09.005.

W., C. J. (2017). *Custom: Cec Edition Research Design 4e.* SAGE Publications, Inc.

Warshak, R. A., & Santrock, J. W. (1983). The impact of divorce in father custody and mother custody homes: The child's perspective. In L. A. Kurdek (Ed.), *Children and divorce:New directions for child development* (pp. 29–45). San Francisco, CA: Jossey-Bass

Weaver, Chelsea M., et al. "Parenting Self-Efficacy and Problem Behavior in Children at High Risk for Early Conduct Problems: The Mediating Role of Maternal Depression."*Infant Behavior and Development*, vol. 31, no. 4, 2008, pp. 594–605., doi:10.1016/j.infbeh.2008.07.006.

Yalçınöz Baysal, H., Türkoğlu, N. ve Küçükoğlu, S. (2014). Sağlıklı ve hasta bebeği olan annelerin emzirme öz-yeterlilik algılarının karşılaştırılması. *İzmir Dr. Behçet Uz. Çocuk Hastane Dergisi, 4*(1), 31-36.

Yavuz, K. F., Türkçapar, M. H., Demirel, B. ve Karadere, E. (2011). Üniversite Öğrencileri Ve Çalışanları Örnekleminde Leahy Duygusal Şema Ölçeğinin Türkçe Uyarlaması, Geçerlilik ve Güvenilirliği. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi, 24*(4), 273–282.

Yavuzer, H. (2001). *Doğum öncesinden ergenlik sonuna çocuk okul psikolojisi.*İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2008), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, H. ve Ülker, M. (2018), Kadınlarda çocukluk dönemi mutluluk anıları ile ebeveynlik rollerine ilişkin kendilik algısı, *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*,7(1), 47-57.

Young, J. E. ve Lindemann, M. (1992). An integrative schema-focused model for personality disorders. *Journal of Cognitive Psychotherapy: An International Quaterly*, *6*, 11-23.

EKLER

Ek A. Bilgilendirilmiş Onam Formu

Sizi Dr. Öğr. Üyesi Z. Deniz Aktan tarafından yürütülen "Annelerin ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algıları ile çocuklarının beslenme sürecine yönelik tutumları arasındaki ilişkide akılcı olmayan inançların biçimlendirici rolü" başlıklı **araştırmaya** davet ediyoruz. Bu araştırmaya katılıp katılmama kararını vermeden önce, araştırmanın neden ve nasıl yapılacağını bilmeniz gerekmektedir. Bu nedenle bu formun okunup anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Eğer anlayamadığınız ve sizin için açık olmayan şeyler varsa, ya da daha fazla bilgi isterseniz bize sorunuz.

Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmaya **katılmama** veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan **çıkma** hakkına sahipsiniz. **Çalışmayı yanıtlamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz** biçiminde yorumlanacaktır. Size verilen **formlardaki** soruları yanıtlarken kimsenin baskısı veya telkini altında olmayın. Bu formlardan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacaktır.

1)Araştırmayla İlgili Bilgiler:

Araştırmanın Amacı: Ailenin temellerinden biri olan ebeveyn-çocuk ilişkisi çocuğun doğumundan itibaren bütün hayatını şekillendirmektedir. Bu serüvende ebeveynlerin kendi anne babalarıyla iletişiminden getirdiği şemalarının, ebeveyn olmaya yönelik inançlarının, kaygılarının, tutum ve davranışlarının çocukları üzerinde yadsınamaz etki bıraktığı bilinmektedir. Aynı zamanda yapılan çalışmalar, anne-babaların ebeveynliğe yönelik inançlarının, hem algıladıkları ebeveynlik rolüyle hem de çocuklarına karşı tutumlarıyla yakından ilişkili olduğunu savunur niteliktedir. Alan yazın incelendiğinde, ebeveynlerin algıladıkları ebeveyn rolü ile çocuklarının beslenme sürecine ilişkin tutum ve davranışlarının arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların kısıtlı olduğu görülmüştür. Aynı zamanda, akılcı olmayan inançların ebeveyn tutum ve davranışlarını etkilediği bilinse de, bu inançların ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısı ve ebeveynlerin çocuklarının beslenmelerine ilişkin tutumları ile ilişkisi incelenmemiştir. Bu yüzden, bu çalışmada okul öncesi dönemi çocukları

olan ebeveynlerin algıladıkları kendilik algısı ile beslenme sürecine ilişkin tutumları arasında akılcı olmayan inançlarının biçimlendirici rolünün incelenmesi hedeflenmektedir.

Araştırmanın İçeriği: Araştırma kapsamında doldurulması beklenen formlarda isim veya kimlik bilgileri istenmemektedir. Araştırma yaklaşık 30 dakika sürmektedir. Araştırmanın sonuçları bilimsel ve eğitim amaçları ile kullanılacaktır. Sizden elde edilen tüm bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak, gizli tutulacak, araştırma yayınlandığında da varsa kimlik bilgilerinizin gizliliği korunacaktır. Veriler, kimlik bilgileriniz gizli kalmak koşuluyla bu ve farklı araştırmalarda kullanılacaktır.

Araştırmanın Nedeni: Bilimsel araştırma, Tez çalışması

2)Çalışmaya Katılım Onayı:

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya/gönüllüye verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları tamamen anladım. **Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı tarafından yapıldı, soru sorma ve tartışma imkanı buldum ve tatmin edici yanıtlar aldım. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı.** Bu çalışmayı istediğim zaman ve herhangi bir neden belirtmek zorunda kalmadan bırakabileceğimi ve bıraktığım takdirde herhangi bir olumsuzluk ile karşılaşmayacağımı anladım.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının (Kendi el yazısı ile)

İmzası:

(Varsa) Velayet veya Vesayet Altında Bulunanlar İçin;

Veli veya Vasisinin (kendi el yazısı ile)

İmzası:

Ek B. Sosyodemografik Bilgi Formu

* 1. Yaşınız

* 2. Mesleğiniz

* 3. Şuanda çalışıyor musunuz?

- Evet
- Hayır

* 4. Çocuk sayınız

* 5. Ekonomik durumunuzu nasıl değerlendiriyorsunuz?

- Çok düşük
- Düşük
- Orta
- Yüksek
- Çok Yüksek

* 6. Evlilik durumunuz:

- Evli ve beraber yaşıyor
- Evli ama ayrı yaşıyor
- Bekar(Eş vefat etmiş, boşanmış...vb)
- Diğer (lütfen belirtin)

* 7. Eğitim durumunuz:

- Okur yazar
- İlkokul
- Ortaokul
- Lise
- Üniversite
- Y.Lisans/Doktora

* 8. Çocuğunuzun yaşı:

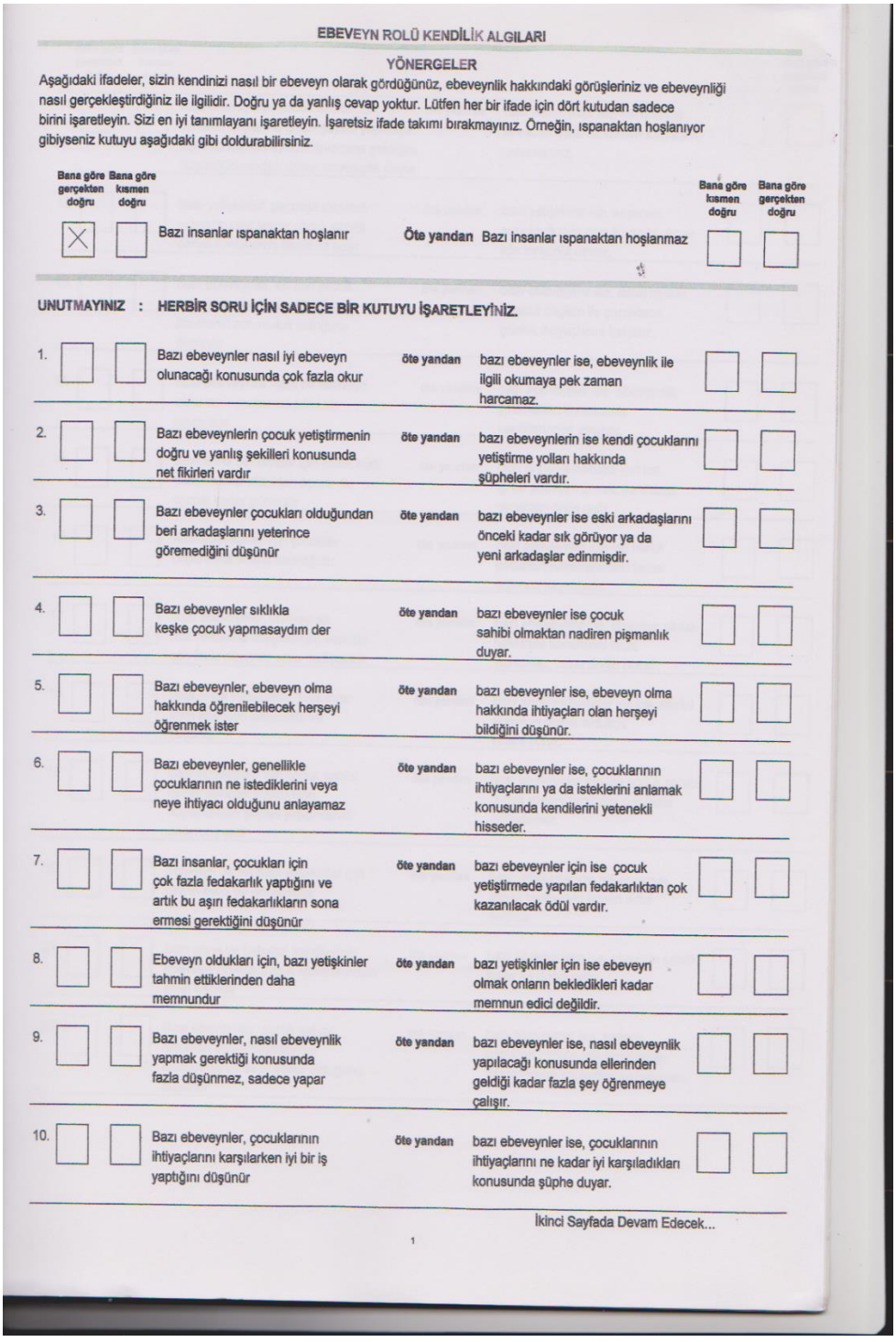
- 0
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6

* 9. Çocuğunuzun cinsiyeti:

- Kız
- Erkek

* 10. Çocuğunuzun psikolojik ya da psikiyatrik bir sorunu var mı, varsa belirtiniz

Ek C. Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği

EBEVEYN ROLÜ KENDİLİK ALGILARI

YÖNERGELER

Aşağıdaki ifadeler, sizin kendinizi nasıl bir ebeveyn olarak gördüğünüz, ebeveynlik hakkındaki görüşleriniz ve ebeveynliği nasıl gerçekleştirdiğiniz ile ilgilidir. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Lütfen her bir ifade için dört kutudan sadece birini işaretleyin. Sizi en iyi tanımlayanı işaretleyin. İşaretsiz ifade takımı bırakmayınız. Örneğin, ıspanaktan hoşlanıyor gibiyseniz kutuyu aşağıdaki gibi doldurabilirsiniz.

Bana göre gerçekten doğru	Bana göre kısmen doğru			Bana göre kısmen doğru	Bana göre gerçekten doğru
X		Bazı insanlar ıspanaktan hoşlanır	**Öte yandan**	Bazı insanlar ıspanaktan hoşlanmaz	

UNUTMAYINIZ : HERBİR SORU İÇİN SADECE BİR KUTUYU İŞARETLEYİNİZ.

1.			Bazı ebeveynler nasıl iyi ebeveyn olunacağı konusunda çok fazla okur	**öte yandan**	bazı ebeveynler ise, ebeveynlik ile ilgili okumaya pek zaman harcamaz.		
2.			Bazı ebeveynlerin çocuk yetiştirmenin doğru ve yanlış şekilleri konusunda net fikirleri vardır	**öte yandan**	bazı ebeveynlerin ise kendi çocuklarını yetiştirme yolları hakkında şüpheleri vardır.		
3.			Bazı ebeveynler çocukları olduğundan beri arkadaşlarını yeterince göremediğini düşünür	**öte yandan**	bazı ebeveynler ise eski arkadaşlarını önceki kadar sık görüyor ya da yeni arkadaşlar edinmişdir.		
4.			Bazı ebeveynler sıklıkla keşke çocuk yapmasaydım der	**öte yandan**	bazı ebeveynler ise çocuk sahibi olmaktan nadiren pişmanlık duyar.		
5.			Bazı ebeveynler, ebeveyn olma hakkında öğrenilebilecek herşeyi öğrenmek ister	**öte yandan**	bazı ebeveynler ise, ebeveyn olma hakkında ihtiyaçları olan herşeyi bildiğini düşünür.		
6.			Bazı ebeveynler, genellikle çocuklarının ne istediklerini veya neye ihtiyacı olduğunu anlayamaz	**öte yandan**	bazı ebeveynler ise, çocuklarının ihtiyaçlarını ya da isteklerini anlamak konusunda kendilerini yetenekli hisseder.		
7.			Bazı insanlar, çocukları için çok fazla fedakarlık yaptığını ve artık bu aşırı fedakarlıkların sona ermesi gerektiğini düşünür	**öte yandan**	bazı ebeveynler için ise çocuk yetiştirmede yapılan fedakarlıktan çok kazanılacak ödül vardır.		
8.			Ebeveyn oldukları için, bazı yetişkinler tahmin ettiklerinden daha memnundur	**öte yandan**	bazı yetişkinler için ise ebeveyn olmak onların bekledikleri kadar memnun edici değildir.		
9.			Bazı ebeveynler, nasıl ebeveynlik yapmak gerektiği konusunda fazla düşünmez, sadece yapar	**öte yandan**	bazı ebeveynler ise, nasıl ebeveynlik yapılacağı konusunda ellerinden geldiği kadar fazla şey öğrenmeye çalışır.		
10.			Bazı ebeveynler, çocuklarının ihtiyaçlarını karşılarken iyi bir iş yaptığını düşünür	**öte yandan**	bazı ebeveynler ise, çocuklarının ihtiyaçlarını ne kadar iyi karşıladıkları konusunda şüphe duyar.		

İkinci Sayfada Devam Edecek...

1

	Bana göre gerçekten doğru	Bana göre kısmen doğru				Bana göre kısmen doğru	Bana göre gerçekten doğru
11.	☐	☐	Bazı ebeveynler, çocuk sahibi olmanın hoşlarına giden şeyleri yapmaya daha az zaman ayırma anlamına geldiğini düşündüklerinden dolayı rahatsızlık duyar	öte yandan	bazı ebeveynler ise, kendilerine ayıracak daha az zaman kalmasını umursamaz.	☐	☐
12.	☐	☐	Bazı yetişkinler, geçmişe dönmek mümkün olsa tekrar çocuk sahibi olmak konusunda tereddüt eder	öte yandan	bazı yetişkinler ise, seçenek sunulduğunda çocuk sahibi olmak için tereddüt etmez.	☐	☐
13.	☐	☐	Bazı ebeveynler, en son çocuk yetiştirme öneri ve metodlarını izlemenin zorunluluk olduğunu düşünür	öte yandan	bazı ebeveynler ise, daha ziyade mevcut bilgileri ile çocukların günlük ihtiyaçlarını karşılar.	☐	☐
14.	☐	☐	Bazı ebeveynler nasıl bir ebeveyn oldukları konusunda sıklıkla kaygılanır	öte yandan	bazı ebeveynler ise, ebeveynlik yetenekleri konusunda kendilerinden emindir.	☐	☐
15.	☐	☐	Bazı anne ve babalar için evlilik bağı çocuk sahibi olduktan sonra da önceki kadar güçlüdür	öte yandan	bazı anne ve babalar için ise iyi bir ebeveyn olmak, karı/koca olmaktan önce gelir.	☐	☐
16.	☐	☐	Bazı ebeveynler için çocuklar çoğunlukla sıkıntı kaynağıdır	öte yandan	bazı ebeveynler için ise kendi çocukları hayatlarındaki temel eğlence kaynağıdır.	☐	☐
17.	☐	☐	Bazı ebeveynler, ebeveynlik rolü hakkında kaygılıdır;bu konuda çok fazla düşünür veya endişelenir	öte yandan	bazı ebeveynler ise, ebeveyn olmak hakkında kendilerini fazla yıpratmaz, bunu doğal bulur.	☐	☐
18.	☐	☐	Bazı anne ve babalar, yeterince etkili ebeveyn olmadıklarını düşünür	öte yandan	bazı anne ve babalar ise kendilerini ebeveyn olarak oldukça yeterli bulur.	☐	☐
19.	☐	☐	Bazı ebeveynler için çocuk sahibi olmak eskiden yapmaktan hoşlandıkları şeyleri yapamamak anlamına gelir	öte yandan	bazı ebeveynler için ise çocuk sahibi olmak yaşam tarzlarını çok fazla değiştirmez.	☐	☐
20.	☐	☐	Ebeveyn olmak bazı yetişkinler için tatmin edici bir deneyimdir	öte yandan	bazı yetişkinler için ise ebeveyn olmak tamamiyle tatmin edici değildir.	☐	☐
21.	☐	☐	Bazı anne ve babalar, kendilerinin ebeveyn olmaya uygun olduklarından emin değildir	öte yandan	bazı ebeveynlere ise, ebeveyn olmak kolay ve doğal gelir.	☐	☐
22.	☐	☐	Bazı ebeveynler, çocuk sahibi olduktan sonra hayatlarının kısıtlanmış ve sınırlanmış olduğunu düşünür	öte yandan	bazı ebeveynler ise, sadece çocukları olduğu için yapmaktan hoşlandıkları şeylerden vazgeçmez.	☐	☐

Ek D. Beslenme Süreci Anne Tutumları Ölçeği

Değerli Anne,

Beslenme sürecinde çocuklar kadar anneleri de anlayabilmek bizim için oldukça önemlidir. Bu ölçek, çocuğunuzun yeme ve beslenmesi ile ilgili olarak sizin duygu, düşünce, davranış ve yaklaşımlarınızı anlayabilmek amacıyla hazırlanmıştır. Lütfen maddeleri dikkatlice okuyunuz. Maddelerin karşısında yer alan **"Hiçbir zaman - Nadiren - Arada sırada - Genellikle - Her zaman"** seçeneklerinden sizin için en uygun olanını işaretleyiniz. İşaretlemelerinizi **"X"** şeklinde yapabilirsiniz.

LÜTFEN **BÜTÜN MADDELERİ ÇOCUĞUNUZUN BESLENMESİ İLE İLGİLİ KONULARI DÜŞÜNEREK İŞARETLEYİNİZ!**	Hiçbir zaman	Nadiren	Arada sırada	Genellikle	Her zaman
1. Öğün sırasında veya sonunda kendimi yorgun hissederim.					
2. Öğün sırasında kendimi çaresiz hissederim.					
3. Öğün sırasında çocuğuma karşı tahammülüm düşer.					
4. Çocuğumun beslenmesi ile ilgili konularda ümitsizliğe kapılırım.					
5. Çocuğumun öğün sırasındaki olumsuz yeme					

6. Onca uğraşıma rağmen yemediğinde hayal kırıklığına uğrarım.					
7. Müdahale etmezsem çocuğumun dengesiz ve/veya yetersiz besleneceğinden endişe ederim.					
8. Yetersiz beslenmesinin çocuğumun çabuk hastalanmasına neden olacağından endişe ederim.					
9. Çocuğum yeterince yemediğinde kendimi kötü hissederim.					
10.Çocuğumun yemek seçmesi beni üzer.					
11.Çocuğum acıktığını belli etmese, söylemese veya "aç değilim" dese bile saati gelmişse öğününü hazırlar yediririm.					

12.Çocuğumun yeterince kilo alamaması veya kilo vermesi beni kaygılandırır.					
13. Bir lokma daha yemesi için tatlı sözlerle ikna etmeye çalışırım.					
14. Reddettiği bazı besinleri ona fark ettirmeden yediririm.					
15. Evde yemeyi reddettiğinde park, bahçe veya komşunun evinde yemek yediririm.					
LÜTFEN **BÜTÜN MADDELERİ ÇOCUĞUNUZUN BESLENMESİ İLE İLGİLİ KONULARI DÜŞÜNEREK İŞARETLEYİNİZ!**	Hiçbir zaman	Nadiren	Aradası rada	Genellikle	Her zaman

16. Hazırladığım yemekten hoşlanmazsa başka bir şeyler hazırlarım.					
17. Evde elimde tabak ve kaşıkla yemek yemesi için peşinde dolaşırım.					
18. Oyun, oyuncak, televizyon, bilgisayar vb. ile meşgul ederek yemek yemesini veya yemeye devam etmesini sağlarım.					
19. Kardeşini, arkadaşını veya bir tanıdığı kıskanmasını sağlayarak (örneğin "abisi sen dur yeme Ayşe yiyecek" vb. sözler söyleyerek) yemek yediririm veya yemeye devam etmesini sağlarım.					
20. Yemesi için tehdit ederim, korkuturum.					
21. Yemeyi reddettiğinde gerekirse yemeği ağzına zorla sokarım.					

22. Yeterince yemediğinde ona kızarım, bağırırım.					
23. Yemesi veya yemeye devam etmesi için "yemezsen senin annen olmam" ya da "yemezsen başka bir çocuğun annesi olurum" gibi sözler söylerim.					
24. Başkalarının çocuğumun boyu, kilosu konusunda yorum yapması beni rahatsız eder.					
25. Yemesi konusunda başkalarının bana akıl vermesinden rahatsız olurum.					
26. Zayıf olursa çevremdekilerin beni beceriksiz ya da yetersiz anne olarak değerlendirebilecekleri düşüncesi beni rahatsız eder.					

27.Eşim- annem - kayınvalidem - aile üyesi olan başka bir yetişkin veya çocuğumun bakıcısı ile çocuğumun beslenmesi ile ilgili konularda sorun yaşarım.					

Ek E. Anne-Babaların Akılcı Olmayan İnançları Ölçeği

Aşağıda anne-babaların çocuk yetiştirmeye ilgili benimsedikleri bazı düşünceler sıralanmıştır. Lütfen her cümleyi dikkatlice okuduktan sonra, verilen düşüncenin size ne derecede uygun olduğuna karar veriniz.

Her cümle için ***Tamamen Katılıyorum/ Katılıyorum/ Kararsızım/ Katılmıyorum/ Hiç Katılmıyorum*** olmak üzere 5 seçenek söz konusudur. Her cümlenin yanındaki 5 seçenekten hangisi sizin düşüncenizi yansıtıyorsa o seçeneğe **(X)** işareti koyunuz ve lütfen her cümle için sadece bir işaretleme yapınız.

Her anne-babanın çocuk yetiştirme ile ilgili kendine ait düşünceleri olduğundan verilen ifadelerin doğru veya yanlış cevabı yoktur. Bu nedenle okuduğunuz cümle üzerinde uzun süre düşünmeden, içinizden gelen ilk cevabı veriniz.

		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
	Çocuğumun herhangi bir konuda benimle aynı fikirde olmamasına katlanamam.	( )	( )	( )	( )	( )
	Çocukların anne-babalarını eleştirmeleri korkunç bir şeydir.	( )	( )	( )	( )	( )
	Anne-baba çocuğunun geleceği için her şeyi göze almalıdır.	( )	( )	( )	( )	( )
	Çocuğa karşı sert davranmak onu yaşama hazırlar.	( )	( )	( )	( )	( )

Çocuğumu yetiştirirken hata yapmamalıym.	( )	( )	( )	( )	( )
Çocukların aldığı kararlara asla güvenilmez.	( )	( )	( )	( )	( )
Eğer yetiştirdiğim çocuk mükemmel ise bu benim iyi bir anne-baba olduğumu gösterir.	( )	( )	( )	( )	( )
Eğer çocuğumla ilişkim bozulursa bir daha düzelmez.	( )	( )	( )	( )	( )

	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
Anne-babalar çocuklarını hata yapmaktan korumalıdır.	( )	( )	( )	( )	( )
Çocuk her zaman anne-babasının kendisinden beklediği gibi davranmalıdır	( )	( )	( )	( )	( )
Çocuğum koyduğum kurallarıma uymuyorsa bu onun beni önemsemediğini gösterir.	( )	( )	( )	( )	( )

	Eğer kurallarımdan taviz verirsem çocuğumun gözündeki değerim düşer.	( )	( )	( )	( )	( )
	Çocuğumun beni dikkate alması için her zaman ciddi görünmeliyim.	( )	( )	( )	( )	( )
	Anne-baba olarak hata yaparsam bunun telafisi yoktur.	( )	( )	( )	( )	( )
	Anne-babalar iyi bir çocuk yetiştirmek için her konuda	( )	( )	( )	( )	( )

	fedakarlık yapmalıdır.					
	Çocuğumun isteklerini kabul etmem anne-baba olarak zayıflığımı gösterir.	( )	( )	( )	( )	( )
	Benim çektiğim sıkıntıları çocuğumun çekmemesi için elimden gelen her şeyi yapmalıyım.	( )	( )	( )	( )	( )
	Anne-baba olarak çocuğumun her alanda mükemmel olmasını hedeflerim.	( )	( )	( )	( )	( )

	Çocukların hataları asla anlayışla karşılanmamalıdır.	( )	( )	( )	( )	( )
	Çocuğumla aramdaki ilişki her zaman mükemmel olmalıdır.	( )	( )	( )	( )	( )
	Çocuğumu örnek bir evlat olarak yetiştirirsem iyi bir anne-baba olabilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
	Çocukların anne-babalarını üzmeleri kabul edilemez bir durumdur.	( )	( )	( )	( )	( )

	Çocuk yetiştirmenin her zaman tek bir doğru yolu vardır.	( )	( )	( )	( )	( )
	Anne-babalar çocuklarına her zaman örnek olmalıdır.	( )	( )	( )	( )	( )
	Çocuklar anne-babaları olmadan hiçbir şey yapamazlar.	( )	( )	( )	( )	( )

ÖZGEÇMİŞ

Günay AFANDİYEVA

Eğitim

Yüksek Lisans	2019-2022 Maltepe Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Klinik Psikoloji
Lisans	2012-2017 Bilkent Üniversitesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji

İş/İstihdam (Varsa)

Yıl	Görev
2015-2017	BILGE(Bilkent Gelişim Labaratuarı) /Araştırma Asistanı
2019-2021	Loqos Psikolojik Danışmanlık Merkezi /Psikolog
2021-	Metta Psikolojik Danışmanlık Merkezi / Kurucu üyesi / Psikolog

Mesleki Birlik/Dernek Üyelikleri (Varsa)

Yıl	Kurum
2019 -	Türk Psikologlar Derneği
2020 -	Azerbaycan EMDR Derneği

Yayınlar ve Diğer Bilimsel/Sanatsal Faaliyetler

Aşk'ta İş'te Ve Yaşam'da Mikro Beden Dili (2015)

VIII. Işık Savaşır Klinik Psikoloji Sempozyumu (2017)

Bilişsel Davranışçı Terapi / Prof. Dr. Hakan Türkçapar

EMDR Terapi / Asena Yurtsever

Gottman Çift Terapisi / Filiz Kaya ve Özge Altan Aytun

Integral Somatik Psikoterapi / Raja Selvam

Şefkatli Sorgulama Psikoterapi Methodu/ Gabor Mate

Mindfulnes Temelli Stres Azaltma/ Zümra Atalay

Çocuk ve Ergenlerde Şema Terapi / Christof Loose

Deneyimsel Oyun Terapisi / Nilüfer Devecigil

Okulda Pozitif Disiplin / Klinik Psk. Bahar Çakır